

audit FINANCIAR

2/2014

● Cloud Accounting – o tehnologie ce poate modifica profesia contabilă în România

- Darwinismul digital: evoluție în contextul modificărilor tehnologice
- Raportări financiare ale IMM-urilor: studiu asupra perspectivei specialiștilor contabili
- Asocierile dintre capitalul intangibil și unii factori contextuali
- Raportarea financiară a instrumentelor derivate în sistemul bancar românesc
- O analiză asupra factorilor care determină mărimea activului net

Adunarea membrilor Federației Europene a Contabililor

La 18 decembrie 2013, la Bruxelles, a avut loc Adunarea membrilor Federației Europene a Contabililor (FEE), în cadrul căreia a fost ales un nou Consiliu FEE și au fost acceptați trei membri noi.

Ca urmare a inițierii, în anul 2012, a unei reforme profunde a Constituției FEE, Federația a organizat alegeri pentru desemnarea Consiliului FEE. În urma acestor alegeri, reprezentantul României la FEE din partea CECCAR, **Florin Toma**, a fost ales vicepreședinte al Federației, cu un mandat de 2 ani.

Alături de el, în noul Consiliu FEE au mai fost aleși:

Giacomo Bugna (CNDCEC, Italia), vicepreședinte;

Jean-Charles de Lasteyrie (IFEC, Franța), vicepreședinte;

Maria Rzepnikowska (KIBR, Polonia), vicepreședinte;

Edelfried Schneider (IDW, Germania), vicepreședinte;

Morten Speitzer (FSR, Danemarca), vicepreședinte;

Myles Thompson (ICAEW, Marea Britanie), vicepreședinte;

Jos van Huut (NBA, Olanda), vicepreședinte, trezorier și președinte al Comitetului pentru Buget și Finanțe.

Din Consiliu mai fac parte și **André Killesse**, președinte (IRE, Belgia), **Petr Kriz**, președinte adjunct (KACR, Republica Cehă), **Olivier Boutellis-Taft**, director executiv și **Hilde Blomme**, director executiv adjunct.

La acest important eveniment al FEE a participat președintele Camerei Auditorilor Financiari din România, prof. univ. dr.

Horia Neamțu, și a susținut candidatul României la Consiliul FEE.

Adunarea membrilor FEE a acceptat un nou membru cu drepturi depline, TÜRMOB (Uniunea Camerelor Contabililor Publici Autorizați din Turcia) și doi noi membri asociați: ISRCG (Institutul Contabililor Autorizați din Muntenegru) și SRRS (Asociația Contabililor și Auditorilor din Serbia).

Dezbateri profesionale la Paris

La invitația Companiei Naționale a Comisarilor de Conturi – institutul francez al auditorilor statutari, **Ana Dincă**, prim-vicepreședinte al Consiliului CAFR, a participat în zilele de 5 și 6 decembrie 2013 la Seminarul organizat în Paris, având drept temă ultimele reglementări europene prin modificarea Directivei contabile.

În cadrul acestei dezbateri au fost prezentate poziția Franței și așteptările acestei țări legate de noile reglementări. Așa cum este cunoscut, Franța, ca țară cu mare experiență în profesie, are reprezentanți activi în toate organismele europene care supun dezbaterii și aprobă aceste reglementări. Prezentările au fost susținute de personalități implicate în acest proces al reformelor în audit, precum și de beneficiarii acestor reforme, respectiv mediul de afaceri.

Evenimentul s-a bucurat de prezența unor personalități marcante ale vieții economice, politice și de reglementare, precum ministrul finanțelor și economiei, ministrul de justiție, președintele FEE, deputați europeni, șeful de cabinet al comisarului european **Michel Barnier**, reprezentanți ai ACCA, ai organismelor profesionale din Spania, Germania, Belgia și ai mediului de afaceri francez.

Franța insistă asupra unor aspecte ce ar trebui să fie reglementate în detaliu și care privesc dispozițiile tranzitorii și perioada dedicată acestei schimbări, aplicarea proporțională a standardelor pentru IMM-uri și lăsarea la dispoziția Statelor Membre a deciziilor privind limitele pentru audit.

În ziua de 9 decembrie 2013 Ana Dincă, prim-vicepreședinte al Consiliului CAFR, a avut o întâlnire cu domnul **Bernard Kleiner**, director de Dezvoltare și Relații Internaționale al Ordinului Experților Contabili din Franța, la inițiativa acestuia, cu scopul de a dezvolta relații de parteneriat pe linia profesiei. Au fost discutate subiecte ce privesc aplicarea ISA în sistem proporțional pentru IMM-uri care sunt supuse auditului statar. Un alt subiect s-a referit la posibilitatea utilizării softului de audit dezvoltat de Ordinul Experților Contabili din Franța pentru întreprinderile mici și entitățile publice care sunt auditate.

Test pentru accesul la stagiu

Camera Auditorilor Financiari din România organizează testul de verificare a cunoștințelor în domeniul financiar-contabil pentru accesul la stagiu în cursul lunii februarie 2014. Centrul de examinare va fi la București, iar perioada de înscriere este 27 ianuarie – 7 februarie 2014. Testul va fi susținut sâmbătă, 15 februarie 2014.

La test se pot înscrie persoanele licențiate ale unei facultăți cu profil economic și care au o vechime în activitatea financiar-contabilă de minim 4 ani.

Detalii privind tematica, bibliografia, taxa de înscriere și documentele care trebuie depuse se regăsesc pe site-ul CAFR www.cafr.ro, la rubrica „Știri”.

Înscrierile se fac numai personal sau prin delegat, la sediul CAFR din București, str. Sirenelor nr. 67-69, sector 5. Dosarele primite prin orice altă modalitate (poștă, curier etc.) nu vor fi luate în considerare.

Alte lămuriri se pot solicita la telefon 0749.011.146 sau prin e-mail: invatamant.admitere@cafr.ro.

Valul tumultuos al prefacerilor

Societatea informațională nu mai reprezintă de mult un simplu deziderat, ea a devenit o certitudine pentru lumea de azi. Trăitor în era informaticii, profesionistul contabil se îndepărtează cu repeziciune de imaginea cu mănecute, creion după ureche și degetele pătate de cerneală, preferată de tabloidele de acum un veac pentru a simboliza birocrăția și tenacitatea consemnării în scripte a vieții afacerilor.

Fie că-l numim expert-contabil sau auditor financiar profesionistul nostru este, vrea-nu vrea, nu numai parte integrantă a progresului tehnologic, ci mai ales factor determinant al acțiunilor umane. El este deci nu numai o ancoră pentru valurile tumultuoase și riscante ale afacerilor, ci și un decident asupra mersului lucrurilor. Profesia însăși se reformează profund și în ritm accelerat. Iar profesioniștii contabili intră într-o competiție dură, din care vor ieși învingători numai cei cu mintea deschisă la nou, cei care vor ști să adopte și să aplice cele mai performante metode de lucru pe care le pune la dispoziție aria informa-

ticii moderne. Revista noastră vă propune acum, spre reflecție, două studii de această natură: primul privind impactul modificărilor tehnologice asupra evoluției profesiei contabile, subsumat metaforic drept un veritabil „darwinism digital” și, al doilea, o tehnologie ce poate reforma din temelii profesia contabilă – denumită „Cloud Accounting”.

Dacă în urma lecturii ne vor urmări neliniști de genul „Este bine, este rău?”, „Ce câștig și la ce riscuri ne expunem?”, „Oare pot face față noilor provocări?”, înseamnă că am reușit să vă stărnim interesul. Tot ce vă sugerăm este să citiți articolele cu inima deschisă. Iar dacă sunt întrebări, vom căuta să răspundem în alte articole pe tema respectivă. Deși ne temem că valul prefacerilor ne va împinge oricum înainte și este bine să fim pregătiți mental și profesional pentru a le ține piept. ●

Anul XII
Nr. 110
2/2014

Sumar // Contents

audit
FINANCIAR
2/2014

3

Bogdan Ștefan IONESCU, Cristina PRICHICI & Laura TUDORAN

Cloud Accounting – o tehnologie ce poate modifica profesia contabilă în România
Cloud Accounting – A Technology that May Change the Accounting Profession in Romania

Raport ACCA

Darwinismul digital: evoluție în contextul modificărilor tehnologice
Digital Darwinism: Thriving in the Face of Technology Change

16

21

Ileana NIȘULESCU & Laura-Maria POPESCU

Cercetare privind ingineriile financiar-contabile și implicațiile acestora asupra informației prezentate
Research on the Financial Accounting Engineering and its Implications on the Information Produced

Daniel VASIAN, Dumitru MATIȘ & Carmen Giorgiana BONACI

Raportări financiare ale întreprinderilor mici și mijlocii: studiu asupra perspectivei profesioniștilor contabili
Financial Reporting in the Case of Small and Medium Sized Entities: Study on the Perspective of Accounting Professionals

29

45

Cristina-Ionela PRECOB

Studiu privind asocierile dintre capitalul intangibil și unii factori contextuali
Study on the Correlations between Intangible Capital and Certain Contextual Factors

Maria Carmen HUIAN

Raportarea financiară a instrumentelor derivate în sistemul bancar românesc
Financial Reporting for Derivatives in the Romanian Banking System

51

59

Ion STANCU & Andrei TINCA

Analiza factorilor care determină mărimea activului net în companiile farmaceutice din România
An Analyze of the Factors which Influence the Net Assets Growth in Pharmaceutical Companies of Romania

Colegiul editorial științific

DINU AIRINEI – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

VERONEL AVRAM – Universitatea din Craiova

SORIN BRICIU – Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

ALAIN BURLAUD – Institut National des Techniques Economiques et
Comptables, Paris

TATIANA DĂNESCU – Universitatea „Petru Maior”, Târgu Mureș

ROBIN JARVIS – director pentru IMM-ACCA, Universitatea Brunel,
Marea Britanie

DAVID HILLIER – Leeds University Business School, Marea Britanie

ALLAN HODGSON – The Univeristy of Queensland, Australia

EMIL HOROMNEA – Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

DUMITRU MATIȘ – Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

MARIA MANOLESCU – ASE, București

ION MIHĂILESCU – Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, Pitești

ANA MORARIU – ASE, București

VASILE RĂILEANU – ASE, București

DONNA STREET – Universitatea Dayton, SUA

IOAN TALPOȘ – Universitatea de Vest din Timișoara

EUGENIU ȚURLEA – ASE, București

IULIAN VĂCĂREL – academician

Director științific:
prof. univ. dr. **Pavel NĂSTASE**
Director editorial:
dr. **Corneliu CĂRLAN**

Redactor șef:
Cristiana RUS

Secretar de redacție: *Cristina RADU*

Prezentare grafică și tehnoredactare:
Nicolae LOGIN

Colegiul editorial științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

B.D.I.: <http://www.ulrichsweb.com>;
<http://www.proquest.com>; www.ebscohost.com,
www.cabells.com

Revista este inclusă în platforma
editorială română SCIPIO: www.scipio.ro

Revista este indexată în trei baze de date
recunoscute de Consiliul Național de Atestare
a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor
Universitare (CNATDCU)

Marcă înregistrată la OSIM,
sub nr. M2010 07387

Telefon: (021) 410.74.43 interior 120; Fax: (021) 410.03.48; E-mail: revista@cafr.ro; <http://revista.cafr.ro>

ISSN: 1583 - 5812, ISSN on-line: 1844 - 8801

Tipar: Print Group S.R.L., Șoseaua Fundeni nr. 50B, București, tel: 0744.638.772

A apărut revista „Practici de Audit” nr. 1/2014.

Din cuprins recomandăm:

- *Editorialul „Prețul moralității”*
- *Articolul „Selectarea auditorului prin cele mai bune practici” (idei din practica europeană)*

Cloud Accounting

- o tehnologie ce poate modifica profesia contabilă în România

Bogdan Ștefan IONESCU*, Cristina PRICHICI** & Laura TUDORAN***

Introducere

Abstract

Cloud Accounting – A Technology that may Change the Accounting Profession in Romania

In the last years substantial progress has been made in the field of Cloud computing, but at the same time, the expectations regarding its features increased. In the business world, the transfer of accounting systems into the Cloud is a new and innovative solution that can help save significant funds. The purpose of the article is to analyze the technological progress in finance and its impact on accounting activities. The research was done using systematic and comparable analysis from the scholarly literature regarding the Cloud solutions for accounting systems used within Romanian companies.

Key words: Cloud accounting, accounting process, costs

JEL Classification: M15, M41, O14

Cuvinte cheie: Cloud accounting, proces contabil, costuri

Mediul actual de afaceri național și internațional este extrem de dinamic și competitiv. Principalul obiectiv al unei organizații economice este de a genera beneficii financiare pentru acționarii săi (Geambașu, 2012). Astfel, pentru o companie care acționează și performează în acest mediu devin din ce în ce mai importante elemente precum accesul la informații, viteza de transmitere a acestora, rapiditatea luării deciziilor, mobilitatea personalului și flexibilitatea în gestionarea activităților contabile. În ultimii ani s-a accentuat din ce în ce mai mult interesul organizațiilor de a-și îmbunătăți procesele de afaceri (Geambașu, 2012). Pentru majoritatea directorilor financiari este bine cunoscut faptul că un sistem contabil puternic reprezintă o componentă critică a sistemului informațional, ce condiționează buna desfășurare a afacerilor.

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice, București, e-mail: ionescub@gmail.com

** Drd., Academia de Studii Economice, București, e-mail: cristina_prichici@yahoo.com

*** Drd., Academia de Studii Economice, București, e-mail: tudoran_laura@yahoo.com

În condițiile în care tehnologia informației a evoluat extrem de rapid în ultimul deceniu, se resimte nevoia unei noi abordări a informatizării contabilității, fapt ce poate avea un impact pozitiv asupra afacerii. Un studiu din decembrie 2012 realizat de KPMG în legătură cu tendințele Cloud la nivel global dezvăluie faptul că din ce în ce mai mulți manageri sunt pregătiți și optează pentru migrarea procesului financiar și contabil în Cloud. Studiul „Cloud Adoption 2012”, realizat de către compania Consult Blue la cererea CIO Council (Asociația Directorilor de Tehnologia Informațiilor și Comunicațiilor din România), arată că 55% dintre companiile mari din România folosesc, sub diverse forme, tehnologii din categoria Cloud Computing.

La nivelul fiecărei companii procesul contabil are rolul de a măsura situația economică a întreprinderii prin colectarea și înregistrarea cronologică și sistematică a datelor și informațiilor care au un impact economic asupra organizației și comunicarea informațiilor către toate părțile interesate, interne sau externe (instituții de credit, management, acționari etc.). Cu toate acestea, complexitatea și amploarea practicilor contabile sunt determinate și de mărimea companiei.

Dacă la nivelul întreprinderilor mici și mijlocii fluxul contabil este relativ restrâns, numărul documentelor procesate, operațiunile contabile și controalele fiind direct proporționale cu activitatea desfășurată, cu cât compania este mai dezvoltată cu atât procesele contabile sunt mai extinse și implicit volumul documentelor colectate este mai mare. La acestea se adaugă și entitățile sectorului public, caracterizate prin complexitatea modului de organizare, a tranzacțiilor și a circuitului documentelor financiar-contabile, actorii interni numeroși implicați în procesul de inițiere-finalizare a tranzacțiilor, limitarea resurselor financiare și umane, precum și prin viteza redusă de transmitere și integrare a informațiilor financiare. Din această perspectivă, Ștefănescu et al.

(2010) consideră că elaborarea la nivelul entităților sectorului public a unei baze de date care să includă informații în timp real aferente misiunilor de audit intern permite, prin intermediul rapoartelor generate, o abordare integrată și exhaustivă a domeniilor și activităților vulnerabile riscurilor, utilă auditorilor interni pentru viitoarele misiuni de audit, dar și managementului, în procesul decizional.

Reprezentanți ai Microsoft, Ionuț Gaota (Windows Business Group Lead), Petru Jucovski (Developer Evangelist) și Zoli Herczeg (National Technology Officer), într-un interviu acordat pentru revista „Știință și Tehnică” (2013), au afirmat că dezvoltarea Cloud-ului este alimentată în primul rând de rațiunile economice: cei mari își aplatizează cash-flow-ul și nu au nevoie de investiții mari pentru acoperirea vârfurilor de sarcină, iar cei mici își permit acum servicii IT performante.

În situații de criză economică și financiară, așa cum a fost cea resimțită în ultimii ani, tehnologii precum Cloud Computing și Business Intelligence (BI) devin din ce în ce mai importante în vederea obținerii de avantaje în detri-

mentul implementării unor sisteme on-site costisitoare și complexe (Pugna, et al., 2013).

O aplicație de Cloud Accounting reprezintă o aplicație de contabilitate care este accesată de oriunde există conexiune la internet, fără să fie necesar să fie instalată și gestionată pe servere proprii.

Metodologia cercetării

Prezenta cercetare are ca obiectiv analiza tehnologiei Cloud în contabilitatea informatizată, din perspectiva impactului asupra fluxului prelucrărilor contabile. Firmele românești de contabilitate parcurg lunar întreg fluxul contabil de

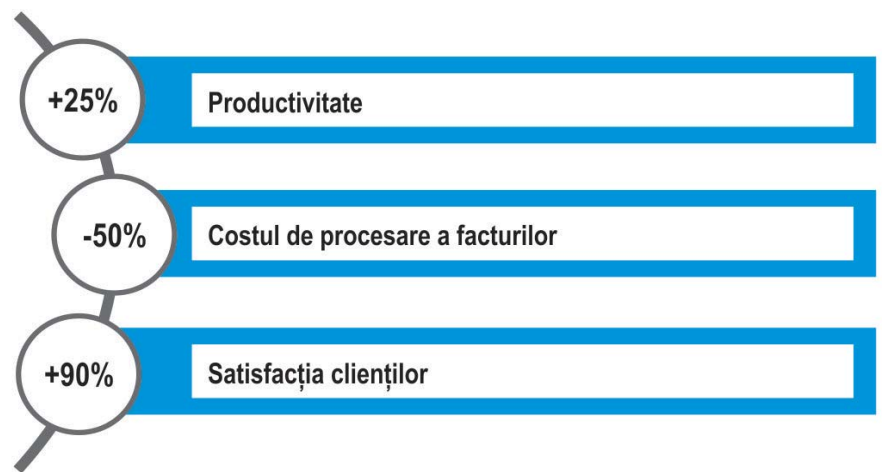
În lumea afacerilor transferul sistemelor contabile în Cloud este o soluție nouă și inovatoare, care poate ajuta la salvarea de fonduri semnificative

prelucrare a datelor, de la colectarea și stocarea documentelor justificative de la clienți și până la elaborarea bilanțelor de verificare, centralizarea și transpunerea datelor în declarații fiscale.

Metodologia de cercetare utilizată este cea de tip fundamental, de analiză a datelor și a cercetărilor anterioare din literatura de specialitate prin care se dorește verificarea unei ipoteze conform căreia o parte a prelucrărilor contabile pot fi (per)mutate pe platforme electronice în Cloud. Aceste platforme de Cloud Accounting permit firmelor de contabilitate să se degreze de anumite operații și prelucrări contabile, care pot fi trecute în sarcina exclusivă a clienților lor, până la un prag la care fluxul prelucrărilor informatice se suprapune cu operațiile efectuate de programele de contabilitate tradiționale.

În elaborarea articolului s-a recurs și la mecanismele de cercetare empirică, prin elaborarea unui chestionar prin care s-a apreciat impactul tehnologiei Cloud în ponderea lucrărilor contabile lunare, semestriale și anuale repartizate pe principalele faze ale ciclului contabil, din 100% timp de prelucrare contabilă. În acest sens au fost delimitate operațiile contabile curente, efectuate la nivelul unei luni calendaristice, de operațiunile de închidere (raportare contabilă) la nivelul semestrului și de cele de închidere a exercițiului financiar. Fiecare dintre aceste operațiuni au fost disociate la rândul lor pe faze de execuție, potrivit reglementărilor și practicilor contabile, iar fiecare fază a fost cuantificată în termeni temporali, alocându-se un procent de timp de execuție din total prelucrare obiectiv (lunar,

Figura 1. **Influențe ale Cloud Accounting asupra afacerii**

Sursa: Adaptare după studiul realizat de Aberdeen Group, 2013

semestrială, anuală). Prin verificarea ipotezei câștigului de eficiență prin migrarea prelucrărilor contabile în Cloud și prin diversificarea platformelor electronice de prelucrare a datelor specializate poate fi întărit și confirmat sloganul majorității actorilor de pe piața contabilității și anume adaptarea contabilității la activitatea clientului și nu activitatea clientului la contabilitate.

Unul din scopurile cercetării este de a identifica anumite faze ale fluxului contabil care să fie preluate în responsabilitatea clienților prin „externalizarea” unor lucrări contabile și mutate în Cloud. Cercetarea nu-și propune ideea de substituție, de mutare a responsabilității prelucrărilor contabile din sfera profesiei contabile într-o zonă independentă de contabili, ci evidențierea unei soluții de reducere a costurilor prelucrărilor prin transferarea responsabilității către client, acolo unde aceasta este fezabilă.

Cloud Computing în mediul afacerilor

Tehnologia Cloud Computing a pătruns deja puternic în mediul de afaceri, unde companiile sunt motivate de avantajele în ceea ce privește costurile și eficiența noii tehnologii.

Un studiu realizat de Aberdeen Group, companie de cercetare și studii de piață (2013), arată că aplicațiile de tip Cloud implementate în fluxul prelucrărilor contabile conduc la o creștere imediată a productivității cu 25%, o reducere cu 50% a costurilor de procesare a facturilor și o îmbunătățire cu 91% a satisfacției clienților (Figura 1).

Suntem de părere că virtualizarea proceselor contabile, colectarea și înregistrarea electronică a documentelor pot crește productivitatea personalului contabil prin optimizarea timpului consumat cu procesarea datelor și alocarea acestuia pentru elaborarea de analize sau servicii suport de luare a deciziilor. Implicit, acest lucru poate conduce la o reducere a costurilor de procesare a facturilor și o îmbunătățire a relației client-contabil prin accesul în timp real la informații de interes comun.

Pentru multe dintre companii, evidența contabilă este un proces greoi și consumator de timp. Colectarea și înregistrarea datelor, organizarea informațiilor, reconcilierea conturilor și generarea de rapoarte se pot dovedi a fi activități anevoioase, costisitoare și predispușe erorilor.

De cele mai multe ori acest lucru se datorează folosirii unui sistem de contabilitate învechit din punct de vedere al tehnologiei informației, care face ca

informațiile să nu fie furnizate în timp real, afectând capacitatea de reacție a organizației față de mediul competitiv de business, și determinând ca afacerea să funcționeze sub un nivel optim. Sistemele de contabilitate tradiționale se dovedesc a fi ineficiente în raport cu alternativele tehnologice din piață (Arslana, et al., 2009).

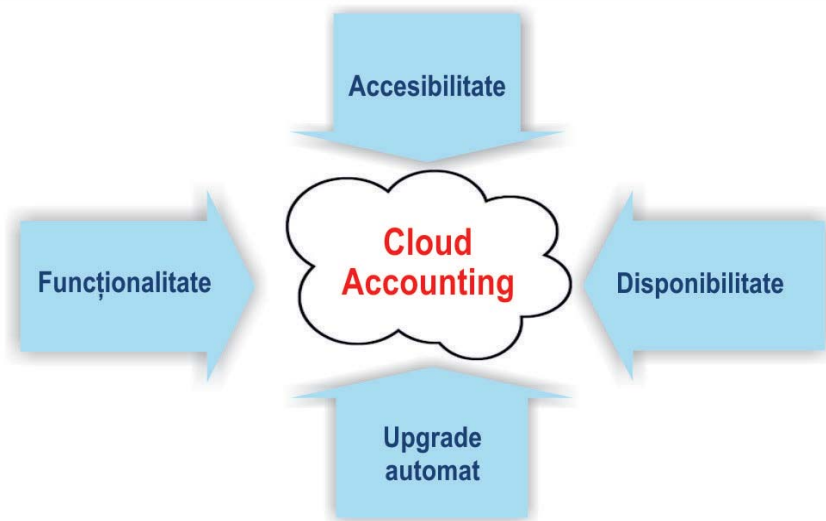
Conform unui sondaj realizat de către Deloitte Global în a doua jumătate a anului 2012, "CFO Signals", aproape jumătate dintre directorii financiari intervievați au răspuns că sistemele IT pe care le folosesc nu se adaptează schimbărilor în strategia de business și doar 40% au răspuns pozitiv în ceea ce privește abilitatea lor de a furniza informații într-o manieră care să ofere o imagine relevantă și corectă a afacerii și să faciliteze luarea deciziilor.

Multe companii se rezumă doar la utilizarea foilor de calcul, a documentelor în format text, a bazelor de date desktop (mono-post, nedistribuite) și fișierelor, iar pe măsura dezvoltării afacerii conștientizează necesitatea unor modalități de lucru mai eficiente din punct de vedere informațional.

Soluția managerilor față de această problemă este fie aceea de a achiziționa un software de contabilitate mai costisitor, dar care aduce după sine mai multe avantaje, însă, pe lângă costul produsului, adesea este necesar suportul unui expert IT pentru instalarea aplicației, fără a aminti de costurile suplimentare generate de actualizarea constantă a sistemului, fie să apeleze la procesele de noutate și inovare în căutarea lor constantă de a avea avantaje competitive pe termen lung (Popescu, et. al., 2012).

Un software de contabilitate online în Cloud oferă managerilor și angajaților posibilitatea de acces global al datelor, putând actualiza informațiile atunci când doresc, indiferent de locație. De asemenea, Cloud-ul este definit ca o metodă simplă de capturare a conținutului datelor semnificative și de management al conturilor. Cea mai motivată opțiune în alegerea implementării Cloud este

Figura 2. Caracteristici ale tehnologiei Cloud Accounting

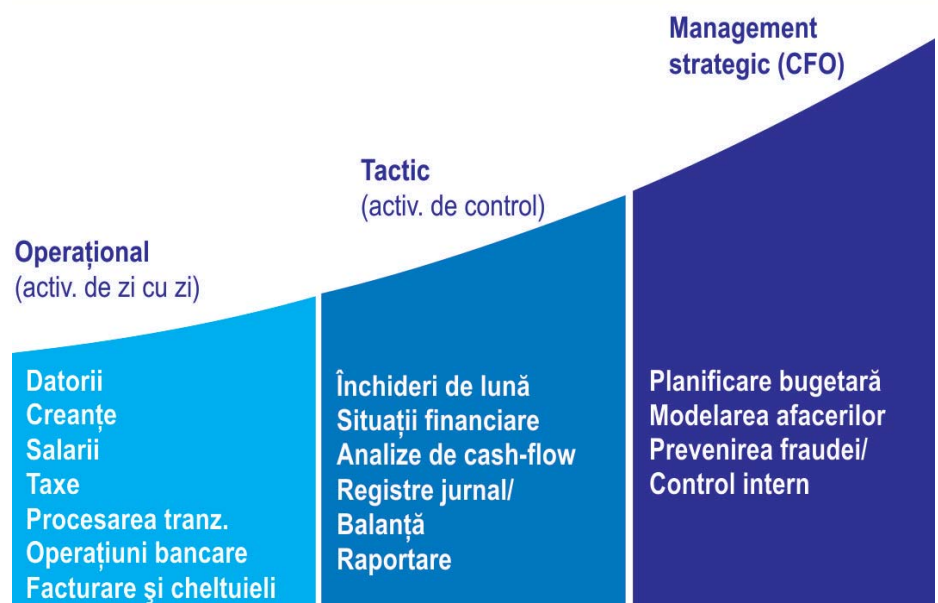
Sursa: Proiecție proprie

cea a reducerii de costuri. Expert Group (2012) afirma într-un raport al Comisiei Europene că tehnologia Cloud promite utilizatorilor un acces facil la resurse printr-o modalitate de self-service prin abonament, reducând astfel costul pentru administrarea sistemului. Tehnologia Cloud necesită investiții minime în echipamente hardware, iar mentenanța (instalare upgrade-uri, depanare incidente, back-up) este asigu-

rată de furnizor, fără costuri suplimentare. Ca regulă, costurile implicate de utilizarea aplicațiilor Cloud sunt mai mici decât cele ale aplicațiilor care rulează local, pe echipamente proprii (Beckham, 2010; White, 2010).

În anul 2000, peste 45% din bugetul de investiții a fost cheltuit pe IT, cu toate acestea, în medie, este utilizată doar 6% din capacitatea serverului. Presupunând

Figura 3. Influențe ale Cloud Accounting pe nivel de afaceri

Sursa: Proiecție proprie

o durată de viață de 3 ani a unui server, de infrastructură și costurile cu energia, prețul de achiziție al unui server este depășit. Cloud Computing duce la reducerea costurilor de infrastructură și economisirea de energie, precum și la reducerea costurilor cu upgrade-uri și întreținere.

Așa cum se arată și în **Figura 2**, suntem de părere că serviciul de Cloud are o influență transversală asupra mediului de business, aducând schimbări și îmbunătățiri în desfășurarea activităților financiare pe fiecare nivel organizațional, după cum se arată în **Figura 3**.

Odată cu creșterea importanței și responsabilității de luare a deciziilor la nivelul unei companii, Cloud Accounting poate pune la dispoziție aplicații care să răspundă necesităților de business. Astfel, la nivel operațional Cloud Computing dispune de funcții ce vin în sprijinul contabililor pentru o prelucrare și stocare eficientă și securizată a datelor privind conturile de creanțe, datorii, taxe și conturi bancare. La nivel tactic, ca bază a procesului de raportare, contabilul dispune de tabele de bord, jurnale, analize de cash flow prin accesul automat al datelor financiare. La nivel strategic, de management, accesul permanent la date prin desfășurarea activităților pe celelalte nivele de responsabilitate creează oportunitatea de elaborare de rapoarte, planificare bugetară și o gestionare eficientă a controalelor interne ale unei companii.

Pe piața din România, treptat, aplicațiile Cloud câștigă teren în defavoarea aplicațiilor care funcționează local. Avantajele tehnologiei Cloud sunt numeroase și nu pot fi trecute cu vederea, mai ales de către companiile mici și mijlocii.

Un raport realizat de compania Harshman Phillips, care oferă servicii contabile în SUA, aduce o imagine mai aprofundată a avantajelor aduse de Cloud la nivelul operațional al unei afaceri, în activitatea financiar-contabilă, după cum se poate vedea în **Figura 4**.

În acest fel, relația financiară a partenerilor de business poate fi mult îmbună-

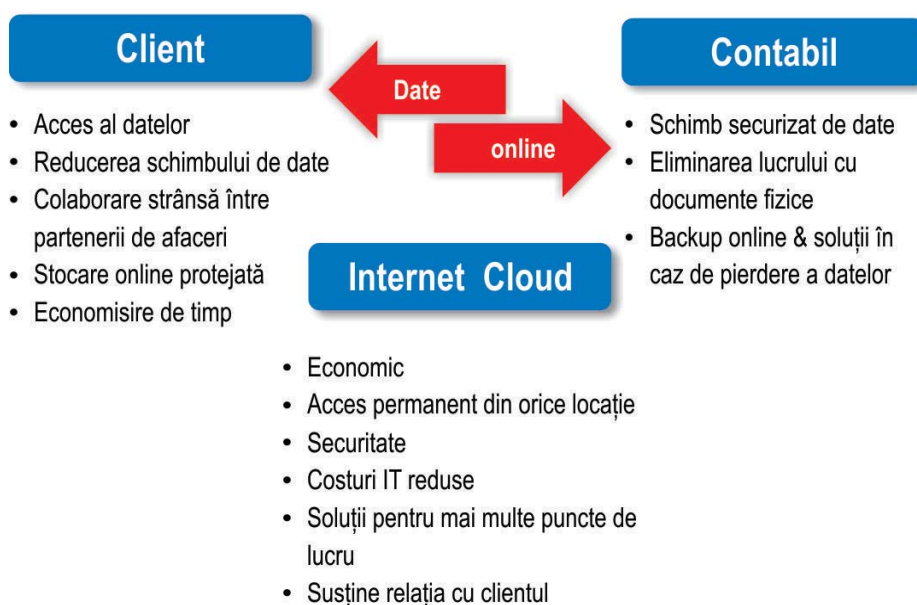
tătită în sensul că se poate renunța la activități consumatoare de timp și resurse, precum schimbul fizic de date și informații între client și contabil. Alternativa mai eficientă permite accesul datelor într-un spațiu de lucru comun, colaborarea în timp real, stocarea securizată și online a informațiilor și accesul permanent, indiferent de locație și de pe orice dispozitiv electronic cu o conexiune la internet.

Cloud Computing transformă încet, dar sigur industria contabilă prin oferirea posibilității de eficientizare a proceselor de contabilitate, în scopul reducerii costurilor și adoptării de servicii ce adaugă valoare într-un sistem care funcționează pe bază de abonament. Astfel de servicii pot include planificare fiscală, sfaturi de profitabilitate, previziuni ale fluxului de numerar și abordarea în timp real a facturilor scanate. Prin platforma *software-as-a-service* (SaaS), profesioniștii contabili vor fi capabili să ofere servicii într-un mod inovator. SaaS este cea mai răspândită formă de Cloud, care presupune utilizarea de aplicații gestionate de o terță parte fără a fi necesară instalarea de aplicații suplimentare. Cloud-ul se caracterizează și prin alte forme precum

platform as a service (PaaS), care este cea mai complexă formă de Cloud și oferă posibilitatea de a dezvolta propriile aplicații, sau *infrastructure as a service* (IaaS), prin care pot fi accesate resurse de infrastructură, servicii de stocare sau networking. Marile firme de contabilitate și corpurile profesiei contabile au răspuns fenomenului de creștere a utilizării tehnologiilor bazate pe Cloud în contabilitate prin furnizarea unui ghid de consiliere în adaptarea serviciilor de Cloud.

Astfel, organizații ale profesiei contabile precum American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) consideră tehnologia Cloud Computing ca fiind una dintre formele viabile de operare în afaceri. Într-un articol publicat în „Jurnalul de Contabilitate” în anul 2010, *Cloud Computing: what accountants need to know*, sunt indicate o serie de forme de utilizare a aplicațiilor bazate pe Cloud în aspecte precum confirmările solicitate pentru audit, plata facturilor, customer relationship management (CRM), pregătirea situațiilor financiare, salarii, vânzări sau taxe. Tot în articol se menționează că, înainte de a fi utilizate în procesul contabil, este bine să fie evaluate

Figura 4. Cum transformă tehnologia Cloud Computing procesul contabil

Sursa: Adaptare după raportul Harshman Phillips

aplicațiile ce rulează în Cloud și să fie revizuite posibilitățile software, infrastructura, personalul, procedurile interne și datele unei companii.

Această schimbare nu este considerată a fi ușoară, întrucât va presupune și o schimbare de cultură/mentalitate și atitudine. Contabilii nu doar adoptă Cloud Computing, ci trebuie să încorporeze, de asemenea, o nouă abordare de lucru, care va reduce procesele administrative care sunt repetitive și care va elibera în cele din urmă indivizi, astfel încât aceștia să își poată exercita cunoștințele și experiența și în alte domenii.

Un studiu recent, publicat de Grupul Aberdeen, arată că implementarea unor soluții de Cloud duce la o reducere a timpului mediu petrecut pentru rezolvarea unor task-uri repetitive de la 48 ore/săptămână la 4 ore/lună. Transpus în mediul contabil, considerăm că poate fi redus timpul consumat pentru procesarea facturilor și a altor documente financiare prin posibilitatea evidenței electronice. Astfel, documentele contabile pot fi încărcate online direct de către client, eliminând etapa transmiterii către contabil și încărcarea ulterioară în sistem de către acesta. Software-ul colectează datele tranzacției de pe documente sursă, înregistrează informația în jurnalele contabile și postează datele în fișele conturilor (Wiley, 2010).

Avantaje ale Cloud Computing în contabilitate

1. Automatizarea procesului de colectare și procesare a datelor

Odată cu dezvoltarea unei afaceri, volumul informațiilor crește. Conform unui studiu realizat de VitalAnalysis, companie de cercetare în domeniul tehnologic, 4% dintre companii experimentează necesitatea unei noi soluții contabile care să întâmpine nevoile funcționale

ale afacerii odată cu creșterea dimensiunilor. Managementul financiar bazat pe soluții de tip SaaS automatizează procesul financiar și reduce volumul documentelor manuale.

Astfel, o parte importantă a serviciilor de Cloud este reprezentată de integrarea procesului de scanare a documentelor. Facturile pot fi scanate și postate în mod automat în sistemul contabil, după care contabilul poate verifica și valida înregistrarea. Prin scanarea documentelor costul de procesare se diminuează, întrucât facturile pot fi scanate într-un volum mare sau de către fiecare client individual. Prin intermediul Cloud Accounting, firmele de contabilitate pot concura cu cele care oferă servicii de evidență contabilă la un cost mult mai redus.

Prin încurajarea clienților de a scana zilnic facturile aferente, contabilul poate dispune în timp real de informații care pot fi utilizate pentru a genera servicii adiacente pentru a aduce un plus de valoare.

Toate aceste aspecte definesc o unealtă puternică mai ales pentru companiile mici și mijlocii, deoarece simplifică flu-

xul financiar, după cum am sintetizat în Tabelul 1.

Cloud Computing poate pune la dispoziție noi clase de aplicații și oferă servicii care nu erau posibile înainte. Astfel, comparativ cu contabilitatea tradițională, sistemul contabil în Cloud poate face trecerea de la înregistrări contabile de bază la elaborarea de analize de business în timp real, utilizând cantități mari de resurse pentru a înțelege nevoile clienților, comportamentul cumpărătorilor, lanțurile de aprovizionare și așa mai departe.

Automatizarea proceselor permite colaborarea departamentului financiar cu celelalte funcții interne ale unei companii prin facilitarea accesului la date și pune la dispoziția unităților de business instrumente de analiză. Acest lucru îmbunătățește procesul de luare a deciziilor și dă posibilitatea managerilor și executivilor să-și îndeplinească task-urile mult mai eficient, cu ajutorul informației în timp real, fără a compromite integritatea datelor.

Pentru a demonstra utilitatea tehnologiei Cloud Accounting în automatizarea contabilității a fost elaborat un chestio-

Tabel 1. Schimbări ale fluxului financiar prin Cloud

Tradițional		Cloud
Colectarea și introducerea datelor în sistem	→	Eliminarea procesului de colectare și introducere a datelor în sistem
Manipularea documentelor fizice	→	Management electronic al documentelor
Documente electronice	→	Documente digitale în Cloud asociate tranzacțiilor în registrul jurnal
Situații financiare fizice	→	Tablouri de bord în Cloud
Deplasări la sediul clientului	→	Date online 24/7 din orice locație
Sisteme contabile in-house	→	Sisteme contabile SaaS
Depunerea rapoartelor și declarațiilor fiscale	→	Postarea documentelor pe portaluri online
Software tradițional și evidență contabilă	→	Mecanism de bugetare și proces de luare a deciziilor mai performante
Contabil	→	Consultant financiar

Sursa: Adaptare după raportul Harshman Phillips

nar care a adus rezultate în ceea ce privește ipoteza conform căreia implementarea unor platforme de e-accounting operaționale în Cloud va conduce la dematerializarea documentelor contabile. Gradul de „dematerializare” a documentelor contabile va conduce la modificarea unor politici contabile, a comportamentului actorilor de pe piața contabilității. Mărimea acestui indicator va putea fi ușor cuantificată în termeni de costuri.

În acest sens se dorește identificarea anumitor faze ale fluxului contabil, care să fie preluate în responsabilitatea clienților prin „externalizarea” unor lucrări contabile și mutate în Cloud. Detalierea fazelor fluxurilor contabile (lunare, semestriale și anuale) și determinarea timpilor de execuție a prelucrărilor au fost realizate prin tehnica interviului, orientată către specialiști și profesioniști ai lumii contabile, cu educație pe profil contabil. Chestionarul a fost realizat și distribuit în prima jumătate a anului 2013 atât în format electronic, cât și în format clasic și a vizat absolvenți de studii superioare de contabilitate, dar care nu profesează în domeniul contabil (s-au obținut 73 de răspunsuri utilizabile, reprezentând 24,3% din total), absolvenți de studii superioare de contabilitate care lucrează în domeniul contabil (s-au obținut 85 de răspunsuri utilizabile, reprezentând 28,3% din total), absolvenți de universități fără profil contabil, dar care au interferență profesională cu contabilitatea (s-au obținut 94 de răspunsuri utilizabile, reprezentând 31,3% din total) și cadre didactice care predau contabilitatea în cadrul facultăților de profil, în calitate de analiști, regularizatori, normalizatori de standarde contabile, membri ai CECCAR (s-au obținut 48 de răspunsuri utilizabile, reprezentând 16% din total).

În urma prelucrării inițiale a datelor statistice obținute prin aplicarea tehnicii interviului, din care au rezultat 300 de răspunsuri utilizabile, și a analizării posibilității de mutare pe Cloud a etapelor fluxului prelucrărilor contabile, au fost obținute următoarele rezultate:

a) Prelucrările contabile lunare:

Transferul următoarelor etape ale fluxului prelucrărilor contabile în Cloud se poate realiza dacă sunt îndeplinite anumite condiții, cum ar fi cele de legislație, cele legate de abilitățile clienților de a interacționa cu echipamente informatice și cu aplicații dedicate sau cele legate de nivelul de înțelegere a specificului operațiilor economice.

Dacă aceste condiții sunt îndeplinite, prin mutarea în Cloud a respectivelor operații se realizează economii de timp și de resurse la nivelul firmelor de contabilitate.

- 1. Etapa colectării documentelor justificative** poate fi (per)mutată pe Cloud, în sensul că documentele primare vor putea fi introduse într-o aplicație dedicată, stocată în Cloud de către clienți. Dintre respondenți, 30% dintre absolvenții care nu profesează în domeniu au afirmat că această operație a fluxului contabil ocupă între 10% și 20% din totalul prelucrărilor lunare, iar peste 50% dintre practicieni au afirmat că această etapă ocupă mai mult de 10% din totalul prelucrărilor lunare.
- 2. Etapa ordonării documentelor justificative**: se justifică mutarea acestei etape pe Cloud prin faptul că 45,7% dintre respondenți au răs-

puns că aceasta ocupă sub 10% din timpul total afectat prelucrărilor contabile lunare, iar 45,7% au răspuns că ocupă între 10% și 20% din total. Majoritatea practicienilor au validat acest răspuns.

- 3. Etapa contării documentelor justificative**: peste 60% din cei intervievați au afirmat că această etapă nu ocupă mai mult de 20% din totalul prelucrărilor. Această etapă poate fi mutată pe Cloud, în sensul ca aplicația de contabilitate în care se va realiza contarea documentelor justificative să fie stocată și rulată pe Cloud. Clientul poate realiza parțial această etapă cu ajutorul interfeței inteligente din platforma de Cloud Accounting.
- 4. Etapa înregistrării tranzacțiilor în jurnale specializate**: 34% dintre cei intervievați au răspuns că ocupă sub 10%, 28% au răspuns că ocupă între 10% și 20%, iar 26,3% au răspuns că ocupă între 20% și 30%. Practicienii au considerat că această etapă nu ocupă mai mult de 30% din totalul prelucrărilor lunare. Diferențele apar aici între practicieni și absolvenții facultăților cu specializare în contabilitate, dar care nu lucrează în domeniu. Aceștia din urmă au apreciat că această etapă nu

ocupă mai mult de 20% din totalul prelucrărilor.

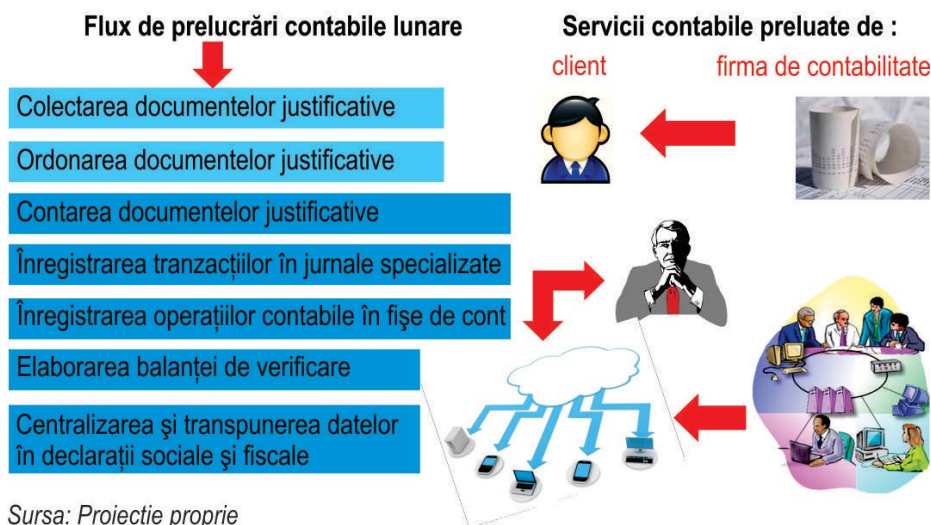
5. Etapa înregistrării operațiilor contabile în fișe de cont: 54,7% dintre respondenți au răspuns că ocupă sub 10%, iar 30,7% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Nu au fost constatate diferențe semnificative între răspunsurile obținute de la cele patru categorii de respondenți. Această etapă poate fi considerată 100% automatizată, în condițiile exploatarei aplicațiilor informatice, prin migrarea datelor din jurnale în fișe de cont.

La nivelul acestei etape a fluxului contabil lunar are loc o potențială joncțiune între operațiile derulate pe o platformă de Cloud Accounting și aplicațiile informatice tradiționale de contabilitate. Aparentul „conflict” poate fi rezolvat fie prin preluarea funcționalităților sistemelor informatice tradiționale de către aplicația de Cloud Accounting, fie prin încorporarea de facilități de export de date dinspre aplicația web către aplicația tradițională, cu condiția menținerii compatibilității între date (Figura 5).

6. Etapa elaborării bilanței de verificare analitice și a celei de verificare sintetică: în ambele cazuri, mai mult de 65% dintre respondenți au apreciat că această etapă nu ocupă mai mult de 10% din totalul prelucrărilor. Și în acest caz nu există diferențe semnificative între răspunsurile celor patru categorii de respondenți.

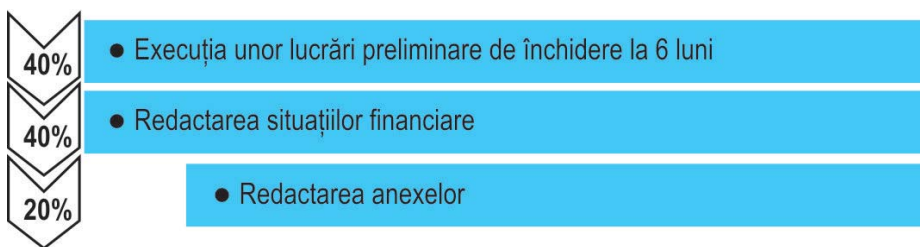
7. Etapa centralizării și transpunerii datelor în declarații sociale și fiscale: peste 60% au răspuns că ocupă sub 10%. Cu toate acestea, la momentul actual, nu se poate afirma că această etapă poate fi mutată pe Cloud, în principal din cauza lipsei reglementărilor în domeniu. Pentru mutarea acestei etape pe Cloud trebuie verificată compatibilitatea cu platformele electronice ale administrațiilor fiscale.

Figura 5. Flux de prelucrări contabile lunare partajat între client și firma de contabilitate

Sursa: Proiecție proprie

b) Prelucrările contabile semestriale:

- 1. Etapa execuției unor lucrări preliminare de închidere la 6 luni:** 17,3% dintre respondenți au răspuns că ocupă între 20% și 30%, iar 36,3% au răspuns că ocupă între 30% și 40%. În acest caz, peste 20% din fiecare categorie de respondenți au ales varianta de răspuns între 30% și 40%. Este susținută ideea de a muta această etapă pe Cloud, în sensul stocării și rulării aplicației de contabilitate. Totuși, la acest nivel există restricția ce decurge din faptul că anumite lucrări contabile preliminare nu se pot efectua automat.
- 2. Etapa redactării situațiilor financiare principale:** 33% dintre respondenți au răspuns că ocupă între 30% și 40%, iar 20,7% au răspuns că ocupă între 40% și 50%. Peste 40% din fiecare categorie au răs-

puns că ocupă între 30% și 40%. Fiind vorba de încă o etapă care este realizată în mod automat de majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente pe piață la momentul actual, este susținută ideea mutării acestei etape pe Cloud.

- 3. Etapa redactării anexelor la situațiile financiare:** 19,7% dintre respondenți au răspuns că ocupă între 10% și 20%, iar 31,7% au răspuns că ocupă între 20% și 30%. Peste 25% din fiecare categorie au răspuns că ocupă între 20% și 30%. Această etapă nu poate fi mutată în întregime pe Cloud, deoarece anumite anexe la situațiile financiare conțin și interpretări și analize comparative care nu pot fi create în mod automat și care depind foarte mult de specificul activității.

c) Prelucrările contabile anuale:

1. Etapa stabilirii balanței conturilor înainte de inventariere: 33,3% au răspuns că ocupă sub 10%, 46% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Peste 75% dintre respondenții aparținând fiecărei categorii au răspuns că această etapă nu depășește 20% din totalul prelucrărilor.

Această etapă a prelucrărilor contabile anuale poate fi mutată în totalitate pe Cloud, pornind de la ideea că oricum este realizată în mod automat de către majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente la momentul actual.

2. Etapa inventarierii generale a activelor și datoriilor: 41% au răspuns că ocupă între 10% și 20%, iar 25,7% au răspuns că ocupă între 20% și 30%. Peste 63% dintre respondenții aparținând fiecărei categorii au răspuns că această etapă ocupă între 10% și 30% din total. Această etapă nu poate fi lăsată sub controlul clientului și nu poate fi automatizată în întregime deoarece presupune și observarea fizică (în cazul unor categorii de active).

3. Etapa punctajului soldurilor conturilor: 32% au răspuns că ocupă sub 10%, iar 50% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Și în această situație răspunsurile aferente celor patru categorii de respondenți au fost similare, mai mult de 80% dintre ei alegând varianta de răspuns sub 10%. Fiind vorba de încă o etapă care este realizată în mod automat de majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente pe piață la momentul actual, susținem ideea mutării acestei etape pe Cloud.

4. Etapa înregistrării operațiilor de regularizare: 49,3% au răspuns că ocupă sub 10%, iar 43,7% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Și în această situație, răspunsurile aferente celor patru categorii de respondenți au fost similare, mai mult de 90% dintre ei alegând variantele de răspuns sub 10% și între 10% și 20%. Această etapă poate fi mutată pe Cloud în condițiile exploatării aplicației de contabilitate de către specialiști. Este evident că această etapă nu poate fi lăsată în controlul clientului.

5. Etapa stabilirii balanței conturilor după operațiile de inventariere și regularizare: 69% au răspuns că ocupă sub 10%. Mai mult de jumătate dintre respondenții aferenți fiecărei categorii au apreciat că această etapă nu ocupă mai mult de 10% din timpul afectat prelucrărilor contabile anuale. Fiind vorba de încă o etapă care este realizată în mod automat de majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente pe piață la momentul actual, este susținută ideea mutării acestei etape pe Cloud, în condițiile în care sistemul informatic pe Cloud preia respectivelor funcționalități de la sistemele informatice de contabilitate tradiționale.

6. Etapa determinării rezultatului exercițiului, distribuirii profitului sau finanțării pierderii: 43% au răspuns că ocupă sub 10%, 46% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Pentru această etapă răspunsurile date de respondenții aferenți fiecărei categorii au variat astfel: mai mult de jumătate din absolvenții facultăților cu specializare contabilitate care nu lucrează în domeniul contabilității și cadrele didactice care predau contabilitatea au apreciat că această etapă ocupă între 10% și 20% din timpul total afectat prelucrărilor contabile anuale, în timp ce absolvenții facultăților cu specializare contabilitate care lucrează în domeniu și absolvenții facultăților fără specializare contabilitate care lucrează în domeniul contabilității au estimat că această etapă nu ocupă mai mult de 10% din total. Fiind vorba de încă o etapă care este realizată în mod automat de majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente pe piață la momentul actual, este susținută ideea mutării acestei etape pe Cloud.

7. Etapa stabilirii balanței finale a conturilor: 55% au răspuns că ocupă sub 10%. Nu au existat diferențe semnificative între răspunsuri-

le respondenților aparținând celor patru categorii, majoritatea apreciind că această etapă ocupă maxim 20% din timpul total afectat prelucrărilor contabile anuale. Fiind vorba de încă o etapă care este realizată în mod automat de majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente pe piață la momentul actual, este susținută ideea mutării acestei etape pe Cloud.

8. Etapa redactării situațiilor financiare: 34,3% au răspuns că ocupă sub 10%, 43% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Mai mult de jumătate dintre respondenții aferenți fiecărei categorii au apreciat că această etapă ocupă între 10% și 20% din timpul afectat prelucrărilor contabile anuale. Fiind vorba de încă o etapă care este realizată în mod automat de majoritatea aplicațiilor de contabilitate existente pe piață la momentul actual, este susținută ideea mutării acestei etape pe Cloud.

9. Etapa redactării anexelor: 49,3% au răspuns că ocupă sub 10%, iar 35% au răspuns că ocupă între 10% și 20%. Pentru această etapă, răspunsurile date de absolvenții facultăților cu specializare contabilitate care nu lucrează în domeniu au fost diferite de cele ale absolvenților care lucrează în domeniul contabilității și de cele ale cadrelor didactice care predau contabilitatea. Practicienii au apreciat că această etapă ocupă între 10% și 20% din timpul total afectat prelucrărilor contabile anuale, în timp ce absolvenții facultăților cu specializare contabilitate care nu lucrează în domeniu au apreciat că această etapă nu depășește 10% din timpul total. Această etapă nu poate fi mutată în întregime pe Cloud, deoarece anumite anexe la situațiile financiare conțin și interpretări și analize comparative care nu pot fi create în mod automat și care depind foarte mult de specificul activității.

Analizând rezultatele de mai sus, se poate afirma că între 10% și 30% din prelucrările contabile care sunt realizate manual pot fi transferate pe Cloud. De asemenea, o mare parte a prelucrărilor care se realizează electronic poate fi mutată pe Cloud dacă aplicația de contabilitate este stocată și rulată din Cloud.

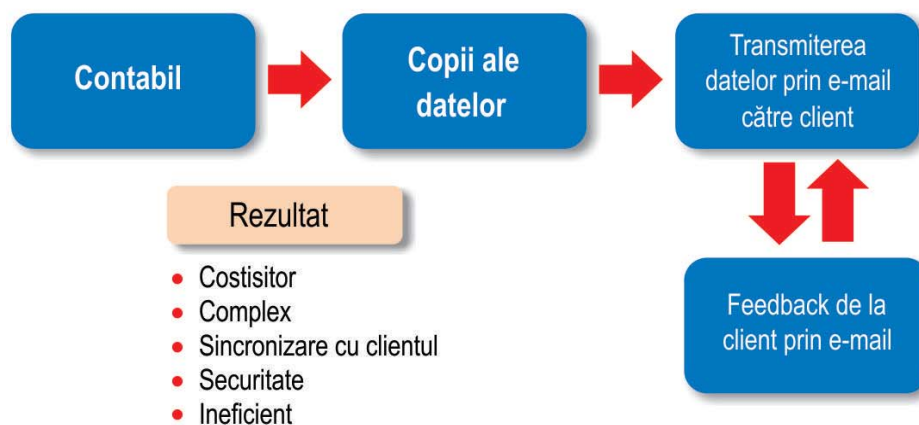
2. Îmbunătățirea relației contabil-client

Clienții pot accesa portalul firmei de contabilitate și pot avea acces la informații pentru înțelegerea și analiza poziției financiare a companiei la un moment dat. De asemenea, pot analiza

impactul fluctuațiilor valutare sau pot urmări fluxul de numerar care este util în procesul de luare a deciziilor. Profesia contabilă poate oferi noi servicii precum analiza afacerilor sau previziuni ale cash flow-ului, în sensul oferirii unei expertize financiare mai aprofundate pe care companiile mici și mijlocii o vor găsi esențială în menținerea sau creșterea nivelului afacerii.

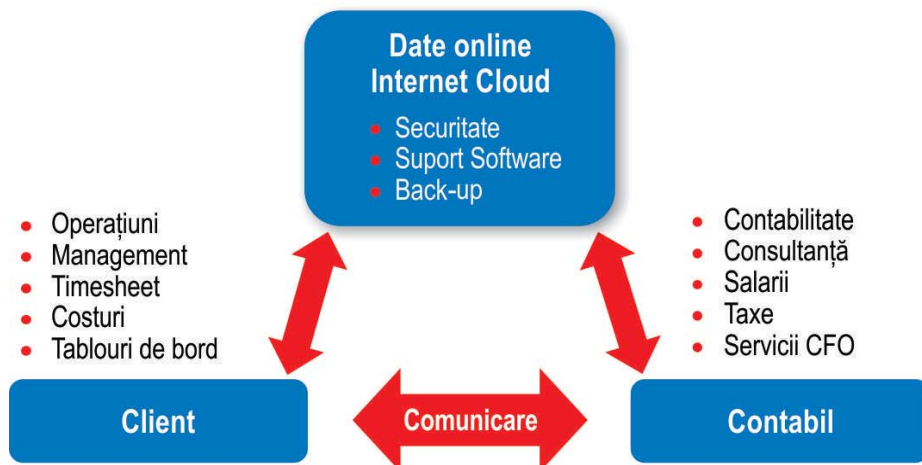
Într-un raport al Harshman Phillips, “How the Cloud will change accounting forever”, se arată impactul Cloud asupra procesului de comunicare financiară, după cum se poate vedea în Figurile 6 și 7.

Figura 6. Comunicare tradițională client – contabil

Sursa: Adaptare după raportul Harshman Phillips

Figura 7. Comunicare client – contabil prin intermediul Cloud

Sursa: Adaptare după raportul Harshman Phillips

Astfel, dacă în procesul tradițional de contabilitate datele și informațiile erau valabile prin colectarea documentelor fizice, deplasări la sediul clientului, transmiterea și acordarea de feedback prin intermediul canalelor online (e-mail), Cloud Accounting simplifică prin transparență colaborarea client-contabil prin faptul că datele sunt disponibile în timp real într-un spațiu comun. Se trece de la un proces costisitor, dificil, cu breșe de securitate și ineficient la o colaborare controlată, sigură și transparentă.

Tehnologia Cloud Accounting aduce cu sine avantaje care susțin îmbunătățirea relației client-contabil, prin următoarele două componente de interfață:

➔ **Interfața orientată client** – software-ul de Cloud Accounting simplifică modul de abordare a datelor, toate datele necesare la un moment dat pentru analiza statusului financiar fiind dispuse sub formă de tablouri de bord într-un format ușor de urmărit. Devin foarte simple de verificat de exemplu contul bancar, soldul creanțelor și datorii-lor din luna curentă sau dintr-o lună anterioară.

➔ **Interfața de tip utilizator unic** – indiferent de către cine este accesată o anumită informație și din ce locație, aceleași date sunt disponibile. Acest lucru face ca interacțiunea între diverși utilizatori să fie mult mai flexibilă și mai eficientă, întrucât pot urmări aceleași informații în timp real.

La nivel macro-economic Cloud Accounting dă posibilitatea furnizorului de servicii financiare de a oferi servicii de o valoare adăugată mai mare decât să taxeze un timp petrecut cu colectarea datelor. Considerăm că o cunoaștere cât mai amănunțită a afacerii clienților situează contabilii în postura de a acționa ca adevărați consilieri ai business-ului, având un aport relevant și constructiv la creșterea și inovarea afacerii.

3. Eliminarea informației duplicate, prevenirea erorilor și creșterea acurateții datelor

Acuratețea datelor reprezintă o caracteristică cheie în managementul financiar. Procesările manuale sunt predispuse erorilor, consumatoare de timp și nejustificate de costisitoare. De exemplu, o organizație care își extrage datele dintr-un sistem pentru a le introduce manual într-un altul este predispusă riscului de a introduce datele în mod eronat.

Sistemele contabile bazate pe SaaS dispun de controale implementate, care identifică în mod automat înregistrările duplicate și pot preveni astfel alte erori. De exemplu, bunurile și serviciile achiziționate sau închiriate sunt automat atribuite facturilor primite sau plăților efectuate, iar cheltuielile sunt corect înregistrate în perioada contabilă căreia îi corespund (se elimină riscul de cut-off).

4. Acces securizat, control și autorizare

Cea mai întâlnită preocupare în rândul utilizatorilor sau potențialilor utilizatori ai tehnologiei Cloud Computing este legată de încredere, securitate și confidențialitate, aspecte frecvent ridicate în contextul utilizării serviciilor internet și outsourcing. Există o neîncredere generală în ceea ce privește externalizarea de date - în special dacă prelucrarea datelor este în afara controlului organizației.

Cea mai mare atenție din punct de vedere al securității în contabilitate este acordată gestionării banilor și a informațiilor cu caracter senzitiv, precum conturile bancare (Beckham, 2010; White, 2010).

Pe aceste considerente, furnizorii de aplicații Cloud oferă niveluri ridicate de securitate. Sistemele bazate pe web sunt de fapt la fel sau mai sigure și au controale interne egale sau mai bune decât softwear-ul in-house. Tehnologia Cloud include mecanisme de autorizare și

autentificare puternice, iar comunicațiile dintre furnizorul de Cloud Computing și client, precum și cele dintre centrele de date pot fi criptate (Grupul de lucru pentru protecția datelor instituit în temeiul articolului 29, avizul nr. 05/2012 privind Cloud Computing).

Mai mult decât atât, instrumentele de evidență a tuturor acțiunilor întreprinse la un moment dat (log file) pot detecta posibilele atacuri sau vulnerabilitățile sistemului (Mihai et. all, 2008).

În România, la finalul anului 2010, Grupul Rompetrol - România a optat pentru dezvoltarea unei infrastructuri IT&C în Cloud (private Cloud), pe baza Vblock, soluție oferită de alianța VCE (Cisco, EMCșiVmware). Proiectul a urmărit provizionarea resurselor pentru mediul SAP.

Impactul asupra companiei a fost benefic pe mai multe planuri. Din punct de vedere financiar, pentru proiectul Vblock, Rompetrol a estimat: o rată de recuperare a investiției ROI (Return on Investment) de 22% și o rată internă de rentabilitate IRR (Internal Rate of Return) de 64%.

Din punct de vedere al eficienței operaționale, s-au înregistrat următoarele beneficii:

- ➔ Optimizarea costurilor operaționale ca urmare a consolidării mediului IT pe o infrastructură unitară.
- ➔ Reducerea cu 50% a gradului de încărcare a echipei care administrează mediul IT.
- ➔ Disponibilitatea hardware a crescut la 99,80%, de la 93,7% la începerea proiectului, cu o rată a incidentelor în scădere, de la o medie lunară de 3 la una de 0,05.
- ➔ Gradul de utilizare a CPU a crescut de la 2,7% la 17%, iar la nivel de RAM de la 53% la 90%.
- ➔ Fereastra de back-up s-a redus cu 76%, de la aproape 9 ore la doar 2 ore.
- ➔ În urma utilizării tehnologiilor de deduplicare, spațiul de stocare ne-

cesar pentru back-up a fost redus cu 69,37%.

Pe baza analizei întreprinse considerăm că tehnologia Cloud Computing poate fi considerată una dintre marile schimbări ce impactează profesia contabilă.

În următorii ani, nivelul de automatizare a datelor va crește atât de mult încât un program de contabilitate va avea abilitatea de a capta informația financiară, cum ar fi o factură, de a o procesa, a o atribui contului contabil aferent și a o stoca. Dacă la momentul actual sunt diferite module pentru tranzacțiile bancare (cash, împrumuturi, credite), salarii și raportare care nu sunt întotdeauna interconectate, în viitor toate aceste partiții vor fi cu ușurință grupate și controlate prin Cloud.

Cloud Accounting aduce soluții și servește nu numai funcția contabilă, ci și conducerea societății, directori financiari sau antreprenori, după cum am exemplificat în Tabelul 2.

Provocări în implementarea tehnologiei Cloud Accounting

Cu toate că beneficiile tehnologiei Cloud Accounting sunt recunoscute la nivelul companiilor, implementarea aplicațiilor Cloud este destul de lentă, din cauza nesigurății managementului în ceea ce privește controlul și proprietatea informațiilor. Potrivit unui studiu KPMG, securitatea și confidențialitatea datelor sunt printre principalele îngrijorări ale utilizatorilor în ceea ce privește utilizarea unor servicii bazate pe Cloud Computing. Temerile în ceea ce privește securitatea sunt fundamentate pe faptul că informațiile confidențiale ale companiei sunt stocate pe un server ce poate fi accesat prin intermediul Internetului și nu pe propria unitate de calcul.

Tom Brennan, VP of Marketing at Financial Force a adus în atenție cele

Tabel 2. Soluții Cloud pe diferite nivele ale profesiei financiare

Pentru CFO	Pentru CPA/Contabili	Pentru Manageri/Antreprenori
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Focusare pe activitățile principale ▪ Acces la tehnologii moderne cu un cost redus ▪ Creșterea satisfacției clienților ▪ Creșterea vitezei serviciilor ▪ Dezvoltarea afacerii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eliminarea necesității trainingurilor pentru contabili ▪ Creșterea calității serviciilor ▪ Îmbunătățirea relației cu clienții ▪ Dezvoltarea afacerii fără creșteri ale costurilor administrative ▪ Oferirea de servicii 24/7 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Economisirea cu 50% a costurilor indirecte ▪ 24/7 acces online la date financiare actualizate ▪ Toate datele sunt securizate și servicii de back-up ▪ Previzuni și estimări financiare în timp real ▪ Consultanță ▪ Cash-flow management

Sursa: Adaptare după raportul Harshman Phillips

mai comune justificări în decizia de a nu implementa soluții de Cloud Accounting, așa cum sunt enumerate în Tabelul 3.

Într-un interviu recent pentru Intacct, Bob Scott, editor executiv al “The Progressive Accountant”, a declarat că aplicațiile de Cloud Accounting schimbă modul în care oamenii lucrează, dar totodată această trecere este destul de lentă deoarece contabilii sunt în general mai focuși pe o perspectivă de business decât pe una tehnologică. Astfel, ei trebuie să privească acest sistem de lucru ca pe o oportunitate, să înțeleagă schimbările și cum pot beneficia de pe urma acestor aplicații.

Considerăm că la nivelul României implementarea Cloud este lentă, dar în creștere.

CIO Council România a lansat în 2013, în cadrul unei conferințe de presă, rezultatele studiului de piață “Cloud Adoption. Strategiile de IT se redefinesc în business”, ce și-a propus să evalueze viteza și amploarea cu care Cloud Computing-ul afectează zona de business și redefinesc strategiile de IT din companii. Potrivit studiului, rata de adopție a Cloud-ului în companiile din România este în creștere, numai 39% dintre companiile intervievate neutilizând Cloud Computing în nicio formă (public sau privat). Mai mult, studiul

Tabel 3. Argumente și bariere în implementarea Cloud

Pro	Contra
<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea performanței financiare a clientului prin servicii de consultanță proactivă • Creșterea de margin* prin oferirea de servicii de o mai mare valoare adăugată prin creșterea productivității • Economisire de timp și reducere de costuri • Susține colaborarea între partenerii de afaceri prin accesul în timp real la informații 	<ul style="list-style-type: none"> • De ce să schimb un sistem contabil care funcționează? • Un sistem contabil nou ar fi mult prea costisitor • Ar fi dificil să conving managementul de necesitatea schimbării • Durează prea mult pentru ca noul sistem să fie instalat și funcțional. Implementarea poate întrerupe fluxul financiar • Datele nu sunt în siguranță în Cloud

* Creșterea procentului cu care vânzările depășesc costurile unei companii (pe tipuri de venituri).
Sursa: Proiecție proprie

arată că în 4 ani, până în 2017, toate companiile mari vor utiliza cel puțin o formă de Cloud Computing. Din punct de vedere al notorietății furnizorilor de Cloud în România, Microsoft este brandul cel mai des menționat de participanții la studiu, urmat de Amazon, Google, VMWare, IBM, Cisco, HP, Oracle și Apple. Cu toate acestea considerăm că încă se resimte o reticență a companiilor în ceea ce privește Cloud Computing. Motivul este lipsa de conștientizare pe deplin a conceptului de Cloud, pe care mulți îl consideră ca presupunând o schimbare majoră, ce necesită resurse semnificative, devenind astfel reticente față de această tehnologie și mulțumindu-se cu stadiul actual al lucrurilor, după cum afirmă Michal Golebiewski, directorul de marketing al

Microsoft România, într-un interviu oferit revistei Wall-Street.

Concluzii

Pe baza analizelor întreprinse putem concludiona că on-line accounting va schimba profesia contabilă. Va duce la o îmbunătățire considerabilă a modului de desfășurare a activităților financiare, a interacțiunii cu clienții și a vitezei și eficienței de răspuns la nevoile acestora.

Procesele contabile urmează a fi puternic automatizate, susținând o informație transparentă, ceea ce face ca profesioniștii contabili să își reconsidere poziția și să perceapă analiza și consultanța ca bază a rolului pe care îl îndeplinesc. De asemenea, studiul întreprins

de către noi și prezentat în această lucrare a analizat posibilitatea mutării pe Cloud a unor operații specifice fluxului prelucrărilor contabile (lunare, semestriale și anuale). Rezultatele studiului demonstrează că majoritatea prelucrărilor contabile, indiferent dacă sunt lunare, semestriale sau anuale, pot fi mutate pe Cloud și că unele dintre ele pot fi lăsate sub controlul clienților, în anumite condiții.

Cu noua tehnologie un contabil poate furniza rapoarte în timp real și servicii de consultanță privind profitabilitatea afacerii, analize de cost sau suport pentru luarea deciziilor. Motivată de o mai mare eficiență și satisfacerea clienților, decizia nu mai este una de „dacă”, ci de „când” va fi implementată tehnologia Cloud Accounting. ●

Referințe

- Arslana, O., & Karanb, M. B. (2009), *Credit Risks and Internationalization of SMEs*, Journal of Business Economics and Management, 10(4), 361-368. <http://dx.doi.org/10.3846/1611-1699.2009.10.361-368>;
- Beckham, J., *Cloud Computing: What it is and How Your Small Business Can Benefit*, 2010, valabil la: <http://blogs.cisco.com/smallbusiness>;
- Castellina, Nick, *SaaS and Cloud ERP Observations: Is Cloud ERP Right for You?*, Aberdeen Group, Decembrie 2012; valabil la: <http://fronde.com/assets/PDF/wp-abrdn-saas-and-cloud-erp-observations-060713.pdf>
- Chen, Yahsueh; Mingchang Wu, *Understanding the determinants of Cloud computing adoption*, 2011, Industrial Management & Data Systems, Vol. 111 Iss: 7, pg. 1006 – 1023;
- Chinyao Low, Christauskas, Regina Miseviciene, *Cloud - Computing Based Accounting for Small to Medium Sized Business*, Inzinerine Ekonomika - Engineering Economics, 2012, pag. 14-21;
- Defelice, Alexandra, *Cloud Computing: What accountants need to know*, Journal of Accountancy, October 2010; valabil la: <http://www.journalofaccountancy.com/Issues/2010/Oct/20102519.htm>;
- Geambașu C. (2012), *BPMN vs. UML Activity Diagram for business process modeling*, Accounting and Management Information Systems, Vol. 11, No. 4, pp. 637–651;
- Marston, Sean; Zhi Li, Subhajyoti Bandyopadhyay, Juheng Zhang, Anand Ghalsasi, *Cloud computing — The business perspective*, Decision Support Systems, volume 51, issue 1, April 2011, pages 176–189;
- Mihai F., Ionescu I., Aleca O. (2008), *The auditing of e-business applications*, Revista „Contabilitate și Informatică de Gestiune” nr 26;
- Phillips, Bruce A., *How the Cloud will change accounting forever*, Harshman Phillips, valabil la: <http://accountantsonline.com/jobseekers/CloudComputing.pdf>
- Popescu Veronica Adriana, Popescu N. Gheorghe, Popescu Gh. Cristina Raluca, *Innovation's Role in Nowadays Society and the Ways to Generate Competitive Intelligence and Accountability: Case of Romania*, Jurnal IBBP (IBIMA), IBIMA Publishing, Journal of Innovation & Business Best Practices, site: <http://www.ibimapublishing.com/journals/JIBBP/jibbp.html>, vol. 2012 (2012), Article ID 722585, 11 pages, DOI: 10.5171/2012.722585, ISSN 2166-0743;
- Pugna I., Boldeanu D. M., (2013), *Integration of knowledge management and business intelligence initiatives in a collaborative intelligence framework*, 8th International Conference Accounting and Management Information Systems AMIS 2013, publicat în „Proceedings of International Conference Accounting and Management Information Systems 8th edition”, pp. 444-459, ISSN: 2247-6245;
- Stroh, Stefan; Acker, Olaf and Kumar, Aneesh, *The Cloud Is Ready for You - Are You Ready For the Cloud?*, Booz&Co, 2009, valabil la: http://www.booz.com/media/uploads/Cloud_Is_Ready_for_You.pdf;
- Ștefănescu, A., Țurlea, E., Vasilciu, B.G., *O abordare predictivă a informațiilor misiunii de audit intern în entitățile sectorului public*, Revista „Audit Financiar” nr. 10/2010, pp. 34-42;
- White, R, *Cloud Computing: Advantages and Disadvantages*, 2010, valabil la: <http://boardroombrief.com/theblog/2010/08/24/Cloud-computing-advantages-and-disadvantages/>;
- Wiley, C. (2010), *The Basic Functions of an Accounting Information System*, valabil online la: http://www.ehow.com/list_6402203_basic-functions-accounting-information-system.html;
- CIO Council România, *Până în 2017 toate companiile mari din România vor utiliza Cloud*, 2013, valabil la: http://www.ciocouncil.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=89%3Apan-in-2017-toate-companiile-mari-din-Romania-vor-utiliza-Cloud&catid=1%3AAnoutati&Itemid=2&lang=ro
- Crescendo - casa de soluții IT&C, *Implementare Private Cloud Computing – Vblock, în cadrul Rompetrol Group*, 2012, valabil la: <http://www.crescendo.ro/iquon-si-crescendo-implementeaza-platforda-%E2%80%99Cvblock-%E2%80%9D-intr-un-proiect-de-consolidare-a-it-ului-in-Cloud-premiera-in-europa-de-sud-est/>;
- Expert Group, *Advances in Clouds. Research in Future Cloud Computing*, Public version 1.0, European Commission, Information Society and Media, Mai, 2012, valabil la: <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/ssai/docs/future-cc-2may-finalreport-experts.pdf>;
- Raport KPMG: *Implementarea și integrarea sunt cele mai mari provocări în adopția tehnologiei Cloud*, February 03, 2013 valabil online la: <http://www.kpmg.com/global/en/issuesandinsights/articlespublications/Cloud-service-providers-survey/pages/default.aspx>;

Darwinismul digital: evoluție în contextul modificărilor tehnologice

Abstract

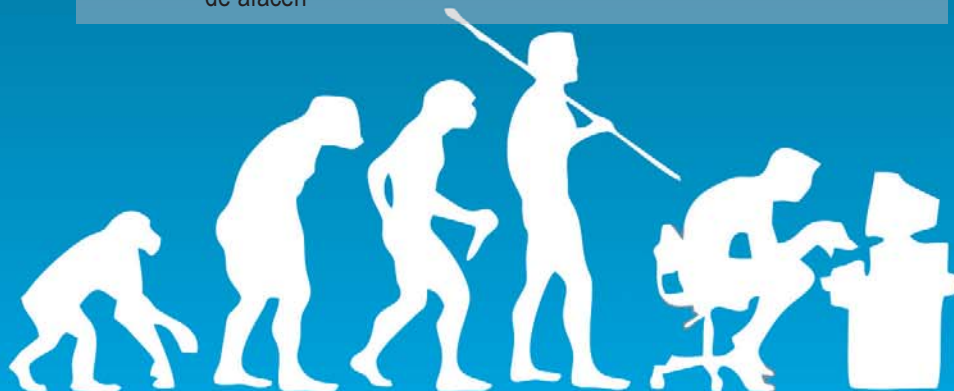
ACCA Report Digital Darwinism: Thriving in the Face of Technology Change

The present article is based on the Report issued by ACCA - Association of Chartered Certified Accountants which highlights the top ten technology trends that have the potential to impact the accountancy profession in the decade ahead. Some of the technology that have been identified are not new and are present today but their use is expected to have a critical impact on business, the accountancy profession and the global environment in which the accountants will operate in the future. Others are on the cusp of adoption.

Key words: technological advances, artificial intelligence, account profession, business environment

JEL Classification: O 30, M 41, M 15

Cuvinte cheie: progres tehnologic, inteligență artificială, profesia contabilă, mediul de afaceri

Introducere

Prezentul studiu, elaborat de ACCA - Association of Chartered Certified Accountants în colaborare cu IMA - Institute of Management Accountants, urmărește atitudinea profesioniștilor din domeniul financiar vizavi de impactul pe care îl vor avea progresele în domeniul tehnologic asupra activității contabililor și a funcției financiare în următorii zece ani.

În acest context, **Faye Chua**, director cercetare și prognozare ACCA, a precizat: „Nu există îndoieli că tehnologia informațională (IT) este omniprezentă în economie; este o problemă centrală, care domină discuțiile strategice pe termen scurt, mediu și lung în toate companiile. Cele mai bune companii au *radarele tehnologice* pornite în permanență, căutând și evaluând tehnologiile noi și în curs de dezvoltare care pot avea valoare competitivă. Însăși noțiunea de natură umană presupune îmbunătățirea continuă a proceselor și a eficienței, iar tehnologia a dovedit că este capabilă să realizeze aceste deziderate. Dar va mai face față aceasta în viitor?”

De ce sunt importante progresele tehnologice? În primul rând, ele joacă un rol fundamental în crearea de bogăție, în îmbunătățirea calității vieții, au un impact asupra creșterii economice și pot chiar transforma societățile. În al doilea rând, fluxurile garantate de venituri sunt în scădere și, astfel, companiile sunt nevoite să inoveze și să experimenteze în mod continuu, ceea ce bineînțeles prezintă riscuri. În cele din urmă, tehnologia evoluează foarte rapid și strategiile consumatorilor și ale companiilor trebuie să țină pasul.

Acest raport prezintă primele zece tendințe tehnologice care au potențialul de a avea impact asupra profesiei contabile în deceniul ce urmează. Unele dintre tehnologiile care au fost identificate nu sunt noi și sunt deja prezente, dar se preconizează ca utilizarea lor să aibă un impact important asupra companiilor, a profesiei contabile și a mediului global în care contabilii își vor desfășura activitatea în viitor. Altele sunt pe punctul de a fi adoptate.”

Despre raport

Acest raport prezintă principalele 10 tendințe tehnologice care au potențialul de a remodela semnificativ peisajul de afaceri și cel contabil. El se bazează pe consultări extinse cu experți din domeniul contabil și tehnologic, din mediul universitar, cu membri ai Accountancy Futures Academy a ACCA și cu membri ai ACCA și ai Institute of Management Accountants (IMA).

Raportul complet poate fi lecturat la: www.accaglobal.com/futures

Contabilii și cei implicați în funcțiile financiare sunt parte a unei lumi interconectate. Astfel se schimbă modul în care ei

comunică și colaborează cu cei din companiile în care lucrează și se conturează noi tipare de lucru. Totodată, se oferă contabililor ocazia de a automatiza activitățile repetitive și consumatoarele de timp și de a se concentra asupra activităților cu o valoare mai mare, iar făcând aceasta, ei își consolidează rolul de parteneri strategici ai afacerii.

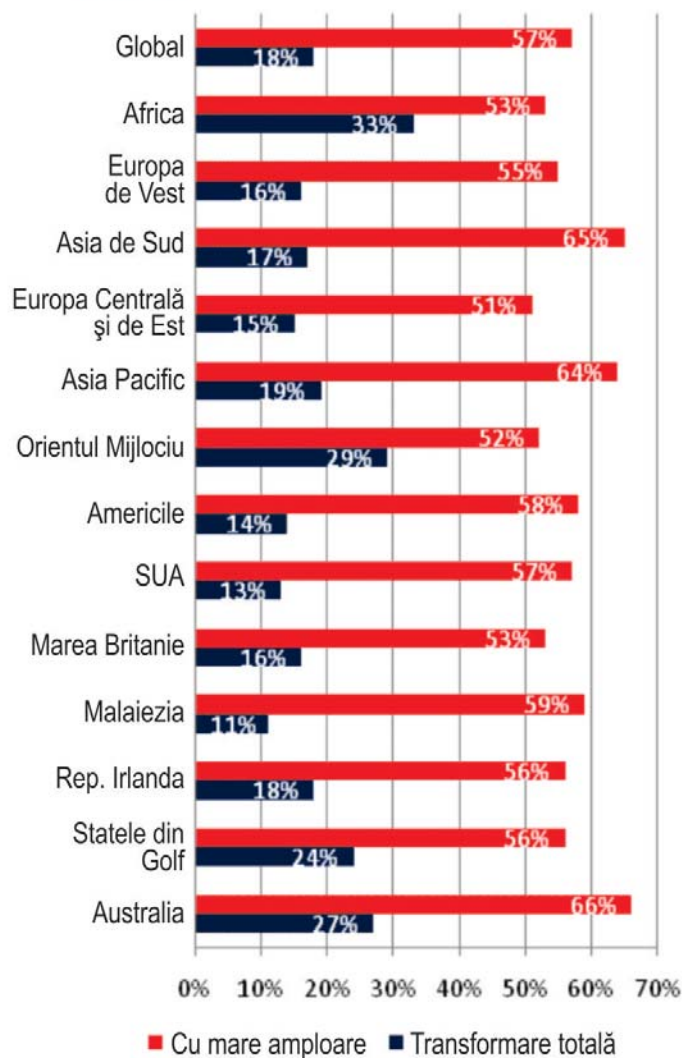
Este imposibil să prezicem viitorul cu certitudine. Cu toate acestea, informându-ne cu privire la noile tehnologii, pe măsură ce acestea apar și apoi prin evaluarea efectelor lor asupra profesioniștilor din domeniul finanțelor și asupra celor pe care aceștia îi servesc și îi susțin, contabilii pot fi pregătiți să minimizeze obstacolele și să maximizeze beneficiile. Astfel, profesia poate în viitor să exploateze tehnologia la fel sau mai eficient decât în trecut.

Top10 tehnologii

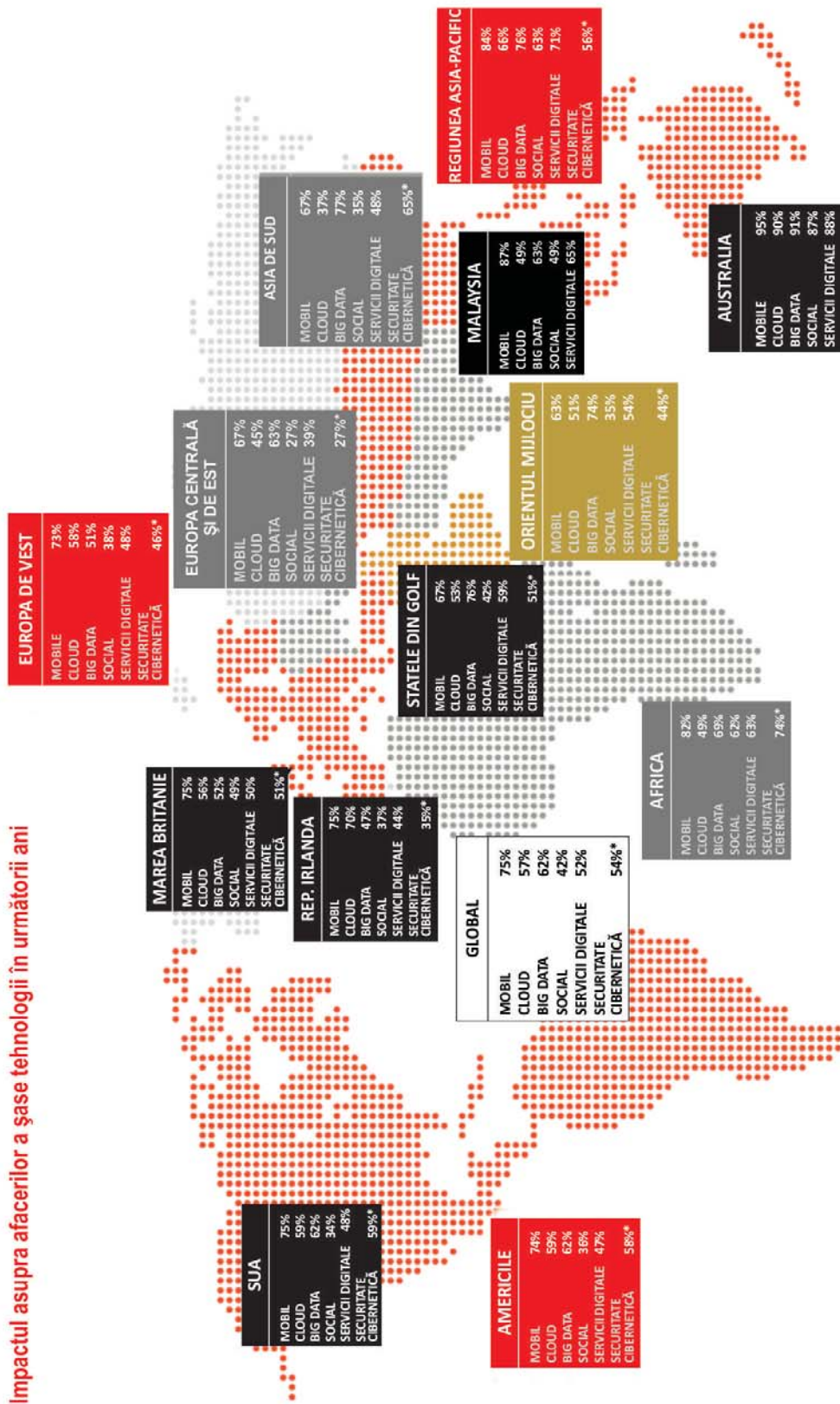
Poziție	Tehnologie	Descriere
1	Mobilă	Acces oriunde, oricând la conectivitate broadband de la o gamă de dispozitive, rețele wireless, sisteme de operare și aplicații
2	Big data	Cantitatea uriașă și varietatea datelor structurate și nestructurate de pe internet – sisteme conectate, dispozitive și obiecte fizice
3	Inteligența artificială și robotica	Gama largă de mașini și sisteme computerizate care demonstrează caracteristici limitate de inteligență
4	Securitatea cibernetică	Protecție față de noi forme de risc cibernetic, atac, criminalitate și terorism cauzate de un nivel ridicat de dependență de dispozitive și date digitale, în domeniul profesional și personal
5	Educaționale	Tendințele și instrumentele care modifică și îmbunătățesc realizările, progresele, tehnicile și posibilitățile educaționale
6	Cloud	Resurse ce au la bază tehnologia internet – cum ar fi aplicațiile software, capacitățile de prelucrare și de stocare a datelor – oferite de la distanță, ca servicii
7	Sisteme de plată	Aplicații software, valute, platforme de plată, dispozitive și servicii noi, evaluate și în curs de dezvoltare, bazate pe internet
8	Realitatea virtuală și augmentată	Tehnologii care utilizează modelarea computerizată pentru a simula, suprapune și suplimenta realitatea și pentru a permite oamenilor să interacționeze
9	Livrarea serviciilor digitale	Noi tehnologii utilizate pentru a oferi procese de afaceri, software și servicii online, interactive, cu auto-servire
10	Sociale	Tehnologiile care sprijină interacțiunea socială și care sunt stimulate de tehnologia comunicației, cum ar fi internetul

Sursa: Sondaj în rândul membrilor ACCA și IMA

Acordul exprimat în legătură cu afirmația: „Amplizarea progreselor tehnologice va transforma modul în care își desfășoară activitatea contabilii și funcția financiară în următorii zece ani“ (pe regiuni ale lumii)

Impactul asupra afacerilor a șase tehnologiilor în următorii ani

* Procent de respondenți preocupati de riscul asociat infrastructurii cibernetice

„COMPANIILE TREBUIE SĂ SE GÂNDEASCĂ ÎN PERMANENȚĂ CUM POT EXPLOATA TEHNOLOGIA, ALTFEL ELE VOR CONSTATA ÎN CURÂND CĂ SUNT IRELEVANTE.”
 Vandana Saxena Poria OBE,
 CEO, Get Through Guides

„CONTABILII ȘTIU DEJA CUM SĂ UTILIZEZE ANALIZA ȘI INSTRUMENTELE TRADIȚIONALE

PENTRU A EXPLORA DOMENIILE CUNOSCUTE ȘI NECUNOSCUTE. ACUM EI TREBUIE SĂ SE IMPLICE ÎN ANALIZAREA BIG DATA, ASTFEL ÎNCĂT SĂ POATĂ NAVIGA ÎN DOMENIILE NECUNOSCUTE.”
 Robin Gilthorpe, CEO,
 Terraolta

„ÎN 5-10 ANI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ VA FI CONSIDERATĂ MODALITATEA NORMALĂ DE A

REALIZA SARCINI ȘI DE A LUA DECIZII, IAR ACEASTĂ TENDINȚĂ NU POATE DECÂT SĂ SE ACCELERAZE.”
 Andrew Anderson, CEO,
 Celaton

„PROFESIONIȘTII DIN DOMENIUL FINANTELOR VOR RĂMÂNE ABSOLUT ESENȚIALI ÎN ROL DE CONSILIERI.”
 David Smart, Cross sell manager, Sage Page

Peisajul în schimbare al afacerilor

Lumea a intrat în ceea ce unii consideră că este o eră a „Darwinismului digital”, în care tehnologia evoluează prea rapid pentru ca multe persoane și organizații să se adapteze la schimbări. Pe măsură ce ritmul schimbării se accelerează, oamenii, companiile și țări întregi se străduiesc să rămână la curent cu cele mai recente progrese tehnologice, cu atât mai mult să le înțeleagă suficient de bine încât să le exploateze – și este puțin probabil ca ritmul rapid al schimbărilor să încetinească.

Principalele priorități pentru deceniul următor sunt aplicarea instrumentelor de extragere a datelor în mining business intelligence, modelarea și analiza datelor și managementul informațiilor; toate sunt vitale pentru exploatarea big data. De asemenea, sunt necesare noi aptitudini pentru managementul proiectelor și al schimbării, noi abordări pentru finanțarea dezvoltării produselor și o tehnologie care să influențeze atragerea, dezvoltarea și gestionarea talentelor.

O eră a oportunităților

Contabilii au exploatat întotdeauna tehnologiile emergente care îi ajutau să își realizeze sarcinile mai corect, mai repede sau mai simplu: de la tabletele de lut ale scribilor sumerieni, la mașinile de calcul ale secolului 19, la calculatoarele și computerele secolului 20. Toate aceste progrese tehnologice au fost

Aptitudini necesare în următorul deceniu

Poziție	Aptitudine
1	Cunoștințe privind instrumentele de extragere a datelor în procesul de business intelligence mining
2	Utilizarea instrumentelor care sprijină analiza și modelarea datelor
3	Cunoștințe privind aptitudinile de management
4	Aptitudini de management al proiectelor
5	Aptitudini de management al schimbării
6	Cunoașterea noilor abordări în finanțarea și dezvoltarea produselor
7	Abilitatea de a utiliza tehnologia pentru a atrage, dezvolta și gestiona talentele
8	Cunoștințe privind platformele emergente de plată
9	Cunoștințe de lucru mai bune privind conectivitatea și securitatea IT
10	Cunoștințe privind integrarea aplicațiilor
11	Înțelegerea și abilitatea de a utiliza portalurile de clienți
12	Abilitatea de a propaga aptitudini și competențe fundamentale prin canalele media

Sursa: Sondaj în rândul membrilor ACCA și IMA

simple în comparație cu miile de tehnologii care reconturează în prezent domeniile contabilității și afacerilor.

În calitate de consilieri valoroși ai organizațiilor pentru care lucrează, contabilii trebuie să fie la curent cu o gamă largă de tehnologii și tendințe. Profesioniștii din domeniul finanțelor trebuie să aibă în vedere provocările generate de tehnologiile noi și emergente și să își utilizeze capacitățile analitice și de rezolvare a problemelor pentru a evalua posibila influență a acestora, pentru a oferi informațiile necesare, pentru a ghida și pentru a stabili viziunea și direcția, precum și deciziile tactice și strategice de afaceri. Astfel se vor asigura că adevăratele beneficii sunt culese de companii.

Planul de acțiune pentru profesie

Direcția este clară; detaliile însă sunt mai puțin clare. Profesia trebuie să anticipeze nevoile în curs de modificare ale companiilor. Ea trebuie să își sporească expertiza tehnică cu o amplă înțelegere a aplicării tehnologiilor existente și emergente și a noilor aptitudini pe care acestea le solicită. Contabilii și profesioniștii din domeniul financiar trebuie să fie deschiși față de schimbările generate de big data, cloud, mobil și platformele sociale și să facă față exigențelor infracționalității cibernetice, livrării serviciilor digitale și inteligenței artificiale.

Principalele strategii de răspuns sunt:

- ➔ Explorarea noilor modalități de stabilire a costurilor
- ➔ Pregătirea pentru schimbarea tiparelor de lucru
- ➔ Supravegherea tehnologiilor emergente
- ➔ Evaluarea riscurilor, luarea măsurilor de securitate
- ➔ Planificarea momentelor pentru adoptare și implementare
- ➔ Dezvoltarea aptitudinilor de management al schimbării
- ➔ Îmbunătățirea aptitudinilor de analiză și interpretare a datelor
- ➔ Recrutarea specialiștilor în domeniul digital
- ➔ Stabilirea unei competențe mai largi și mai strategice pentru finanțe
- ➔ Înțelegerea condițiilor/planificării/riscurilor de pe piața tehnologiei
- ➔ Explorarea potențialului de automatizare a proceselor
- ➔ Introducerea unor controale și a unei educații mai bune pentru a consolida guvernanta
- ➔ Utilizarea tehnologiei pentru a adăuga valoare
- ➔ Anticiparea noilor reglementări
- ➔ Educație suficientă pentru a ști ce întrebări trebuie puse pentru a obține informații suplimentare

- ➔ Adaptare pentru a răspunde nevoilor în curs de schimbare ale companiilor
- ➔ Aplicarea controalelor și corecțiilor umane
- ➔ Gestionarea așteptărilor clienților interni și externi.

Gândind în perspectivă, profesia poate avea o reacție mai mult proactivă decât reactivă față de tehnologiile digitale. Acceptând noua normalitate, profesia o poate remodela în mod activ, în loc să fie remodelată de aceasta.

Comentarii și concluzii

Obținând informații din interviuri la nivel global cu mediul academic și experții din domeniul contabil și tehnologic, precum și dintr-un studiu care a implicat peste 2100 de membri ACCA și IMA din întreaga lume, studiul a investigat în ce măsură se așteaptă respondenții ca progresele în domeniul tehnologic să transforme activitatea contabililor și a funcției financiare în următorii 10 ani.

Raportul arată și că progresele tehnologice vor solicita din partea contabililor și a profesioniștilor în domeniul finanțelor noi aptitudini și competențe, de la managementul schimbării la cunoașterea instrumentelor de extragere a datelor din multitudinea de informații deținute de companii. Altfel spus, profesia contabilă trebuie să se adapteze pentru a se dezvolta în contextul progreselor tehnologice.

Astfel, 67% dintre respondenții din țările CEE – inclusiv din România – susțin că **tehnologia mobilă** va avea un impact considerabil asupra afacerilor lor în anii următori.

Întrebați fiind despre impactul **big data asupra afacerilor**, 63% din respondenții din CEE au spus că acestea vor avea o influență, în comparație 91% dintre respondenții australieni și cu numai 47% dintre cei din Irlanda. Cu toate acestea, respondenții CEE sunt cel mai puțin preocupați de necesitatea de a dezvolta noi aptitudini pentru a face față solicitărilor big data. Numai 63% susțin că profesia va trebui să utilizeze instrumente care să susțină modelarea și analiza datelor, 59% susținând că vor fi necesare cunoștințe noi pentru utilizarea instrumentelor de data mining și extragere a datelor. Australia a înregistrat cel mai înalt scor referitor la nevoia de noi aptitudini, cu o valoare de 90% atât pentru modelarea datelor, cât și pentru extragerea datelor.

Numai 27% dintre respondenții din CEE sunt preocupați de riscurile asociate **criminalității informatice**, acesta fiind cel mai redus scor la nivel mondial, în comparație cu 74% în Africa, unde această preocupare a înregistrat cel mai înalt nivel, și cu 59% în Statele Unite.

Chris Gentle, Partener și director de cercetare la Deloitte și membru al Accountancy Futures Academy a ACCA, a opinat

în acest sens: „Contabilii și profesioniștii din domeniul financiar trebuie să fie deschiși față de schimbările generate de big data, platformele Cloud, mobile și sociale și trebuie să facă față provocărilor criminalității informatice, livrării serviciilor digitale și inteligenței artificiale. Viitorul va fi diferit de trecut și trebuie să ne adaptăm cu toții.”

Andreia Stanciu, director ACCA pentru România și Europa de sud-est, a apreciat: „Contabilii și profesioniștii din domeniul financiar din România și țările învecinate sunt actori importanți în producerea schimbărilor – ei sunt experți în utilizarea tehnologiei pentru a se promova, pentru a îmbunătăți perspectivele clienților lor cât și pe cele ale propriilor lor asociații.”

Privind înspre viitor, raportul arată că vor interveni provocări pentru profesie. Andreia Stanciu a comentat: „Profesia trebuie să își modeleze viitorul tehnologic, nu să se lase modelată de acesta. Profesia trebuie să fie pro-activă; schimbările ce se prefigurează sunt o oportunitate pentru a redefini rolurile și măsura în care profesia este implicată în deciziile pe termen scurt și pe termen lung referitoare la tehnologie. Profesioniștii trebuie să se adapteze pentru a supraviețui – de unde și titlul de *Darwinism digital* al acestui raport.”

Concluzionând, Andreia Stanciu a precizat: „Raportul nostru prezintă multe acțiuni pe care profesia trebuie să le întreprindă pentru a face față provocărilor prezentate de primele 10 cele mai importante progrese tehnologice. Profesioniștii trebuie să se dezvolte și să-și schimbe stilul managerial, să evalueze riscurile și să abordeze problemele de securitate; ei trebuie să exploreze amănunțit impactul automatizării și să se pregătească pentru schimbarea tiparelor de lucru. Dar, în cele din urmă, ei trebuie să utilizeze tehnologia pentru a crea valoare adăugată. Aici se regăsește adevărata oportunitate a tehnologiei.” ●

Cercetare privind ingineriile financiar-contabile și implicațiile acestora asupra informației prezentate

Ileana NIȘULESCU* & Laura-Maria POPESCU**

Introducere

Abstract

Research on the Financial Accounting Engineering and its Implications on the Information Produced

This article presents a research on the financial engineering practices, their performance methods, motivation and how their users act. Based on a survey conducted in the companies doing business within Romania, several ideas were outlined on their knowledge and practical application, the risks undertaken and the substantiation for their use. Thus, the main reasons to use accounting manipulations and the factors influencing these decisions were outlined, detecting the vulnerable moments for the company, people who initiate them and benefit from their use, and the extent to which they are willing to expose the company.

Key words: financial engineering, creativity, accounting practices, misrepresentation

JEL Classification: M 41, M 42, M 21

Cuvinte cheie: inginerii financiar-contabile, creativitate, practici contabile, denaturare

Cercetarea are la bază o serie de ipoteze privind nivelul de întindere și cunoaștere a practicilor de natura ingineriilor financiar-contabile. Una dintre acestea ar viza caracteristicile persoanelor care întreprind astfel de practici sau care sunt complici la dezvoltarea lor. Astfel, în cazul acesta s-ar putea încadra două categorii de persoane. În prima categorie ar intra cele tinere, care folosesc ingineriile de cele mai multe ori involuntar, din dorința de a dovedi anumite abilități și fără să țină cont de riscuri.

În această situație manipularea financiar-contabilă poate fi pusă și pe seama lipsei de experiență și a faptului că aceștia nu sunt conștienți de riscurile asumate. O a doua categorie de persoane este conturată în jurul celor mature, cu

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice București, e-mail: nisulescu_ileana@yahoo.com

** Drd., Academia de Studii Economice București, e-mail: laura.popescu09@yahoo.com

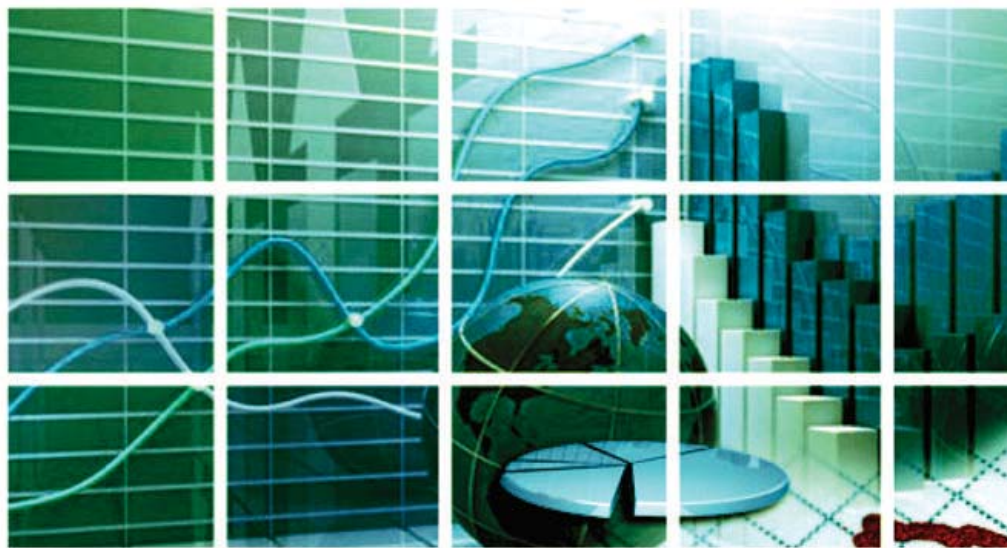
experiență, care cunosc compania, dar acționează astfel din cauza insatisfacțiilor financiare comparativ cu efortul depus în cadrul acesteia.

Una din principalele ipoteze de lucru se referă la modul în care sunt percepute ingineriile financiar-contabile de către persoanele din mediul de afaceri. În cazul în care se acționează cu intenție, persoanele care aplică astfel de practici cunosc atât modul în care compania își desfășoară activitatea, precum și latura legislativă, pentru a se putea încadra în limitele impuse de aceasta, speculând totodată breșele existente în norme. Prezența multor manipulări în cadrul activităților financiar-contabile poate surveni fără intenția de a denatura realitatea, ca urmare a lipsei cunoștințelor în acest domeniu.

O altă ipoteză ce stă la baza cercetării este aceea conform căreia investitorii financiari sunt înșelați de prezentarea unor situații financiare rezultate ca urmare a unor manipulări. Având în vedere că majoritatea motivelor ce stau la baza ingineriilor financiar-contabile au ca scop atragerea de surse de finanțare, prezentarea unor elemente într-un mod menit să influențeze decizia de investiție poate fi considerată o formă de înșelăciune, de ascundere a realității sau de prezentare a ei într-o formă modificată.

Prezența auditului în cadrul companiilor limitează sau reduce frecvența manipulărilor în activitatea acestora. În acest caz putem vorbi de orice control ce exercită o presiune atât asupra persoanelor implicate, cât și asupra tuturor angajaților.

Având în vedere că majoritatea persoanelor evită să vorbească în mod direct despre acest tip de practici, se evidențiază astfel teama ca descoperirea utilizării lor să producă prejudicii financiare sau de imagine companiei, motiv pentru care auditul reprezintă una din metodele de constrângere.

Stadiul actual al cunoașterii

Utilizată pentru prima dată de către J. Argenti în anul 1973, ideea de creativitate în contabilitate a fost interpretată ca prevestitoare a crizei, acesta punând totul pe seama incompetenței managerilor și de aici declinul activității societății. Ulterior, în anul 2000, Salustro și Leburn susțineau că „perioadele de criză reprezintă teste pentru întreprinderi, afectează fluxul de numerar al acestora și sunt generatoare de riscuri, motiv pentru care contabilitatea nu se poate face impecabil. De aceea, managerii sunt tentați să recurgă la proceduri ingenioase, de cele mai multe ori discutabile, pentru rafinarea conturilor de prezentare”.

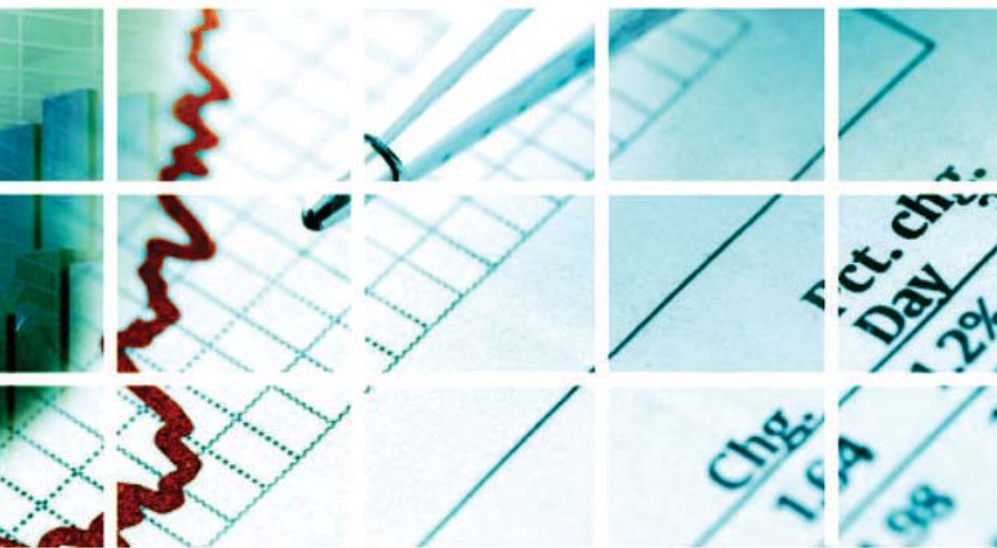
Noțiuni de manipulare ce conturau elemente de contabilitate creativă au apărut în literatura de specialitate anglosaxonă, în anii 1970, pe tema falimentului întreprinderilor, precum și în articolele scrise de Watts și Zimmerman (1978, 1986, 1990), care reprezintă baza teoriei contabile pozitive. Dacă pentru unii autori creativitatea în contabilitate reprezintă „un ansamblu de proceduri care au în vedere schimbarea nivelului de rezultat, în scopul de a-l mări sau micșora, sau prezentarea situațiilor

financiare, fără ca aceste obiective să fie excluse reciproc” (Stolowy, 2000), pentru alții aceasta reprezintă „însurubarea tehnicilor și operațiunilor contabile care, fără a se distanța de la norma de contabilitate, permit managerilor unei întreprinderi modificarea valorii de rezultat sau schimbarea aspectului documentelor contabile” (Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, 2009).

Dilip (2006) susține că stimulentele reale de contabilitate creativă este reprezentat de conflictele de interese între diferite grupuri, spre exemplu, cazul investitorilor și acționarilor care doresc să obțină mai multe câștiguri de capital și dividende, în timp ce angajații intenționează să obțină salarii mai mari și cota de profit ridicată sau cel ce vizează acționarii care au interes în plata unor sume reduse aferente impozitului pe dividende, în timp ce autoritățile fiscale ale țării ar dori să colecteze mai multe taxe etc.

Pornind de la această cauză, noțiunea de contabilitate creativă a fost izolată de alte practici. O diferențiere importantă o face Jones (2011), care consideră că poate exista flexibilitate în cadrul contabilității care în același timp să ofere o imagine reală și fidelă asupra conturilor, pentru ca ele să poată servi intereselor utilizatorilor, dar aceasta poate lua și

forma unor raportări financiare frauduloase, atunci când utilizarea este în scopul gestionării, măsurării și prezentării conturilor, astfel încât acestea să servească intereselor situațiilor financiare și a fraudei, pentru a da o imagine falsă a conturilor.

În anul 2012, Loren Brandt, Johannes Van Biesberoeck și Yifan Zhang demonstrează într-un articol forța distrugătoare pe care o pot avea ingineriile contabile asupra activității curente a întreprinderii. Tot în acel an s-au făcut studii privind analiza reglementărilor contabile din România și identificarea impactului acestora asupra tehnicilor de contabilitate creativă. De asemenea, s-a urmărit și influența pe care o au unele dintre aceste tehnici contabile pe valoarea adevărată și justă, evidențiind astfel în ce măsură este afectată valoarea reală și justă reflectată în situațiile financiare ale unei entități anume prin apelul la contabilitate creativă (Annals of Faculty of Economics, 2012).

Metodologia cercetării

Lucrarea îmbină cercetarea de tip calitativ și cantitativ, utilizând metode specifice, analiza documentelor și analiza de conținut. Pentru realizarea obiectivelor propuse am apelat la o serie de surse

bibliografice alcătuite din cărți de specialitate, reglementări contabile, fiscale și juridice, studii și articole publicate la nivel național și internațional de diverse organisme din domeniu, la elaborarea unei cercetări cantitative tip anchetă ce are ca instrument chestionarul.

Pornind de la cele prezentate anterior, am inițiat un studiu de piață ce a avut ca scop cercetarea în vederea aflării unei opinii a persoanelor direct implicate în gestionarea activității financiar-contabile în cadrul companiilor. În acest sens se pot evidenția asemănările și deosebirile dintre percepția pe care o au antreprenorii și profesioniștii contabili în ceea ce privește practicile non-standard și cum văd aceștia limitele contabilității și felul în care influențează activitatea întreprinderii utilizarea lor. Cercetarea constă în aplicarea unui chestionar ce cuprinde 19 întrebări, unui număr de 194 de subiecți, în vederea confirmării ipotezelor prezentate, rezultatele fiind procesate prin intermediul programului SPSS. Astfel, chestionarul cuprinde o categorie de întrebări de identificare a statutului persoanei intervievate în cadrul companiei, precum și date despre aceasta, o categorie de testare a cunoștințelor privind ingineriile financiar-contabile și o altă categorie de întrebări de detectare a atitudinii față de aceste practici. De asemenea, chestiona-

Ingeriile financiar-contabile au ca scop atragerea de surse de finanțare, prezentarea unor elemente într-un mod menit să influențeze decizia de investiție și pot fi considerate o formă de înșelăciune, de ascundere a realității. Prezența auditului în cadrul companiilor limitează sau reduce frecvența manipularilor în activitatea acestora.

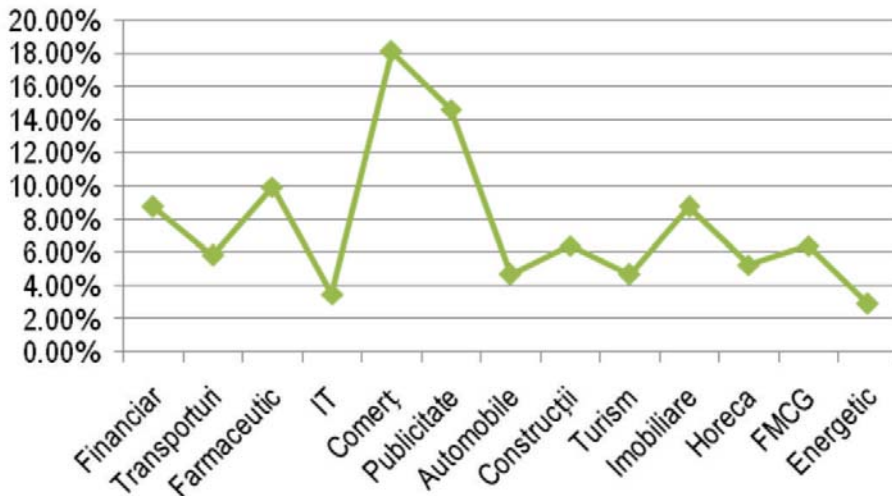
rul cuprinde și întrebări de tip filtru, deoarece acesta este aplicat doar persoanelor care au putere de decizie asupra activității financiar-contabile a companiei.

Ținând cont de faptul că subiectul cercetării reprezintă o temă delicată pentru majoritatea persoanelor, atât din mediul de afaceri, precum și din cel profesional, nu s-au folosit întrebări directe, motiv pentru care confirmarea sau infirmarea anumitor ipoteze se poate face corelând mai multe răspunsuri. Cercetarea este efectuată pe un eșantion reprezentativ, subiecții fiind aleși din diverse domenii de activitate, pentru a da un nivel ridicat de încredere. Astfel, s-au urmărit trei direcții: cunoașterea respondenților, a modului de acționare al acestora și atitudinea lor față de subiectul tratat.

Obiectivele cercetării

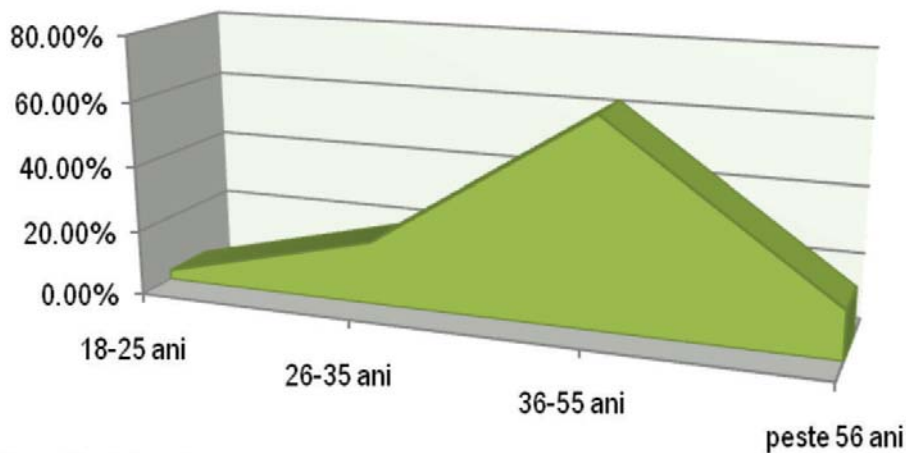
Chestionarul a fost structurat în așa fel încât să evidențieze caracteristicile companiei (domeniu de activitate, număr de angajați, eventuale modificări în organizare) caracteristicile respondenților și vechimea acestora în cadrul companiei. Subiecții au fost selectați din companii cu diverse domenii de activitate, numărul acestora fiind relativ egal, așa cum

Figura 1. Domenii de activitate

Sursa: Creat de autori

Figura 2. Vârsta utilizatorului de inginerii financiar-contabile

Sursa: Creat de autori

se poate observa din Figura 1, cu o ușoară creștere în rândul celor din domeniile comerț și publicitate. De altfel, putem observa că majoritatea companiilor din care fac parte respondenții sunt mari și foarte mari, ceea ce implică structuri variate de conducere și un management motivat de îndeplinirea unor obiective contractuale.

Una dintre întrebările cheie ale cercetării vizează persoanele care recurg la ingineriile contabile. Cel mai probabil primul gând s-ar îndrepta către manageri, deoarece ei au posibilitatea să manipuleze rezultatele și performanțele întreprinderii; dar ar putea face managerii inginerii financiar-contabile fără un personal fidel bine instruit? Sunt rare cazurile în care managerii au libertatea și cunoștințele de a acționa singuri, motiv pentru care în categoria altor persoane au fost întâlnite răspunsuri ce vizau membri ai departamentului financiar-contabil. Conform rezultatelor cercetării, un număr semnificativ de respondenți (32%) și-au îndreptat atenția către acționari, justificând alegerea prin faptul că aceștia ar putea avea un beneficiu direct, prin atragerea de investitori și majorări de capital. Vechimea în cadrul companiei, dar și poziția pe care acesta o are reprezintă elemente importante atât timp cât un utilizator al practicilor de manipulare trebuie să cunoască în detaliu activitatea întreprinderii.

După cum se poate observa din centralizarea răspunsurilor oferite la întrebările privitoare la categoria de vârstă a persoanelor care practică inginerii financiar-contabile și motivarea alegerii făcute (Figura 2), peste 60% dintre respondenți au indicat categoria de vârstă 36-55 ani, dar și categoria 26-35 cu procente de aproximativ 20%. Astfel se confirmă parțial ipoteza conform căreia utilizatorii ingineriilor financiar-contabile fac parte din categoria angajaților începători sau care se află la sfârșit de carieră. Vizate sunt în principal persoanele de vârstă medie, cu experiență la locul de muncă, care au ca motivație beneficii financiare și de imagine, care

acționează în cunoștință de cauză și sunt conștiente de riscurile la care se expun.

Corelând rezultatele cu răspunsurile primite putem contura caracteristicile persoanelor în cauză. Astfel, majoritatea consideră că utilizatorul ingineriilor face parte din conducerea companiei, cunoaște foarte bine activitatea acesteia, nu consideră că aduce vreun prejudiciu, dar în același timp acționează din interes.

Important este și motivul pentru care creativitatea își găsește loc în practicile contabile. Conform răspunsurilor primite, cei intervievați consideră că aceasta ar putea fi utilă în obținerea unor resurse financiare, în tranzacționarea acțiunilor, dar și atunci când compania întâmpină dificultăți. Semnificativ este și faptul că un număr mare de persoane nu consideră anumite activități ca făcând parte din sfera ingineriilor.

Ideea de inginerie contabilă este de actualitate în rândul companiilor. Chiar dacă în unele situații nu este privită din acest punct de vedere, manipularea rezultatelor prin tehnici de mărire sau micșorare artificială a posturilor bilanțiere este o practică des întâlnită, mai ales în cadrul societăților unde auditul nu este obligatoriu. Fie că este folosită ca o soluție de compromis sau ca o practică obișnuită, există cazuri în care detectarea lor este dificil de realizat. Politica ajustărilor și provizioanelor permite obținerea unor facilități fiscale. Această practică de constituire a provizioanelor poate fi considerată o tehnică de cosmetizare a rapoartelor financiare datorită faptului că acestea se constituie la timpul prezent când se măresc cheltuielile și se reiau la timpul viitor când cresc veniturile. Perioada de timp poate fi utilizată ca un instrument de oportunitate pentru crearea rezultatului dorit, aspect dificil de sesizat pentru un utilizator neexperimentat al situațiilor financiare.

În mod normal Departamentul financiar-contabil constituie partea din între-

prindere în care creativitatea nu are loc, majoritatea fiind tentată să se îndrepte către Marketing când vine vorba de acest aspect. Situația se schimbă atunci când vizată este activitatea departamentelor. În momentul în care majoritatea managerilor urmăresc maximizarea profitului și creșterea cifrei de afaceri pentru a încadra activitatea contabilă în parametrii previzionați, respectarea cu strictețe a standardelor contabile trece pe un plan secund, conturându-se primele justificări ale interpretării subiective.

În ceea ce privește tehnicile de manipulare a informației financiar-contabile, prioritate au cele care oferă o imagine favorabilă asupra întreprinderii. Activele sunt supraevaluate prin capitalizarea unor cheltuieli care nu sunt incluse în contul de profit și pierdere sau prin majorarea fictivă a unor creanțe, stocuri și investiții, iar datoriile sunt sub-evaluate.

Companiile tind să ascundă un exercițiu financiar nereușit, încercând să salveze compania de la o mare pierdere trimestrială prin intermediul contractelor fictive sau suprasaturării rețelelor de distribuție. Această metodă este utilizată pe termen scurt, deoarece produsele nevândute revin în gestiunea societății și pot fi detectate atunci când nivelul stocurilor scade semnificativ într-o perioadă scurtă de timp sau nivelul creanțelor nerecuperate este unul ridicat. În cazul în care profilul și activitatea companiei nu permit utilizarea acestor metode, apar așa numiții complici, sub forma unor companii care preiau o parte din activitățile consumatoare de resurse, astfel încât contul de profit și pierdere nu este încărcat cu cheltuielile semnificative. Ele se pot prezenta și sub forma unor platforme investiționale, dovadă fiind cazul Enron în care astfel s-a reușit scoaterea unor datorii importante din bilanțul societății și mascarea pericolului în care se afla compania.

Tehnica de vânzare a imaginii unei companii constituie un aspect important de manipulare. Atunci când sunt aduse în prim plan elementele pozitive, creșterile de venituri, indiferent dacă au sau nu legătură cu activitatea de exploatare și se omite menționarea unor cheltuieli, precum cele cu investițiile, se oferă o imagine distorsionată asupra realității contabile.

În momentele în care se confruntă cu o perioadă dificilă și înregistrează pierderi, există companii care au tendința accentuării acestei pierderi prin supraevaluare, pentru ca mai apoi să evidențieze creșteri semnificative ale veniturilor. Ia naștere astfel o imagine falsă asupra fluxului curent de tranzacții, care poate crea impresia unei reveniri rapide, acest fenomen fiind cunoscut și sub denumirea de „big bath”.

Una din principalele ipoteze de lucru se referă la modul în care sunt percepute ingineriile financiar-contabile de către persoanele din mediul de afaceri. Și aceasta, la rândul ei, se confirmă prin prezentarea selecțiilor realizate de respondenți în cadrul întrebării în care li se solicită identificarea unor modalități de manipulare.

Din **Tabelul 1** se poate observa faptul că există o serie de practici, precum cele legate de creanțe, amortizare, reevaluare sau capitalizarea dobânzii, unde se evidențiază un procent redus al asocierii. Concluzionăm, astfel, că o serie de practici contabile uzuale nu sunt încadrate neapărat în domeniul ingineriilor financiar-contabile chiar dacă utilizarea lor poate produce anumite modificări în prezentarea imaginii companiei. De asemenea, o mare parte a practicilor de manipulare sunt cunoscute de către persoanele din mediul de afaceri, ceea ce indică faptul că aceștia au utilizat sau pot utiliza pe viitor elemente specifice, ținând cont aici și de faptul că aproape 70% dintre respondenți au afirmat că utilizarea acestor practici nu prejudiciază activitatea companiei.

Tabel 1. **Modalități de manipulare**

Modalitate de manipulare	Răspunsuri	%
Capitalizarea incorectă a cheltuielilor	161	94,15
Cheltuieli cu titlu de investiții	121	70,76
Costurile cu dobânzile	98	57,31
Costurile cu reclama și publicitatea	87	50,88
Excluderea activelor riscante	145	84,79
Reevaluarea imobilizărilor corporale	56	32,75
Metode care implică creanțele companiei	67	39,18
Produce facturate și nelivrate	153	89,47
Raportări incorecte	169	98,83
Recunoașterea incorectă/ mărirea artificială a veniturilor	148	86,55
Schimbarea politicii de amortizare	53	30,99
Cesiunea unei imobilizări, apoi reluarea aceleiași bun prin leasing (lease-back);	34	19,88
Spolierea activelor	112	65,50
Supraestimarea activelor/subestimarea debitelor	138	80,70
Supraestimarea provizioanelor pentru cheltuieli	148	86,55
Tranzacții fictive (fără vreun beneficiu)	123	71,93
Capitalizarea dobânzii	47	24,48
Anularea economică a unei datorii-dezîndatorarea	88	51,46
Transfer de acțiuni	97	56,72
Pierderi fiscale	111	64,91

Sursa: Creat de autori

Astfel, se pune problema înșelării utilizatorului de situații financiar-contabile ce au la bază inginerii financiar-contabile. Majoritatea respondenților au considerat că utilizarea manipulărilor are rolul de a atrage surse de finanțare, peste 65%, iar aproape 40 % dintre aceștia consideră că prezența lor nu aduce prejudicii companiilor implicate. Din analiza răspunsurilor prezentate putem

observa faptul că activitățile de inginerie contabilă nu sunt privite sub forma unei înșelătorii, mai degrabă acestea sunt înțelese ca o modalitate de „a vinde” imaginea companiei prezentând aspectele pozitive (Tabelul 2).

În acest fel ipoteza de lucru conform căreia ingineriile ar fi percepute ca o modalitate de înșelare a utilizatorului

 Tabel 2. **Situații în care practicile de manipulare a informației contabile pot ajuta compania**

	Răspunsuri	%
În relațiile comerciale	31	18,13%
În tranzacțiile de acțiuni	71	41,52%
În obținerea unor resurse financiare	112	65,50%
În activități de reorganizare	26	15,20%
Altele (depășirea unei perioade critice, poziționarea pe piață)	7	4,09%

Sursa: Creat de autori

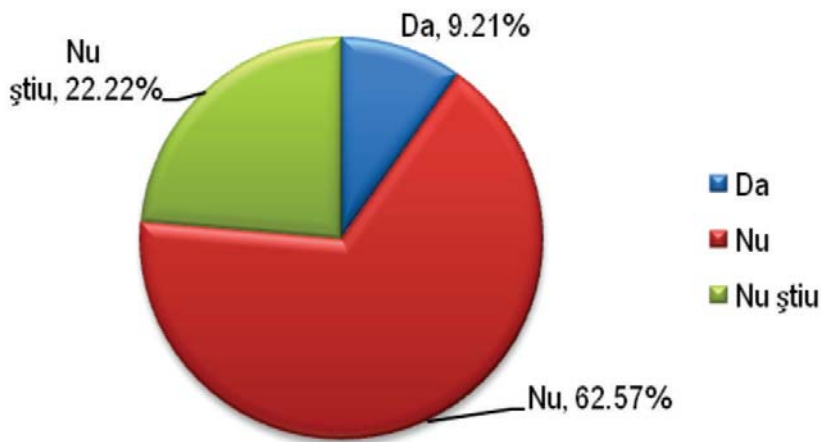
pare să nu se confirme. Desigur, răspunsurile în acest caz sunt acordate de o manieră evazivă și totodată subiectivă, din perspectiva inițiatorului care, apelând la aceste tehnici, nu consideră că înșală efectiv, ci evidențiază punctele forte ale afacerii. Nici această modalitate de abordare nu este departe de realitate atât timp cât tehnicile utilizate nu afectează semnificativ și fraudulos prezentarea situațiilor financiare, aici intervenind raționamentul fiecărui profesionist contabil. Răspunsurile colectate în urma centralizării datelor aferente întrebării „Ingeria este fraudă?” susțin această abordare, peste 60% dintre respondenți considerând că ingineriile financiar-contabile nu reprezintă o formă de fraudă (Figura 3).

Prezența auditului în cadrul companiilor limitează sau reduce frecvența manipulărilor în activitatea acestora. Această ipoteză este confirmată și de rezultatele cercetării. Majoritatea persoanelor interviuate consideră că practicile de manipulare pot fi descoperite ca urmare a auditului sau a unui control amănunțit asupra documentelor contabile. Peste 60% dintre respondenți sunt de părere că aceste practici sunt prezente în cadrul anumitor companii ca urmare a permisivității și a lipsei unui control adecvat, subliniind faptul că acestea favorizează în principal managementul și acționariatul.

Având în vedere că auditul are ca scop identificarea denaturărilor semnificative existente în documentele și situațiile contabile, pot exista cazuri în care acestea să nu fie descoperite, sunt de părere aproximativ 30 % dintre persoanele chestionate.

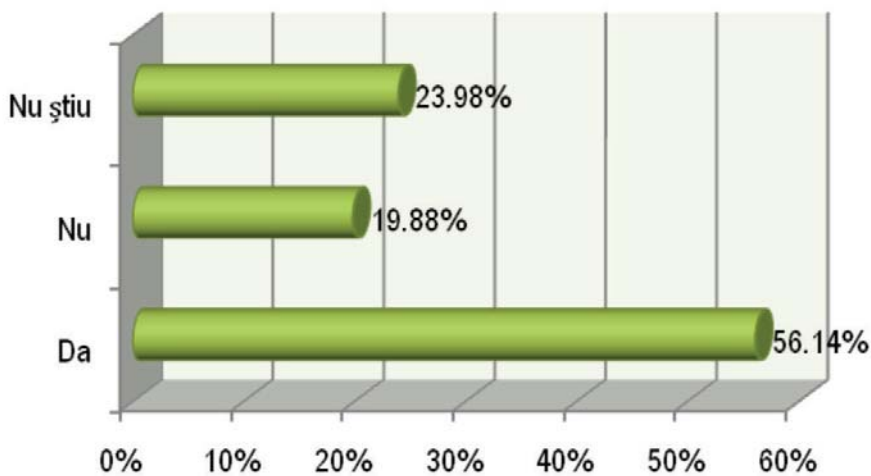
În acest caz se pune problema experienței și abilităților persoanelor care utilizează ingineriile, precum și a nivelului la care acestea sunt realizate, pot fi utilizate ocazional, pentru sume ce nu depășesc pragul de semnificație. Prin natura sa, auditul respinge practicile de natura ingineriilor financiare, motiv

Figura 3. Ingeria este fraudă?

Sursa: Creat de autori

Figura 4. Pot fi limitate ingineriile financiar-contabile?

Sursa: Creat de autori

pentru care peste 50% dintre respondenți consideră că elaborarea unor strategii prin adoptarea unor măsuri suplimentare de creștere a siguranței și prevenire a manipulării informației contabile sunt benefice și pot limita aceste activități. În același timp existența unor măsuri de siguranță ridicate și prezența auditului la nivel de companie pot acționa și asupra utilizatorului de inginerii financiar-contabile prin intimidarea acestuia și restrângerea ariei de acțiune (Figura 4).

Concluzii și limitări

În urma rezultatelor culese pe baza chestionarului s-au evidențiat o serie de elemente menite să susțină sau să infirme ipotezele de lucru. Astfel, în ceea ce privește caracterizarea persoanelor ce prezintă un risc major, în urma centralizării datelor, ideile inițiale s-au confirmat parțial, fapt datorat numărului semnificativ de respondenți din rândul companiilor mari și foarte mari, unde vechimea la locul de muncă are un rol important.

Privitor la cea de-a doua ipoteză, aceasta se confirmă în totalitate, în rândul respondenților existând atât persoane care acționează în cunoștință de cauză, având un obiectiv clar de îndeplinit prin intermediul manipulării conturilor, cât și persoane care acționează în mare parte involuntar, fapt cauzat de lipsa cunoștințelor în domeniu.

Ipoteza potrivit căreia utilizatorii situațiilor financiare ar putea fi înșelați prin prezentarea unor documente asupra cărora s-a intervenit pentru a favoriza imaginea companiei se confirmă parțial, deoarece există încă un număr foarte mare de respondenți care sunt de părere că ingineriile sunt activități legale, menite să avantajeze compania în anumite situații.

Auditul și mijloacele de control rămân elemente clare de combatere sau limitare a denaturărilor la nivelul informației financiar-contabile. Ipoteza se confirmă atât prin numărul mare de răspunsuri care susțin aceste afirmații, precum și prin cazurile concrete depistate în urma unor controale riguroase sau a unei misiuni de audit.

Ingeriile financiar-contabile sunt atribuite unor situații limită, iar tendința este de a fi folosite la un anumit moment și nu ca practici uzuale. Fie că vorbim despre incompetența managerilor care nu își pot atinge planul de activitate decât prin practici secundare, neglijând astfel sistemul de informare contabilă sau de atitudinea utilizatorilor de informație prin acordarea unei importanțe deosebite rezultatului contabil, ingineriile contabile sunt utile pe termen scurt, ulterior fiind necesară o revenire asupra acestora pentru a se evita deprecierea activității companiei.

Printre cauzele comportamentului ne-etic pot fi menționate câștigul și tentația pe care o exercită asupra persoanei implicate, mai ales în situația în care recompensele motivaționale sunt la o cotă redusă sau nu există, competi-

ția, atât pe piață față de celelalte companii, cât și în interiorul companiei, între angajați, dar și de personalitatea managerilor – prin limitele morale și etice – care doresc să se realizeze prin valoare economică și aspirația către putere.

Principalii vizați în utilizarea ingineriilor financiar-contabile sunt persoanele de vârstă medie, cu experiență în interiorul companiei și cu putere de decizie. Acestea acționează în cunoștință de cauză și cu un scop precis, dar fără a avea intenția de a prejudicia în mod direct compania.

Ingeriile financiar-contabile reprezintă un subiect delicat pentru majoritatea persoanelor din mediul de afaceri, fapt ce a influențat și limitarea cercetării la un număr relativ redus de răspunsuri concrete asupra fenomenului în cauză. ●

Bibliografie

- Atik, A. (2009), *Detecting income-smoothing behaviors of Turkish listed companies through empirical tests using discretionary accounting changes*, Critical Perspectives on Accounting, Volume 20, Issue 5, pp. 591-613 available on-line at: <http://www.sciencedirect.com>;
- Agostini, Marisa and Favero, Giovanni, *Accounting Fraud, Business Failure and Creative Auditing: A Micro-Analysis of the Strange Case of Sunbeam Corp*, (September 20, 2012) Department of Management, Università Ca' Foscari Venezia Working Paper No. 12/2012, available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=2149552>;
- Baker, C.R., Hayes. R. (2004) „Reflecting form over substance: the case of Enron Corp”. Critical Perspectives on Accounting, Volume 15, Issues 6-7, pp. 767-785, available on-line at: <http://www.sciencedirect.com>;
- Benito, B., Montesinos, V., Bastida, F. (2008), *An example of creative accounting in public sector: The private financing of infrastructures in Spain*, Critical Perspectives on Accounting, Volume 19, Issue 7, Pages 963-986, available on-line at: <http://www.sciencedirect.com>;
- Brandt, Loren; Van Biesebroeck, Johannes and Zhang, Yifan, *Creative Accounting or Creative Destruction? Firm-level Productivity Growth in Chinese Manufacturing*, Journal of Development Economic 97.2 (2012): 339-351. Available at: <http://works.bepress.com/yfzhang/4>;
- Goel A., Thakor A., *Why do firms smooth earnings?*, Journal of Business, 2003, vol. 76, no.1, pp. 151-192;
- Groșanu, Adrian; Răchișan, Paula Ramona and Berinde, Sorin Romulus (2011), *Study regarding the influence of Romanian accounting regulation on creative accounting techniques*, Annals of Faculty of Economics, 2011, vol. 1, issue 2, pages 523-528;
- Jones M., *Creative accounting, Fraud and International Accounting Scandals*, John Wiley and Sons Ltd, London, 2011;
- McBarnet D., Whelan C., *Creative Accounting and the Cross-Eyed Javelin Thrower*, John Wiley and Sons, Ltd., London, 1999, pp. 102;
- Naser, C. (1993), *Creative financial accounting: its nature and use*, Pretince Hall, quoted by Feleagă N., Malciu L., *Accounting policies and options, Fair Accounting versus Bad Accounting*, Economica, Bucharest, 2002;
- Nișulescu Ileana, *Enterprise financing and restructuring*, Infomedica Publishing House, Bucharest, 2000;
- Vinnari, E.M., Näsi, S., (2008), *Creative accrual accounting in the public sector: 'milking' water utilities to balance municipal budgets and accounts*, Financial Accountability & Management, Oxford, Vol. 24, Iss. 2; pg. 97, available on-line at: <http://www.proquest.co.uk>;
- Vladu, Alina Beatrice and Grosanu, Adrian (2011), *Same insights regarding creative accounting in Romanian accounting environment-regulators, financial auditors and professional bodies opinion*, Annals of Faculty of Economics, 2011;
- Watts, R.L., Zimmerman J.L. (1990), *Positive accounting theory: A ten year perspective*, Accounting Review, 65, pp.131-156;
- Young M.R., (2000), *Accounting Irregularities and Financial Fraud: A Corporate Governance Guide*, CCH, pp. 13.

Raportări financiare ale întreprinderilor mici și mijlocii:

studiu asupra perspectivei profesioniștilor contabili

Daniel VASIAN*, Dumitru MATIȘ** & Carmen Giorgiana BONACI***

Abstract

Financial Reporting in the Case of Small and Medium Sized Entities: Study on the Perspective of Accounting Professionals

The study develops an analysis on accounting professionals' perception regarding the financial reporting process and its particularities in the case of small and medium sized entities. Three specific objectives are therefore followed: to frame the demographic characteristics of the respondents; to reflect the role and the purpose of financial statements in the vision of the accounting professional; and to analyze the hypothetical scenario of implementing the International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities in Romania. The employed research methodology relies on using a questionnaire which was administered to accounting professionals online (indirectly through the Google

docs platform), allowing the development of a data base including the obtained responses. The analysis being developed is based on answers provided by a number of 513 professional accountants from 17 counties in Romania. Analyzing the data that was therefore collected allows the identification from the respondents' perspective of what they see as key issues which might lead to the improvement of the financial reporting process in the case of small and medium sized entities.

Key words: small and medium sized entities, accounting professional, financial reporting, financial statements, IFRS

JEL Classification: M 41

Cuvinte cheie: întreprinderi mici și mijlocii, profesionist contabil, raportare financiară, situații financiare, IFRS

* Masterand, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, e-mail: vasian.daniel@yahoo.com

** Prof.univ.dr., Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, e-mail: dumitru.matis@econ.ubbcluj.ro

*** Conf. univ. dr., Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, e-mail: carmen.bonaci@econ.ubbcluj.ro

Introducere, motivație și metodologie

În contextul economic actual, întreprinderile sunt nevoite să facă față unor transformări semnificative în toate domeniile de activitate, doi dintre factorii importanți sub acțiunea cărora are loc transformarea fiind progresul tehnologic și recenta criză economico-financiară. Informatizarea a generat apariția unui nou mediu în care activitatea umană se poate desfășura și anume mediul online, care accelerează procesul de globalizare prin interconectarea țărilor de pe diferite continente și facilitarea tranzacțiilor între acestea. Cel de-al doilea element specificat este criza economico-financiară, care reprezintă starea unui sistem aflat în declin ce trebuie să suporte schimbări semnificative atât structurale, cât și conceptuale pentru a se putea dezvolta din nou. Acești factori au forțat și întreprinderile mici și mijlocii (IMM), ca actori ai mediului economic, să acționeze printr-o continuă evoluție, oferind astfel un răspuns la provocările provenite din mediul concurențial.

În comparație cu majoritatea țărilor europene, în România dezvoltarea micilor companii nu a fost posibilă decât după 1990, acest fenomen fiind stopat timp de peste 40 de ani datorită regimului politic ce a guvernat în acea perioadă. Nicolescu (2001) apreciază intervalul 1990-1995 ca fiind o perioadă de dezvoltare relativ accelerată a IMM-urilor, datorată acordării dreptului de a le înființa, existenței a numeroase nișe neacoperite de alți agenți economici, acordării de facilități fiscale în primii ani de funcționare și accesului relativ facil,

mai ales informal, la numeroase resurse din sectorul de stat, iar intervalul 1996-2000 ca fiind perioada de temporizare a dezvoltării IMM-urilor, constatându-se o scădere a numărului de întreprinderi mici și mijlocii înființate, concomitent cu o sporire a celor ce își încetau activitatea. Urmează apoi o perioadă de diferențiere a IMM-urilor față de restul agenților economici și de definire a unei legislații specifice acestora, care a condus la crearea unui cadru legal de desfășurare a activității. Prin intermediul stabilirii unor acorduri cu Uniunea Europeană, întreprinderile mici și mijlocii devin o componentă importantă a economiei românești și încep să beneficieze de o atenție sporită, manifestată prin acordarea unor facilități fiscale, programe de dezvoltare și promovare. Recentă criză economico-financiară aduce provocări specifice IMM-urilor prin reducerea cererii de bunuri și servicii pe piață, precum și diminuarea finanțării oferite de către bănci și alte instituții financiare, multe fiind nevoite să își diminueze activitatea și implicit cifra de afaceri, și nu puține fiind eliminate de pe piață.

Întreprinderile mici și mijlocii reprezintă un element crucial în procesul creșterii economice, jucând un rol important în economia mondială și contribuind în mod substanțial la generarea de venituri și locuri de muncă. În ciuda faptului că datele actuale sunt extrem de dificil de obținut, statisticile arată că mai mult de 95% din întreprinderile existente la nivel național sunt întreprinderi mici și mijlocii, reprezentând aproximativ 60% dintre locurile de muncă din sectorul privat (Ayyagari et al. 2011). Utilizând un eșantion format din 45 de țări, Beck et al. (2005) demonstrează existența unei puternice asocieri pozitive între importanța IMM-urilor și creșterea PIB-ului pe cap de locuitor. Ayyagari et al. (2007) dezvoltă o analiză asupra relației dintre dimensiunea relativă a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și mediul de afaceri din 76 de țări, documentând importanța IMM-urilor.

Atunci când se pune problema raportării financiare în cazul particular al întreprinderilor mici și mijlocii, pe departe cel mai intens dezbătut aspect este cel al oportunității existenței unui cadru de raportare specific, distinct de cel general. În timp ce principalul argument al susținătorilor unui astfel de cadru face referire la eliminarea complexității standardelor de raportare specifice întreprinderilor mari, opoziții fac apel la esența unor standarde axate pe principii sănătoase și implicit aplicabile diverselor tipuri de companii. Un element central al acestor discuții îl reprezintă în mod firesc utilizatorii informației contabile furnizate de către IMM-uri și nevoile particulare ale acestora. Implicit, un număr semnificativ de studii din literatura de specialitate se focalizează pe analiza oportunității Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii (IFRS for SMEs) atât la nivel conceptual, cât și în diferite contexte naționale. Eierle și Haller (2009) dezvoltă un studiu bazat de asemenea pe implementarea unui chestionar adresat IMM-urilor din Germania, menit să analizeze în ce măsură Standardul Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii

Atunci când se pune problema raportării financiare în cazul particular al întreprinderilor mici și mijlocii, pe departe cel mai intens dezbătut aspect este cel al oportunității existenței unui cadru de raportare specific, distinct de cel general

este potrivit pentru entități aparținând diferitelor clase de mărime. Principala problemă ridicată în cadrul acestui studiu este legată de faptul că există foarte puține dovezi empirice care să aducă răspuns la întrebarea legată de măsura în care dimensiunea economică a unei entități are impact la nivelul aspectelor economice care ar trebui reglementate prin intermediul standardelor contabile (Eierle și Haller, 2009). Autorii analizează așadar în ce măsură dimensiunea economică a unei entități are impact asupra expunerii sale internaționale, relevanța unor probleme contabile specifice și percepția profesioniștilor contabili ce întocmesc situațiile financiare asupra costurilor și beneficiilor asociate cu aplicarea anumitor metode contabile. Oportunitatea Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii este investigată și în contextul unor economii emergente, precum Macedonia (Kuqi și Jonuzi, 2011). La nivel național trebuie să menționăm de asemenea studiile comparative dezvoltate între reglementările contabile românești și Standardul Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii (Gîrbină et al., 2012; Albu et al., 2011).

După modelul Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii emis de către IASB (eng. *International Accounting Standards Board*), Institutul American al Contabililor Autorizați (eng. *American Institute of Certified Public Accountants*) a emis în vara anului 2013 propriul său cadru de raportare financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii (eng. *Financial Reporting Framework for Small and Medium-Sized Entities - FRF for SMEs* – AICPA, 2013), aproape jumătate (46%) dintre profesioniștii contabili afiliați institutului declarând că sunt familiarizați cu acest nou cadru. Un studiu adresat profesioniștilor contabili angajați în cadrul a peste 200 de firme de contabilitate arată că 40% dintre profesioniștii contabili ce se declară a fi familiarizați cu acest nou cadru de raportare financiară specific IMM-urilor, consideră că provocarea cea mai mare o va reprezenta acceptarea acestuia de către creditorii, 31% văd cea mai mare provocare în acceptarea și înțelegerea de către firma raportoare, iar 29% identifică acceptarea de către clienți ca fiind cea mai mare provocare (Bramwell, 2013 citând un raport special al Thomson Reuters).

Prin prezenta lucrare dorim să realizăm o incursiune în mediul profesioniștilor contabili la nivel național prin administrarea unui chestionar cu scopul de a dezvolta un studiu privind percepția pe care aceștia o au asupra procesului de raportare financiară și a particularităților acestuia specifice întreprinderilor mici și mijlocii. Analiza informațiilor astfel culese permite identificarea din perspectiva respondenților a unor aspecte cheie ce ar putea duce la îmbunătățirea procesului de raportare financiară în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii. Chestionarul reprezintă așadar instrumentul metodologic ce stă la baza studiului nostru, dezvoltarea și implementarea sa îmbinând practici din diverse domenii, precum sociologie, psihologie, statistică, informatică și știința comunicării (Rădulescu, 2007). Obiectul de studiu stabilit vizează percepția profesioniștilor contabili din România asupra cadrului contabil și în particular asupra procesului de raportare financiară în cadrul IMM-urilor. Chestionarul a fost administrat profesioniștilor contabili prin intermediul mediului online, printr-o formă de administrare indirectă, fiind creată o bază de date în care au fost stocate răspunsurile primite. Analiza dezvoltată a avut la bază răspunsurile furnizate de un număr de 513 profesioniști contabili, provenind din 17 județe ale țării.

Sub aspect structural chestionarul are trei părți, acestea fiind focalizate pe cele trei obiective specifice urmărite prin administrarea chestionarului și anume:

- ❖ *partea dedicată detaliilor demografice*, având rolul de a ne ajuta să încadrăm respondentul din punct de vedere al pregătirii, experienței, funcției și domeniului de activitate;
- ❖ *partea dedicată raportărilor financiare*, în cadrul căreia am analizat perspectiva respondenților în ceea ce privește scopul întocmirii situațiilor financiare și problemele întâlnite în mediul economic actual de către profesionistul contabil;

❖ *partea dedicată modificărilor la nivelul reglementărilor*, ce a urmărit viziunea respondenților în privința a ceea ce consideră ei că ar trebui modificat pentru a se fluidiza și simplifica cadrul financiar de raportare al întreprinderilor mici și mijlocii.

Chestionarul a fost administrat unui număr de aproximativ zece mii (10.000) de persoane, din 17 județe ale țării, acestea fiind Arad, Bacău, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Covasna, Gorj, Ilfov, Mehedinți, Mureș, Olt, Prahova, Sibiu, Teleorman, Timiș, Tulcea și Vrancea la care se adaugă și municipiul București. S-a dorit ca numărul celor chestionați să fie cât mai mare pentru a crește relevanța și reprezentativitatea informațiilor obținute, iar din punct de vedere geografic am încercat să acoperim un areal cât mai întins pentru a diminua efectul anumitor percepții prezente în cadrul unor regiuni, precum și pentru a crește reprezentativitatea. Dintre cei contactați, 513 profesioniști contabili au răspuns invitației noastre de a participa în cadrul cercetării, obținând astfel o rată de răspuns de 5,13%. Durata de administrare a chestionarului a fost de 30 de zile, cei mai mulți dintre subiecți răspunzând în primele două zile de la trimiterea formularului. Colectarea datelor a fost oprită la 5 zile de la primirea ultimului răspuns. Din punct de vedere al prelucrării informațiilor obținute prin intermediul chestionarului și al analizei datelor s-a apelat la investigarea datelor în modul tradițional, prin observarea directă a răspunsurilor primite, precum și la reprezentarea grafică a datelor.

Analiza caracteristicilor demografice

Primul aspect vizat reprezintă delimitarea respondenților în funcție de calificările obținute, după cum a fost menționat și anterior, subiecții acestui studiu

fiind profesioniști contabili. Astfel, după cum se poate observa și din graficul nr. 1, 90% dintre respondenți dețin calificarea de expert contabil, în timp ce 10% - pe cea de contabil autorizat. În cadrul acestei întrebări răspunsurile puteau fi multiple, pentru a nu deforma realitatea, iar subiecții au putut prezenta calificarea sau calificările care definesc cel mai bine situația actuală a acestora. Dintre participanți, 5% au declarat că, pe lângă calificarea de expert contabil, la fel de importantă și pregnantă în activitatea lor este cea de economist specializat în contabilitate, în timp ce aproximativ 7% au declarat că, pe lângă calificarea de expert contabil ori contabil autorizat, o alta le definește starea actuală, cum ar fi cea de profesor, mediator, auditor financiar ori expert evaluator. Pentru a reda aceste date într-o viziune mai concretă și mai ușor de înțeles am apelat la **Graficul 1**.

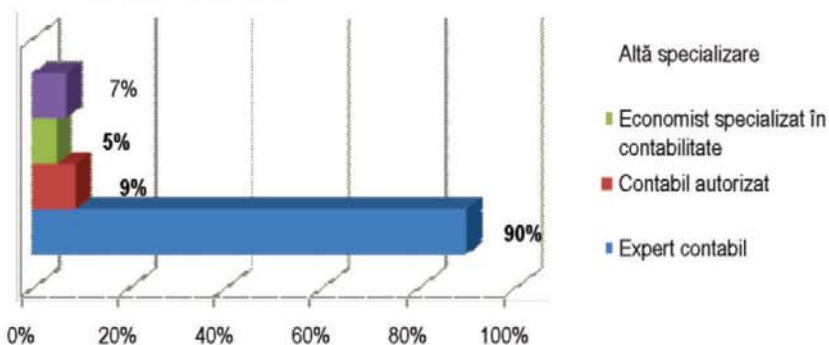
Pentru a putea analiza mai bine activitatea persoanelor intervievate, le-am adresat acestora rugămintea de a preciza experiența lor în cadrul domeniului contabil. Segmentul de vechime a fost împărțit în cinci intervale. Cei mai mulți dintre cei chestionați au între 10 și 25 de ani de experiență, mai exact 296 de persoane, urmați de cei cu o experiență de peste 25 de ani - 134 persoane. Considerăm aceste rezultate importante din perspectiva documentării experienței pe care o prezintă respondenții din cadrul studiului, având așadar șansa analizei unor informații prelevate cu sprijinul unor profesioniști contabili cu vechime în domeniu. Pe locul al treilea s-a situat intervalul de experiență 5-10 ani cu 70 de respondenți, urmat de intervalul 3-5 ani cu 8 respondenți și cel de 0-3 ani cu doar 2 respondenți, după cum se poate observa și din **Graficul 2**.

În scopul analizei de detaliu a răspunsului anterior privind experiența în domeniul contabil, am dorit să observăm ce post ocupă cei care au participat la acest studiu, obținând următoarele

rezultate (**Tabelul 1**): din 513 respondenți, cei mai mulți - 161 ocupă funcția de contabil șef, 145 - pe cea de director financiar, iar 71 afirmă că funcția de director executiv descrie cel mai bine situația lor actuală. Putem observa astfel că în marea majoritate avem de-a face cu persoane care conduc contabilitatea stabilind normele și politicile contabile ce vor fi aplicate de companiile în care activează. Dintre cei care au completat chestionarul, 70 de persoane au considerat că funcțiile/posturile prezentate nu reflectă actualul lor loc de muncă și au ales un altul, cum ar fi cel de analist credite, auditor financiar, economist, consultant etc. Un număr mai redus ocupă postul de contabil analitic - 33 dintre persoanele chestionate - acest post reprezentând în contextul de față un contabil responsabil cu calculația costurilor, 21 - pe cel de contabil operativ și doar 3 persoane afirmă că ocupă postul de contabil junior. Această întrebare a oferit șansa de a se bifa răspunsuri multiple, pentru a nu-i discrimina pe cei care ocupă mai multe posturi, rezultatul fiind că 30 dintre respondenți au afirmat că pe lângă unul dintre posturile prezentate ocupă și un altul, cum ar fi cel de cadru didactic universitar, expert evaluator, auditor intern etc. Ca o concluzie, conform răspunsurilor primite putem afirma că toți participanții la acest studiu au tangență cu mediul contabil, concluzie benefică scopului nostru de investigare a percepției profesioniștilor contabili ancorați în realitățile activității economice.

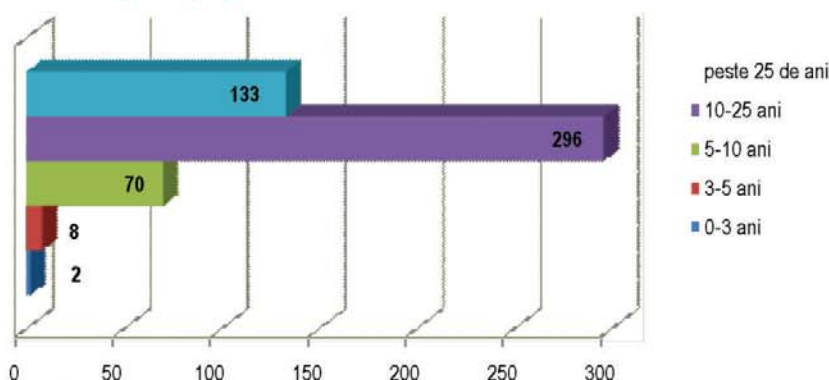
Revenind la particularitățile prezentei lucrări, focalizată pe conceptul de întreprindere mică și mijlocie, prin intermediul celei de-a cincea întrebări am dorit să dimensionăm mărimea întreprinderilor în care acționează profesioniștii contabili intervievați, ori a întreprinderilor care beneficiază de serviciile acestora. Rezultatele obținute confirmă datele prezente în literatura de specialitate, precum și cele oferite de institutele de statistică internaționale, care afirmă că întreprinderile mici și mijlocii ocupă cea

Grafic 1. Calificări obținute

Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 2. Experiență profesională

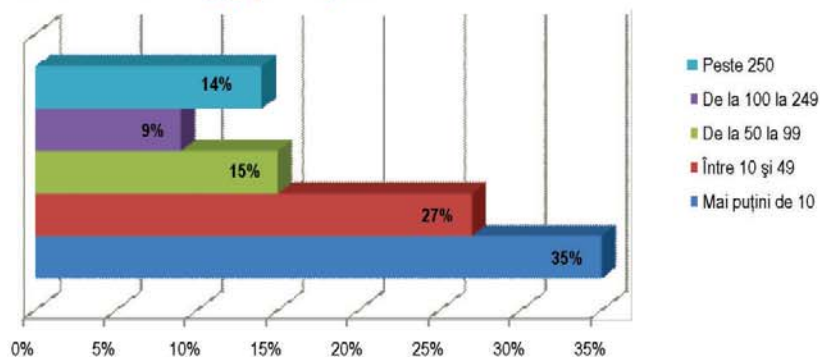
Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 1. Funcție/Post ocupat(ă)

	Director executiv	Director financiar	Contabil șef	Contabil analitic	Contabil operativ	Contabil junior	Altul
Nr. respondenți	71	145	161	33	21	3	109
Pondere	14%	28%	32%	6%	4%	1%	21%

Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 3. Număr angajați companie

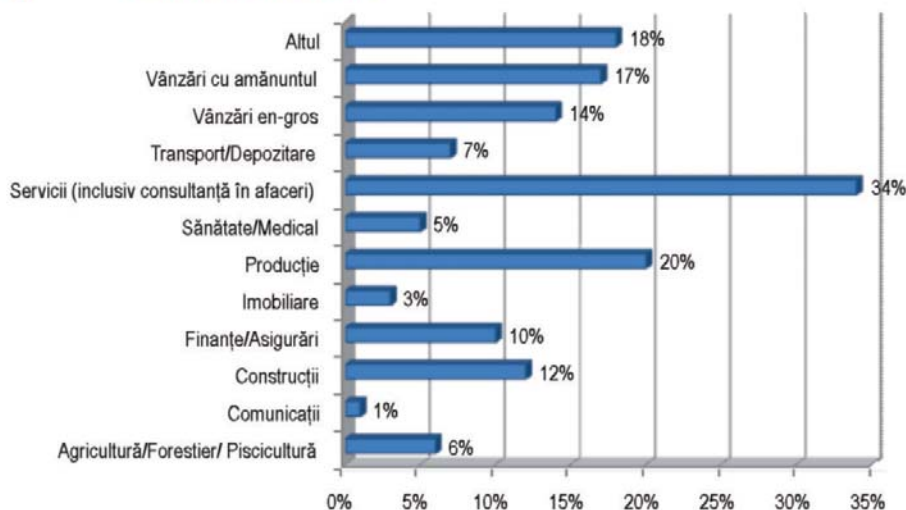
Sursa: Proiecția autorilor

mai semnificativă pondere din totalul de firme prezente pe piață (Graficul 3). Participanții la acest studiu activează într-o proporție de 86% într-o întreprindere mică și mijlocie, iar doar 14% dintre aceștia lucrează într-o companie ce are peste 250 de angajați. Mergând mai în detaliu, 35% dintre ei colaborează cu entități ce au mai puțin de 10 angajați, fiind încadrate în categoria microîntreprinderilor, 27% - cu entități ce au între 10 și 49 de angajați, 15% - cu companii ce au între 50 și 99 de angajați și doar 9% colaborează cu o întreprindere ce are între 100 și 249 de angajați.

Dorind o imagine mai analitică a companiei/companiilor în care activează profesioniștii contabili români, am analizat domeniul de activitate al companiilor care beneficiază de serviciile acestora. Maniera de formulare a întrebării a inclus o serie de domenii de activitate existente la nivel național, dar și opțiunea „altul”, permițând respondenților oferirea de răspunsuri multiple, cu scopul de a le permite să dea răspunsuri cât mai reprezentative pentru activitatea derulată. Cei mai mulți dintre respondenți, după cum se poate observa în Graficul 4, lucrează în domeniul serviciilor, cel mai probabil în cadrul unei companii ce oferă servicii contabile și conexe domeniului contabil, iar cei mai puțini activează într-o companie ce desfășoară activități din domeniul comunicațiilor.

Toate aceste întrebări care au făcut obiectul analizei noastre de până acum au fost alocate primei părți a chestionarului, în care am încercat să definim niște tipare în care să putem încadra persoanele care au luat parte la acest studiu. Concluziile privind caracteristicile majoritare ale respondenților ar fi că cei mai mulți dintre cei chestionați dețin calificarea de expert contabil, beneficiază de peste 10 ani de experiență în domeniul contabil, ocupă funcția de contabil șef și activează în cadrul unei întreprinderi mici sau mijlocii ce are ca obiect de activitate prestarea de servicii cu caracter contabil.

Grafic 4. Domenii de activitate

Sursa: Proiecția autorilor

Percepția asupra procesului raportării financiare

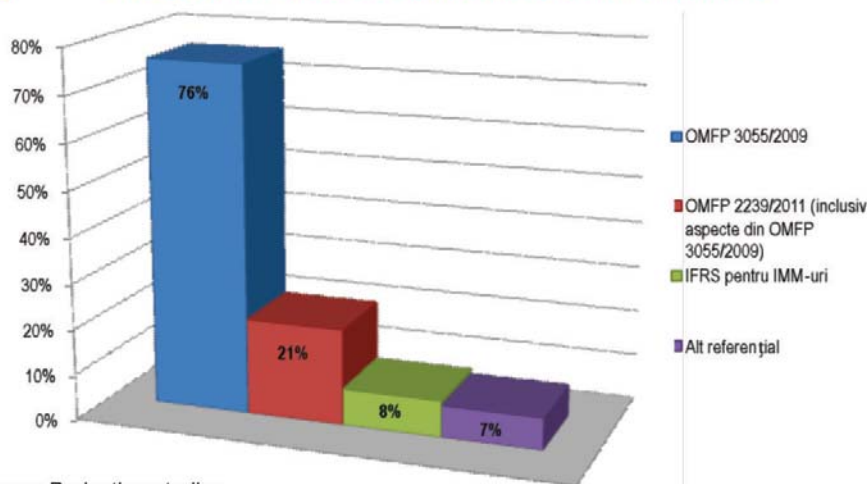
Următoarea dimensiune pe care am investigat-o prin intermediul chestionarului realizat a fost cea a *raportărilor financiare*. În mod detaliat, au fost urmărite o serie de aspecte referitoare la cine întocmește situațiile financiare, conform cărui referențial contabil, care este scopul perceput al întocmirii acestor

rapoarte și care sunt principalele probleme întâlnite de practicieni.

Prima întrebare din succesiunea de elemente analizate în cadrul acestei secțiuni vizează personalul care întocmește situațiile financiare. Dintre participanți, 90% au declarat că situațiile financiare sunt întocmite de către personalul contabil intern, în timp ce restul de 10% afirmă că întocmirea rapoartelor financiare a fost externalizată, fiind încredințată personalului contabil extern.

Mergând mai departe, am încercat să

Grafic 5. Referențialul după care se întocmesc situațiile financiare

Sursa: Proiecția autorilor

aflăm conform cărui referențial contabil sunt realizate situațiile financiare, apelând din nou la o întrebare cu răspunsuri multiple, deoarece unele companii – cum ar fi cele multinaționale – sunt nevoite să întocmească situațiile financiare atât conform legilor din România, cât și conform legislației internaționale ori a țării de proveniență (Graficul 5). Dintre cei chestionați, 76% au afirmat că situațiile financiare ale companiilor în care activează sunt întocmite conform OMFP nr. 3055/2009, ce reprezintă principalul act normativ după care se poate conduce contabilitatea în România; 21% dintre situații sunt întocmite conform OMFP nr. 2239/2011 ce reprezintă concretizarea sistemului simplificat de contabilitate și are ca scop simplificarea activității de raportare pentru microîntreprinderi și întreprinderile mici în vederea încurajării dezvoltării acestora; 8% dintre respondenți au declarat că situațiile financiare ale companiilor în care își desfășoară activitatea se întocmesc conform Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii (IFRS for SMEs), iar 7% au declarat că aceste situații sunt realizate în conformitate cu un alt cadru legal, dintre care amintim OMFP nr. 1969/2007, ce vizează persoanele juridice fără scop patrimonial, legislația BNR, OMFP nr. 629/2009 și altele.

Cu ajutorul întrebării următoare am încercat să identificăm scopul întocmirii situațiilor financiare, așa cum este acesta perceput de către profesionistul contabil respondent, fiindcă orice acțiune are la baza sa atingerea unuia sau a mai multor țeluri/scopuri/obiective, rezultând că pentru 79% dintre cei care au răspuns la această întrebare situațiile financiare sunt realizate pentru a reflecta poziția financiară și performanțele entității. Un alt obiectiv perceput de către respondenți este acela de a raporta organelor fiscale valoarea taxelor și impozitelor, criteriu selectat de 66% dintre subiecți. Acest criteriu s-a situat pe cea de-a doua poziție ca număr de

alegeri, ceea ce confirmă percepția prezentă în mediul economic din România, care consideră că principalul scop al contabilității este de a oferi informații administrației fiscale. Prezentarea situației companiei proprietarilor reprezintă un scop pentru 57% dintre respondenți, în timp ce țelul de a coordona acțiunile managerilor prezintă importanță în întocmirea rapoartelor financiare pentru 45% din persoanele chestionate. Această situație este oarecum inedită, ipostaza managerilor care gestionează compania în baza situațiilor financiare fiind dezamăgitoare, cu atât mai mult cu cât luăm în calcul perioada de stagnare economică și criză financiară, în care companiile ar trebui să arate o atenție deosebită stabilirii costurilor și în special reducerii lor pentru a-și păstra eficiența și rentabilitatea pe piața concurențială actuală.

În continuarea demersului nostru științific am dorit să aflăm care sunt componentele raportărilor financiare întocmite de către profesioniștii contabili în cadrul companiilor în care activează. Trebuie precizat faptul că am apelat din nou la o întrebare cu răspunsuri multiple, astfel că procentele cumulate depășesc 100%. Principalele rapoarte întocmite sunt bilanțul și contul de profit și pierdere într-o proporție de 93%, notele explicative cu 86%. Situația era oarecum previzibilă dacă facem corelația cu întrebarea în care doream să aflăm dimensiunea companiei prin numărul de salariați și cea în care doream să aflăm referențialul după care sunt întocmite, când analiza rezultatelor ne-a arătat că cei mai mulți dintre respondenți activează în întreprinderi mici și mijlocii și întocmesc situațiile financiare conform OMFP nr. 3055/2009, care prevede că întreprinderile ce îndeplinesc anumite criterii de mărime să întocmească doar bilanț, cont de profit și pierdere și note explicative. Având în vedere obligativitatea tuturor celor trei componente ale situațiilor financiare, este însă dificil de explicat diferența și motivul neîntocmirii de către unii dintre

respondenții ce întocmesc bilanț și cont de profit și pierdere a notelor explicative. Mai apoi, 46% dintre persoane au afirmat că întocmesc declarații de tip cash-flow și declarații privind capitalurile, 27% - declarații pe venit și aproximativ 7% întocmesc și alte tipuri de rapoarte.

Dorind o imagine și mai detaliată asupra activității derulate de către respondenți în practica contabilă, am apelat la o întrebare tip grilă pentru a afla gradul de dificultate al întocmirii celor 5 situații prezentate de către Standardul Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii și OMFP nr. 3055/2009 ca alcătuind un set complet de situații financiare și anume bilanț, cont de profit și pierdere, situația fluxurilor de numerar, situația modificării capitalurilor proprii și notele explicative. În cazul situației fluxurilor de trezorerie și a notelor explicative rezultatele obținute nu prezintă o relevanță crescută întrucât valorile ponderilor sunt apropiate, neputându-ne forma o opinie clară și concretă asupra lor. Respondenților li s-a cerut să aproximeze pe o scară de la 1 la 5 dificultatea întocmirii situației financiare, unde 1 reprezintă treapta de dificultate minimă, 2 - treapta de dificultate mică, 3 - treapta de dificultate medie, 4 - treapta de dificultate mare, iar 5 - treapta de dificultate maximă. În cazul bilanțului 30% dintre cei chestionați apreciază că pre-

zintă o dificultate minimă la întocmire, în timp ce 21% consideră că întâmpină o dificultate mică la întocmire. Dintre cei chestionați, 20% afirmă că dificultatea bilanțului în comparație cu alte situații este una medie, 13% apreciază că gradul de dificultate este mare și aproximativ 16% consideră bilanțul ca fiind cea mai complicată situație de realizat (Tabelul 2).

Rezultatele obținute în urma analizei datelor referitoare la contul de profit și pierdere sunt asemănătoare cu cele obținute în cazul bilanțului. Dintre persoanele care au răspuns la această întrebare 55% au considerat că acest raport nu prezintă dificultate sau prezintă o dificultate minimă de întocmire, 20% apreciază o dificultate medie, iar 25% apreciază contul de profit și pierdere ca având un grad de dificultate mare și foarte mare în ceea ce privește întocmirea. Aceste date se pot observa în Tabelul 3.

Situația modificărilor capitalurilor proprii este văzută de către subiecții cercetării noastre ca fiind cel mai ușor de întocmit (Tabelul 4); acest lucru îl argumentăm prin ponderea răspunsurilor participanților, care într-o proporție de aproximativ 61% consideră că întâmpină o dificultate minimă sau redusă când sunt nevoiți să elaboreze o astfel de raportare. Mai trebuie precizat că 24% dintre respondenți consideră modificarea capitalurilor proprii drept o

Tabel 2. Dificultatea întocmirii bilanțului

grad dificultate	1-minimă	2-mică	3-medie	4-mare	5-maximă
pondere	30%	21%	20%	13%	16%

Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 3. Dificultatea întocmirii contului de profit și pierdere

grad dificultate	1-minim	2-mică	3-medie	4-mare	5-maximă
pondere	29%	26%	20%	15%	10%

Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 4. **Dificultatea întocmirii situației privind modificarea capitalurilor proprii**

grad dificultate	1-minim	2-mică	3-medie	4-mare	5-maximă
pondere	33%	26%	24%	11%	6%

Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 5. **Dificultatea întocmirii situației fluxurilor de trezorerie**

grad dificultate	1-minim	2-mică	3-medie	4-mare	5-maximă
pondere	17%	19%	23%	20%	21%

Sursa: Proiecția autorilor

Tabel 6. **Dificultatea întocmirii notelor explicative**

grad dificultate	1-minim	2-mică	3-medie	4-mare	5-maximă
pondere	22%	22%	25%	18%	13%

Sursa: Proiecția autorilor

raportare cu grad mediu de dificultate, 11% cu grad ridicat și aproximativ 6% apreciază această situație ca prezentând un grad maxim de dificultate la întocmire.

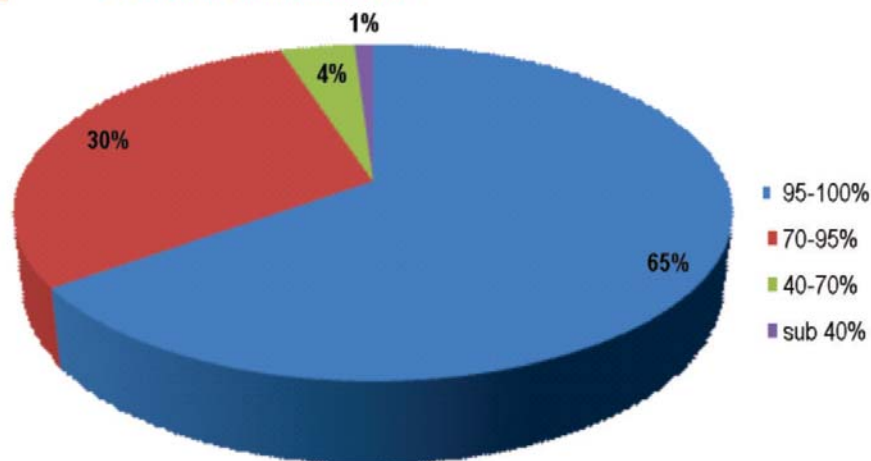
În privința dificultății de întocmire a situației fluxurilor de trezorerie ne este dificil să formulăm o opinie, deoarece răspunsurile sunt aproximativ egale ca pondere, după cum se poate observa și în cadrul Tabelului 5. Cu siguranță că metoda folosită în întocmirea acesteia influențează percepția respondenților, însă de cele mai multe ori practicienii preferă utilizarea metodei indirecte de întocmire a situației fluxurilor de numerar care este și mai facil de utilizat. Un lucru este însă cert, gestiunea fluxurilor de trezorerie ar trebui să reprezinte o componentă importantă a politicii de management. Ponderea cea mai mare a respondenților, de aproximativ 41%, consideră că această situație este cel mai dificil de realizat. Intuim că acest fapt se datorează dificultății de delimitare a fluxurilor pe cele trei secțiuni de finanțare, exploatare și investiții. 23% evaluează întocmirea situației fluxurilor de trezorerie cu un grad mediu de dificul-

tate, iar 36% apreciază că realizarea acestei raportări prezintă un grad scăzut sau minim de elaborare.

Notele explicative trebuie să conțină informații generale privind reglementările contabile conform cărora s-au întocmit situațiile financiare anuale, metodele de evaluare, politicile contabile, precum și alte informații generale care prezintă relevanță pentru nevoile

de informare ale utilizatorilor. În legislația românească acestea nu sunt prezentate sub o formă standard precum celelalte situații, făcându-se apel la raționamentul celui care le întocmește, de aceea în cadrul acestora nivelul de subiectivism este destul de ridicat. Cei mai mulți dintre subiecții acestei cercetări consideră că întocmirea notelor explicative nu prezintă o dificultate prea mare, după cum se poate observa și în Tabelul 6. Considerăm însă că aprecierea corectă a percepției respondenților asupra gradului de dificultate în întocmirea notelor explicative ar putea fi realizată doar în corelație cu utilitatea pe care acestea o prezintă, profesioniștii contabili având adesea tendința completării lor cu scopul bifării unei cerințe și nu neapărat a potențării și completării informației cantitative prezentate în cadrul celorlalte componente ale situațiilor financiare.

Următoarea întrebare din cadrul chestionarului aplicat a avut scopul de a vedea în ce măsură obiectivul situațiilor financiare de a reda o imagine fidelă (reprezentare exactă conform noului cadru conceptual al IASB) este îndeplinit (Graficul 6). Astfel, respondenții au fost solicitați să aprecieze în ce măsură situațiile financiare reflectă situația reală a entității. Aproximativ 65% dintre participanți au declarat că situațiile finan-

Grafic 6. **Reflectarea imaginii fidele**

Sursa: Proiecția autorilor

ciare reflectă într-o proporție de 95% spre 100% imaginea companiei care face obiectul respectivelor situații. Pe locul doi ca pondere se află cei care au afirmat că situațiile întocmite de ei prezintă imaginea entității într-o proporție de 70% spre 95%. Un aspect interesant este că doar aproximativ 4% sau 18 persoane, dacă prezentăm informația în formă absolută, au afirmat că situațiile financiare întocmite de ei reflectă într-o proporție de 40%-70% imaginea reală a companiei și aproximativ 1% sau 4 persoane au declarat că situațiile întocmite de ei oferă o imagine fidelă a societății sub 40%. Această situație este datorată unor denaturări semnificative prezente la nivelul situațiilor financiare, fapt ce conduce la inducerea în eroare a utilizatorilor de informații contabile și ne sugerează că aceste raportări sunt realizate doar pentru a acoperi cerințele legale și nicidecum pentru a oferi informații veridice partenerilor economici și sociali, iar în cadrul acelor societăți există posibilitatea desfășurării unor activități frauduloase care sunt „mascate” prin intermediul contabilității. Ponderea mică a respondenților care consideră imaginea reflectată prin intermediul situațiilor financiare ca fiind diferită de ceea ce ar constitui reprezentarea exactă a companiei devine interesantă în contextul mult invocatei conectării a contabilității la fiscalitate la nivel național, în special în cazul întreprinderilor mici și mijlocii.

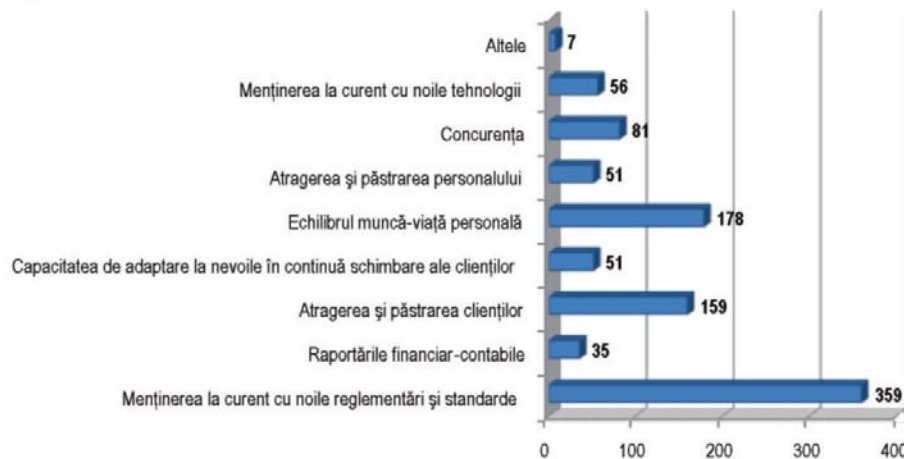
Considerăm că întrebările anterioare ar fi irelevante dacă nu am cunoaște mai în detaliu și situația profesionistului contabil, întrucât starea acestuia se reflectă în acțiunile sale. În acest scop am investigat și principalele probleme întâlnite la ora actuală pe piața informației contabile din România de către profesioniștii contabili implicați în cadrul studiului nostru (**Graficul 7**). În urma analizei răspunsurilor primite am ajuns la concluzia că principala problemă cu care se întâlnesc subiecții este menținerea la curent cu noile reglementări și standarde, 359 de persoane alegând

această variantă. Situația este oarecum previzibilă, ținând cont că în ultimele decenii România a trecut prin schimbări majore, contabilitatea fiind în primul rând nevoită să se adapteze schimbărilor impuse de trecerea de la o economie centralizată la cea de piață, iar mai apoi, odată cu aderarea la Uniunea Europeană, să își armonizeze legile cu directivele acesteia, stări care au condus la un cadru normativ volatil. Nu putem decât să ne exprimăm speranța că acest moment al turbulențelor legislative a fost depășit, urmând un trend al stabilității în cadrul legislativ contabil. Însă și această stare de fapt necesită cunoașterea și considerarea perspectivei profesioniștilor contabili. Cea de-a doua problemă cu care se confruntă profesioniștii contabili în practică este cea a stabilirii unui echilibru între muncă și viață personală, 178 dintre respondenți afirmând acest lucru. Acest fapt ne confirmă că domeniul contabil este unul foarte solicitant, care necesită o atenție sporită pentru păstrarea cunoștințelor, precum și a relațiilor de afaceri, situație ce conduce la restrângerea vieții personale, acest cost de oportunitate nefiind din păcate întotdeauna răsplătit, credem noi, de beneficiile materiale obținute în urma efortului depus. Pe poziția a treia, ca frecvență a problemelor întâlnite, se află atragerea și păstrarea clienților, 159

dintre cei chestionați reclamând această problemă. Putem considera pentru această stare situația economică actuală, care este una de contracție economică, în care multe întreprinderi au fost nevoite să declanșeze procedura de faliment, reducându-se astfel numărul clienților de care dispun profesioniștii contabili. Cea de-a doua cauză la această problemă, din punctul nostru de vedere, ar fi creșterea ofertei de servicii contabile ca efect al dobândirii titlului de expert contabil ori contabil autorizat de către un număr mai mare de persoane decât cele care au renunțat la această titulatură și, implicit, activitate.

Pentru a obține rezultate mai concludente, întrebarea anterioară a fost dublată cu o alta pe aceeași temă, adresându-le profesioniștilor contabili cererea de a ne descrie cauzele principalei probleme, precum și efectele acesteia. Cele mai frecvente cauze întâlnite sunt: legislația incertă și instabilă, concurența neloyală și volumul mare de lucru, iar cele mai frecvente efecte ale problemelor sunt: lipsa timpului liber, lipsa unei vieți personale, amenzi, instabilitatea economică a firmei și lipsa unei viziuni pe termen lung. Considerăm utilă redarea în continuare a răspunsurilor primite la această întrebare pe care noi le-am apreciat ca fiind interesante și utile în crearea unei imagini asupra percepției

Grafic 7. Probleme actuale ale profesionistului contabil

Sursa: Proiecția autorilor

pe care profesioniștii contabili o au asupra activității derulate de ei în contextul actual. Respondent nr. 8: „Schimbări frecvente ale legislației făcute fără o analiză de impact asupra importanței, relevanței și costurilor necesare aplicării acestora”. Respondent nr. 16: „Cel mai greu îmi este să fiu la curent în permanență cu modificările legislației. Este cumplit. Ar trebui să îți rezervi câteva ore pe zi pentru a te documenta. Dacă ții cont de faptul că mai trebuie să și lucrezi, poți spune că nu mai ai viață personală”. Respondent nr. 31: „Lucrez ca expert contabil independent. Ca atare, o mare problemă cu care mă confrunt este concurența, întrucât numărul experților contabili a crescut foarte mult. Este evident că e dificilă menținerea la curent cu noile reglementări în condițiile în care acestea se modifică într-un ritm mult prea alert”. Respondent nr. 70: „Practic, ca profesionist contabil mă confrunt cu toate problemele enumerate de dumneavoastră în prezentul chestionar, fapt care are impact negativ asupra vieții personale, fiind din ce în ce mai greu să respect un program pe care mi l-am stabilit, fie și pe termen scurt, mereu apar probleme urgente, asta și din cauza faptului că unele din societățile pentru care lucrez nu sunt bine organizate, solicită contabilului cu care au un contract de prestări servicii contabile să execute tot felul de lucrări care nu sunt prevăzute în contract și, pentru a nu pierde clientul, ești nevoit să le execuți, în plus suntem și prost plătiți, toate astea afectând inevitabil și viața personală”. Respondent nr. 98: „Principala problemă constă în soluțiile pe care le găsești din punct de vedere fiscal și contabil, ca adaptare la cerințele întreprinzătorului”. Respondent nr. 129: „Nivelul de pregătire foarte slab al celor care termină facultățile de științe economice. În privința absolvenților, societățile doresc să-i înscrie la cursuri pentru a învăța contabilitate, fiscalitate, IFRS (ceea ce nu au învățat în facultăți), dar nu prea sunt furnizori. Majoritatea training-urilor sunt pentru specializare, dar tinerilor le lipsesc baze-

le. Materiile învățate în facultate nu sunt actuale”. Respondent nr. 258: „În principal modificările apărute lasă loc de interpretări, pe care înainte de intrarea în vigoare a prevederilor fiscale nu ți le poate lămuri nimeni. Te afli în situația în care trebuie să le aplici conform interpretărilor proprii sau după consultarea cu alți colegi, iar după 2-3 ani te trezești cu control fiscal, care atunci știe cu certitudine cum trebuiau interpretate unele prevederi. De asemenea, dacă te adresezi organelor fiscale pentru anumiți neclarități pe care le ai, cu privire la rezolvarea unei situații concrete, primești, de cele mai multe ori, un răspuns formulat sub forma de citat din Codul Fiscal”. Respondent nr. 458: „Atragerea de noi clienți și menținerea celor din portofoliu se face cu mare greutate ca urmare: a ignorării de către patronii de firme a prevederilor legale din domeniul financiar-contabil și de fiscalitate; a slabei pregătiri profesionale a economiștilor și contabililor, a lipsei de experiență a acestora; a greutăților cu care se confruntă în această perioadă conducerea societăților în asigurarea finanțării și costurilor ridicate ale acesteia”.

La finalul acestei secțiuni a chestionarului dorim să prezentăm caracteristicile majoritare care au rezultat în urma analizei răspunsurilor colectate: profesionistul contabil își desfășoară activitatea în cadrul unei entități care apelează la personalul contabil propriu pentru întocmirea situațiilor financiare, elaborate conform OMFP nr. 3055/2009, acestea având ca scop prezentarea situației poziției financiare și a performanțelor entității și de a oferi informații organelor fiscale privind taxele și impozitele datorate. Respondenții apreciază că situațiile financiare întocmite cuprind bilanș, cont de profit și pierdere, note explicative și reflectă imaginea fidelă a entității într-o proporție de 95-100%. Profesionistul contabil întâmpină ca principale probleme în activitatea sa menținerea la curent cu normele și reglementările și obținerea unui echilibru între muncă și viață personală.

Percepția asupra posibilității modificării reglementărilor contabile

Cea de-a treia secțiune a studiului nostru vizează captarea viziunii respondenților asupra unui cadru legislativ ce ar trebui implementat pentru a facilita dezvoltarea IMM-urilor. În acest sens în prima întrebare din cadrul acestei secțiuni am dorit să aflăm părerea profesioniștilor contabili privind adoptarea unui referențial contabil pentru întreprinderile mici și mijlocii în vederea simplificării procesului de raportare în cadrul acestora. Dintre respondenți, 88% au afirmat că acest demers ar fi unul pozitiv, în timp ce 12% din aceștia au afirmat că nu ar fi o inițiativă potrivită.

Legat de aceeași problematică, a referențialului contabil, am inserat în cercetarea întreprinsă o întrebare care solicită opinia subiecților referitor la care ar fi cea mai potrivită soluție de normalizare a contabilității IMM-urilor (**Graficul 8**). Dintre aceștia, 43% au afirmat că soluția cea mai potrivită de normalizare a contabilității întreprinderilor mici și mijlocii este elaborarea de standarde contabile naționale armonizate cu Directivele Europene. Această opțiune considerăm noi că a fost aleasă întrucât favorizează o comparabilitate crescută a informațiilor cu restul țărilor europene, principalii investitori și parteneri de afaceri ai întreprinderilor mici și mijlocii din România sunt reprezentați de către investitorii europeni, încurajând prin acest demers parteneriatele între cele două părți. 32% dintre cei chestionați sunt de părere că forma actuală a OMFP nr. 2239/2011 reprezintă cea mai potrivită soluție de reglementare a contabilității întreprinderilor mici și mijlocii, 16% consideră că soluția cea mai potrivită de normalizare contabilă o reprezintă adoptarea Standardului Internațional de

Raportare Financiară pentru IMM-uri și aproximativ 8% afirmă că un alt referențial ar fi potrivit pentru acest deziderat.

Următorul pas din cadrul acestei secțiuni a constat în a obține percepția respondenților privind anumite elemente, considerate de noi esențiale pentru desfășurarea în bune condiții a activității, precum principiile etice specifice profesiei contabile, principiile fundamentale ale contabilității, politicile și raportările contabile, OMFP nr. 2239/2011, Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderile mici și mijlocii și codul fiscal.

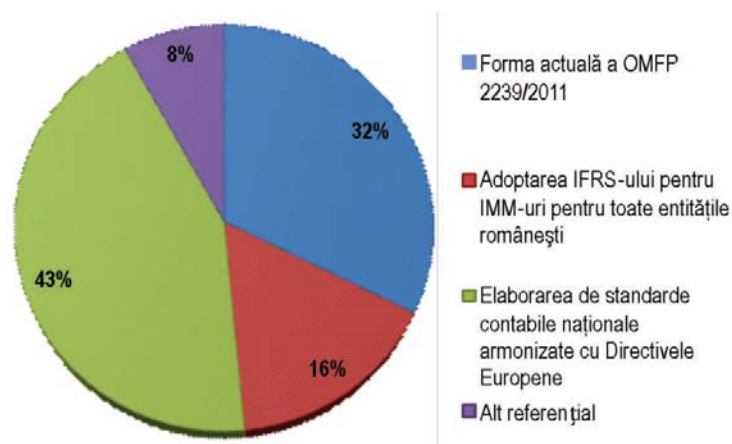
Principiile etice au rolul de a veni în ajutorul profesioniștilor contabili, îndrumându-i cum să acționeze, pe ce criterii să aleagă și care sunt motivațiile morale în desfășurarea acțiunilor lor (Graficul 9). Acestea au menirea de a conduce la crearea unui cadru profesional credibil, în care activitățile sunt desfășurate cu profesionalism, oferind o calitate superioară a serviciilor, care să câștige încrederea partenerilor economici și sociali. Dintre cei chestionați 45% au declarat că stăpânesc principiile etice foarte bine, în timp 44% dintre respondenți le cunosc bine. Faptul că aproximativ 89% dintre subiecți cunosc bine sau foarte bine principiile etice

este un lucru foarte important, aceasta demonstrând la nivel formal că profesia contabilă își desfășoară activitatea într-un cadru guvernat de moralitate și onestitate, aducând un plus mediului economic din România. 10% cunosc aceste principii la un nivel mediu și doar 1% sau 5 persoane au cunoștință într-o mică măsură de principiile etice. Un aspect interesant este că nicio persoană care a participat la cercetarea noastră nu a declarat că nu are cunoștință de principiile etice specifice profesiei contabile. Acest lucru poate fi explicat și prin acoperirea principiilor etice în cadrul pregătirii oferite de către organismele profesionale cărora le sunt afiliați respondenții studiului nostru.

Principiile fundamentale ale contabilității reprezintă convențiile, regulile și procedurile care alcătuiesc cadrul fundamental de desfășurare al activităților contabile. Respectarea și aplicarea acestora asigură încrederea caracteristicile calitative necesare în timp și spațiu. 57% dintre subiecții acestei cercetări afirmă că știu foarte bine principiile fundamentale ale contabilității, 37% le cunosc bine, iar 6% au o privire de ansamblu sau medie asupra acestor principii. Doar o singură persoană recunoaște că are cunoștință într-o mică măsură de principiile fundamentale și niciun respondent nu a afirmat că nu ar ști prevederile acestora (Graficul 10).

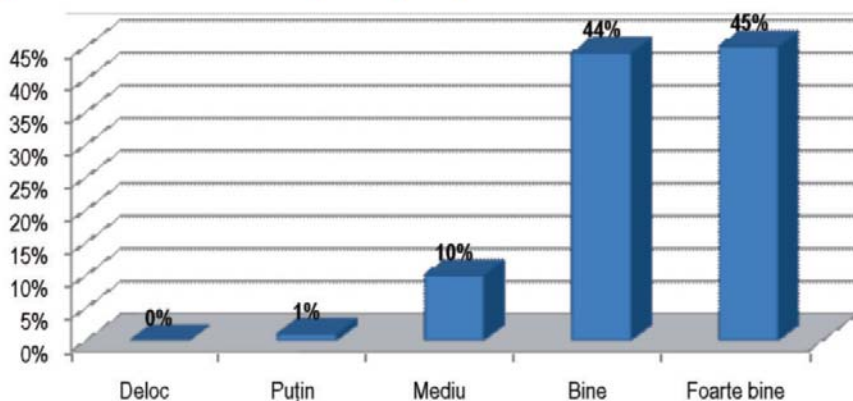
OMFP nr. 2239/2011 reprezintă reglementarea ce vizează simplificarea sistemului de raportare contabilă pentru întreprinderile mici, în timp ce Codul Fiscal reprezintă legea ce stabilește cadrul legal pentru impozitele și taxele ce revin bugetului statului, precum și modul de calcul și de plată al acestora. Cele două legi sunt cunoscute foarte bine de aproximativ 25% din cei chestionați pentru OMFP nr. 2239/2011 și de 24% dacă vorbim de Codul fiscal. La polul opus, cei care declară că nu cunosc deloc prevederile celor două legi, sunt într-o proporție de 2% în cazul sistemului de raportare contabilă simplificat și de 0% în cazul reglemen-

Grafic 8. Soluția optimă de normalizare contabilă pentru IMM-uri

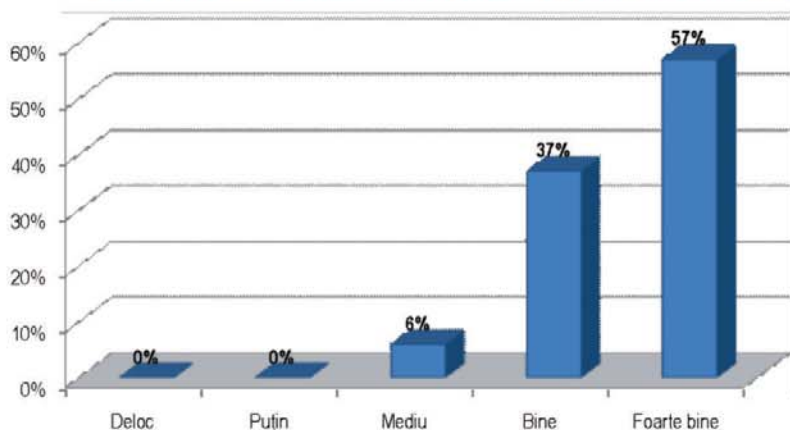
Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 9. Nivelul de cunoaștere a principiilor etice

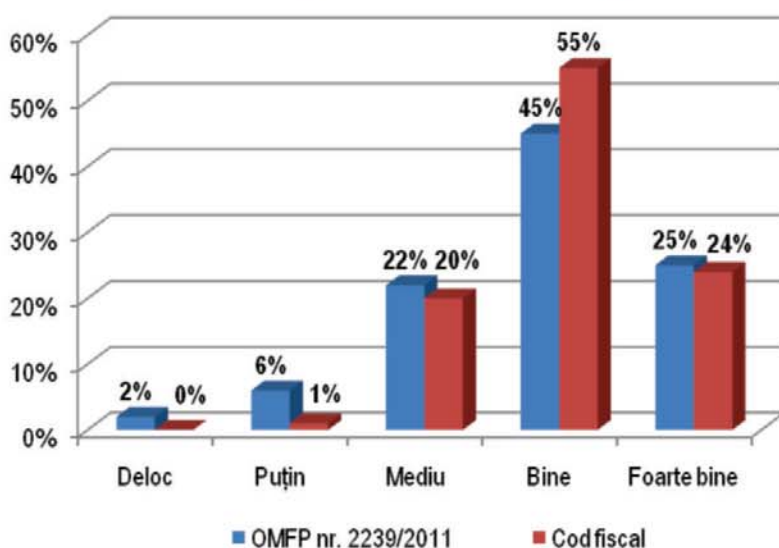
Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 10. Nivelul de cunoaștere a principiilor fundamentale ale contabilității

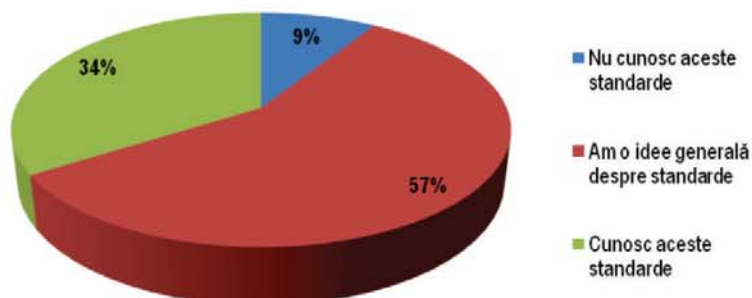
Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 11. Nivelul de cunoaștere a OMFP nr.2239/2011 și a Codului Fiscal

Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 12. Gradul de cunoaștere a Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderi mici și mijlocii

Sursa: Proiecția autorilor

tării fiscale. Faptul că nicio persoană din cele care au oferit răspunsuri în cadrul acestei cercetări nu a declarat că nu cunoaște prevederile Codului fiscal ne demonstrează încă o dată legătura strânsă între contabilitate și fiscalitate în România. Cele mai semnificative ponderi în cadrul întrebării sunt ocupate de cei care au declarat că știu reglementările celor două legi într-o bună măsură, 55% dintre respondenți afirmând acest lucru în ceea ce privește Codul fiscal și 45% dintre aceștia în ceea ce privește OMFP nr. 2239/2011. Restul ponderilor pot fi regăsite în cadrul Graficului 11.

În continuarea acestei secțiuni am dorit să urmărim percepția respondenților privind posibilitatea implementării Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderi mici și mijlocii în România. Pentru a realiza acest lucru în primul rând am dorit să aflăm câți dintre profesioniștii contabili care participă la acest studiu cunosc aceste standarde și am utilizat în acest sens o întrebare filtru, pentru a-i elimina pe cei care nu cunosc subiectul întrebării, pentru a evita denaturarea răspunsurilor următoare (graficul nr. 12). Cei mai mulți dintre respondenți, 290 de persoane (57%) au afirmat că au o idee generală despre aceste standarde, 34% respectiv 175 de persoane au declarat că știu prevederile acestei norme și aproximativ 9% nu cunosc aceste standarde.

În cele ce urmează am investigat părerea profesioniștilor contabili asupra necesității implementării Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderi mici și mijlocii. Dintre cei care au răspuns, 74% consideră că implementarea IFRS pentru IMM este un lucru necesar, iar restul de 26% apreciază că nu reprezintă un lucru necesar pentru contabilitatea întreprinderilor mici și mijlocii.

Mergând mai departe, am încercat să descoperim percepția celor chestionați privind importanța principalelor obsta-

cele care stau în calea implementării IFRS în țara noastră, acestea fiind selectate în baza literaturii de specialitate în urma analizei caracteristicilor pieței contabile. Obstacolele selectate sunt: legătura dintre contabilitate și fiscalitate, tradiția contabilă existentă, referențialul IFRS este construit pe principii și concepte greu de aplicat, lipsa de pregătire a personalului și lipsa presiunii din partea utilizatorilor pentru a obține informații de calitate.

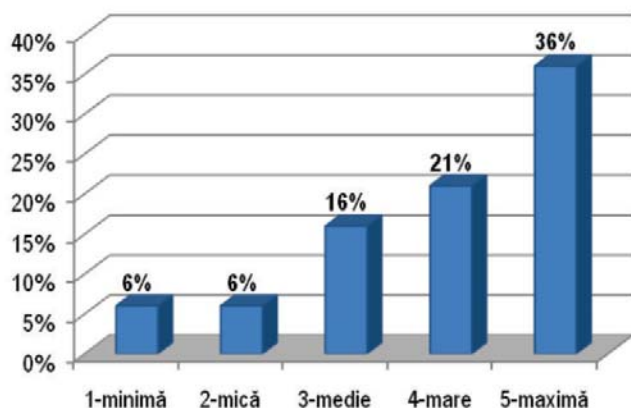
Rezultatele obținute sunt destul de volatile întrucât a rămas la latitudinea celor care răspund să evalueze importanța obstacolelor în funcție de percep-

ția proprie și pregătirea profesională. Factorul ce a fost considerat de importanță maximă este legătura strânsă dintre contabilitate și fiscalitate, 36% dintre subiecți considerând că legătura dintre contabilitatea autohtonă și fiscalitate nu ar permite desfășurarea în bune condiții a activității contabile conform IFRS pentru IMM-uri. Obstacole secundare considerate de către profesioniștii contabili ca având o importanță majoră sunt: tradiția contabilă existentă - cu 26%, lipsa de pregătire a personalului - cu 24% și lipsa presiunii din partea utilizatorilor pentru a obține informații de calitate - cu 23%. Obstacole de

rangul trei sau de o importanță medie reprezintă supoziția că IFRS este construit pe principii și concepte greu de aplicat. Informații complete privind obstacolele și modul în care sunt percepute de către profesioniștii contabili le-am redat în cadrul **Graficelor 13, 14, 15, 16, 17.**

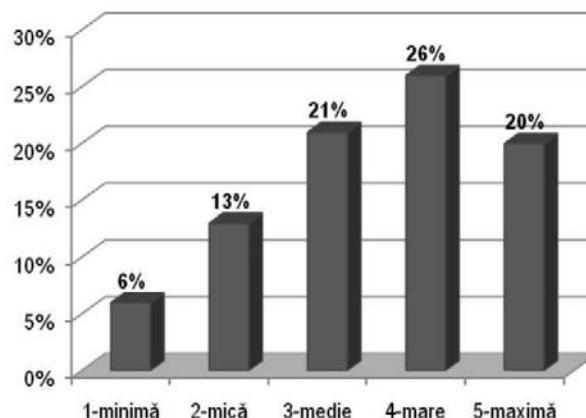
Obstacolele nu trebuie privite doar din perspectiva negativă de a ne împiedica să ajungem unde ne-am propus, ci și dintr-o perspectivă pozitivă, în care ne sunt prezentate locurile unde diferite lucruri sau elemente trebuie schimbate pentru ca mai apoi sistemul să poată evolua.

Grafic 13. Obstacol: legătura strânsă dintre contabilitate și fiscalitate

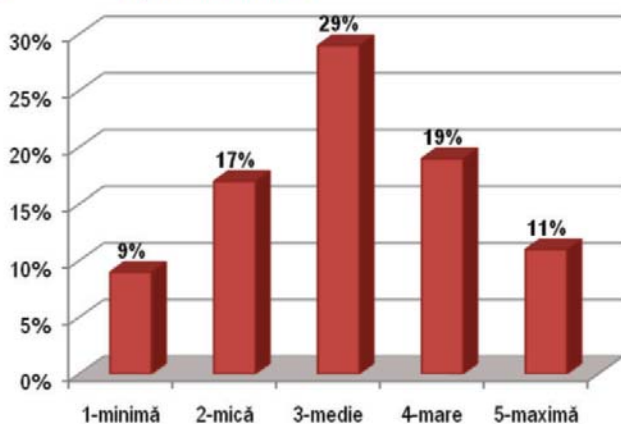
Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 14. Obstacol: tradiția contabilă existentă

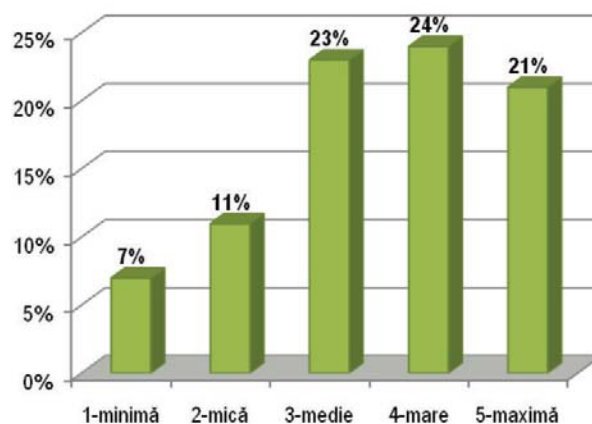
Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 15. Obstacol: principiile și conceptele dificil de aplicat ale IFRS

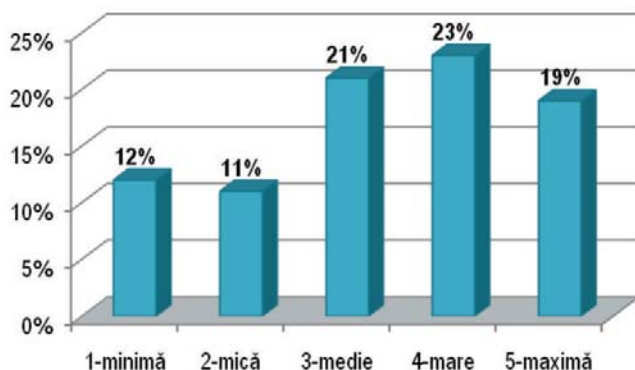
Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 16. Obstacol: lipsa de pregătire a personalului

Sursa: Proiecția autorilor

Grafic 17. **Obstacol: lipsa necesității obținerii unei informații de calitate**

Sursa: Proiecția autorilor

Păstrând același context, al unei posibile adoptări a Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderi mici și mijlocii, am dorit să observăm ce impact consideră profesioniștii contabili că ar avea această situație asupra unor elemente precum transparența comunicării financiare, comparabilitatea informației, relevanța informației contabile, gradul de prudență și volatilitatea rezultatelor. Cerința acestei întrebări a fost de a nota pe o scară de la 1 la 5 impactul asupra factorilor prezenți, unde 5 reprezintă un impact maxim, adică va duce la o modificare semnificativă, 4 reprezintă un impact major, 3 un impact mediu, 2 a fost atribuit unui impact minor și 1 unui impact minim. Imaginea de ansamblu asupra percepției respondenților arată că impactul adoptării normei internaționale ar fi unul semnificativ pentru transparență, comparabilitate, relevanță și gradul de prudență, aproximativ 50% dintre cei chestionați considerând că acesta ar suferi un impact maxim ori major.

Ultima întrebare din cadrul chestionarului nostru a fost una deschisă, lăsând la latitudinea fiecăruia dintre respondenți să ne împărtășească opinia sa cu privire la cel mai bun mod de a simplifica ori fluidiza sistemul de raportare financiară. Am abordat această chestiu-

ne grație percepției conform căreia birocrăția reprezintă una din principalele probleme ale României și în particular a companiilor. Contabilitatea în esență înseamnă birocrăție, întrucât fiecare operațiune este consemnată în baza unui document justificativ a cărui importanță o și subliniem. Apreciem însă birocrăția prin acumularea unor informații redundante, precum și blocajele în circulația informației. În urma analizei răspunsurilor, cele mai multe s-au centrat pe următoarele idei: reducerea poverii fiscale, separarea contabilității de fiscalitate, eliminarea documentelor inutile și stabilitate legislativă.

În continuare, dorim să redăm punctele de vedere cele mai interesante și mai argumentate culese prin intermediul acestei întrebări din cadrul chestionarului. Respondent nr. 40: „Important ar fi să existe stabilitate în domeniul acesta, nu sunt împotriva aducerii de îmbunătățiri, dar ne-am săturat de modificările care se aduc la modalitățile de raportare, de la un an la altul, încât, dacă ai făcut greșeala să depui situațiile financiare la începutul perioadei de raportare, poți avea surpriza că s-a mai schimbat ceva *pe ici pe colo*, cu alte cuvinte, că împreună cu toată societatea noastră, suntem într-o continuă tranziție”.

Respondent nr. 59: „Ruperea contabilității de fiscalitate, noi contabilii profe-

Există o părere generală conform căreia birocrăția reprezintă una din principalele probleme ale României și în particular a companiilor.

Contabilitatea în esență înseamnă birocrăție, întrucât fiecare operațiune este consemnată în baza unui document justificativ a cărui importanță o și subliniem.

Apreciem însă birocrăția prin acumularea unor informații redundante, precum și blocajele în circulația informației

sioniști avem mari dificultăți, abordând problemele mai mult din punct de vedere fiscal decât contabil”.

Respondent nr. 90: „1) Raportările ar trebui să fie cât mai simple și concise și aplicate de toți operatorii economici, mici și mijlocii. 2) Ruperea totală a contabilității de fiscalitate. Fiscalitatea trebuie făcută de stat, pe banii lui și de specialiștii lui. Dacă rămâne în continuare în sarcina profesioniștilor contabili, atunci ar trebui instituționalizată (reglementată) ca activitate în cadrul CECCAR și remunerată. În situația actuală, munca de fiscalitate o face profesionistul contabil, fără să fie plătit și este controlat de angajatul statului, tocmai de acela care ar trebui să o facă. Situația ar trebui să fie exact invers. Profesionistul să-l controleze pe angajatul de la stat”. Respondent nr. 165: „Ar trebui introdus un singur impozit care să substituie restul taxelor, astfel se va simplifica procesul și ușura munca contabililor”. Respondent nr. 453: „Stabilirea pe termene lungi a legilor contabile și fiscale ar duce la reducerea erorilor de înregistrări și raportări. Prin hățișul modificărilor legislative este foarte greu să fii sigur că nu se strecoară erori în întocmirea situațiilor economice. Consider că statul are mai mult de pierdut decât de câștigat prin faptul că modifică de la o zi la alta legislația, este foarte greu de urmărit și aplicat”.

Respondent nr. 499: „O lege a contabilității asemănătoare cu legislația anglosaxonă și nu cu cea franceză. Firmele mici și mijlocii sunt interesate de cât au investit, care sunt costurile și cu cât au rămas după desfășurarea activității și mai puțin de modul cum trebuie acestea reflectate în documente!”.

Concluzii

Așa cum menționam la începutul acestui studiu, am avut în vedere analiza percepției profesioniștilor contabili asupra procesului raportării financiare și a particularităților specifice întreprinderilor mici și mijlocii, fiind urmărite trei obiective specifice: de a încadra principalele caracteristici demografice ale respondentului; de a reda rolul și scopul situațiilor financiare în viziunea profesionistului contabil; și de a analiza scenariul ipotetic de implementare a Standardului Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderi mici și mijlocii în România

Analiza caracteristicilor demografice din cadrul chestionarului fac dovada experienței respondenților profesioniști contabili în aria raportării financiare specifice întreprinderilor mici și mijlocii. Prezentăm în continuare o sinteză a principalelor concluzii ce se degajă în

urma dezvoltării analizei. Tiparul profesionistului contabil respondent arată că acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui IMM ce are ca obiect principal de activitate prestarea de servicii (inclusiv consultanță în afaceri), întreprindere care apelează la personalul contabil propriu pentru întocmirea situațiilor financiare, elaborate conform OMFP nr. 3055/2009. Scopul întocmirii situațiilor financiare în viziunea respondenților este acela de a prezenta situația poziției financiare și a performanțelor entității și de a oferi informații organelor fiscale privind taxele și impozitele de plătit. Așa cum era de așteptat, se resimte în percepția surprinsă a profesionistului contabil ce activează în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii impactul conectării la fiscalitate a contabilității. Așa cum arată și Kuqi și Jonuzi (2011), literatura de specialitate identifică de asemenea printre principalii utilizatori ai informației contabile în cazul particular al IMM-urilor acționarii (Jarvis și Collis, 2003), precum și autoritățile fiscale și băncile (Page, 1984). Situațiile financiare întocmite cuprind bilanț, cont de profit și pierdere și note explicative, respondenții apreciind că acestea reflectă imaginea fidelă (reprezentarea exactă) a entității într-o proporție de 95-100%. Principala problemă a profesionistului contabil o reprezintă menținerea la curent cu normele și reglementările și

obținerea unui echilibru între muncă și viață personală. Într-o mare majoritate respondenții consideră că adoptarea unui referențial contabil specific întreprinderilor mici și mijlocii este un lucru benefic, cea mai bună soluție de normalizare a contabilității IMM-urilor fiind în opinia acestora elaborarea unui cadru normativ armonizat cu directivele europene. Studii similare arată rezultate asemănătoare în sensul aderării profesioniștilor contabili la inițiativa de emiteră a unui cadru de raportare financiară specific întreprinderilor mici și mijlocii menit să aducă simplificări în raport cu complexitatea standardelor de raportare financiară existente (Bramwell, 2013). Eierle și Haller (2009) identifică efecte ale dimensiunii entităților în relație cu structura acestora, expunerea internațională și în mare măsură cu relevanța anumitor aspecte contabile. Analiza cost-beneficiu a diferitelor metode contabile diferă de asemenea în cadrul și între grupele de mărime analizate, nefiind astfel posibilă generalizarea dimensiunii companiilor ca fiind un factor determinant al considerației cost-beneficiu în relație cu anumite tratamente și metode contabile (Eierle și Haller, 2009).

Principalele limite ale studiului nostru sunt legate de fundamentarea acestuia în baza implementării unui chestionar.

În timp ce principalul avantaj al utilizării chestionarului constă în prospectarea extensivă ca premisă a unei reprezentativități crescute, acesta nu permite adesea dezvoltarea unei analize de profunzime. O altă limită a studiului constă în focalizarea exclusiv pe percepția profesioniștilor contabili, așa cum este clar prezentat în obiectivul articolului, o viziune de ansamblu asupra problematicei raportării financiare a IMM-urilor impunând considerarea tuturor părților implicate. În ciuda limitelor prezentate de studiul nostru și discutate pe parcursul acestuia, considerăm că analiza dezvoltată permite conturarea unei imagini de ansamblu asupra percepției pe care

profesioniștii contabili o au asupra procesului raportării financiare în cazul particular al întreprinderilor mici și mijlocii, făcând posibilă identificarea principalelor probleme cu care aceștia se confruntă în activitatea practică, precum și a așteptărilor acestora pentru viitor. Limitele studiului nostru facilitează de asemenea identificarea unor potențiale dezvoltări viitoare ale investiției problematicii raportării financiare în cazul IMM-urilor prin implementarea unor tehnici de cercetare directă, precum interviul în profunzime, de grup sau focalizat, dar și considerarea altor părți interesate în particularitățile acestui proces. ●

Referințe bibliografice

- Albu, C., Albu, N., Gîrbină, M., Bonaci, C.G., Mustata, R., *Financial Reporting in Romania*, în: Strouhal Jiri (eds.) *Harmonization of SME's Financial Reporting in Emerging CEE Countries*, WSEAS Press, 2011, pag. 217 – 262.
- Ayyagari, M., Demirgüç-Kunt, A. and Maksimovic, V. (2011), *Small vs. Young Firms Across The World - Contribution to Employment, Job Creation, and Growth*, Policy Research Working Paper 5631 (The World Bank Development Research Group).
- Ayyagari, M., Beck, T., Demirguc-Kunt, A. (2007), *Small and Medium Enterprises across the Globe*, *Small Business Economics*, Vol. 29, pag. 415-434
- Beck, T., Demirguc-Kunt, A., Levine, R. (2005), *SMEs, Growth and Poverty: Cross-Country Evidence*, *Journal of Economic Growth*, Vol. 10, pag. 199-229
- Bramwell, J. (2013), Survey: Almost Half of CPAs Know about AICPA FRF for SMEs, CPA academy.org, disponibil la adresa <http://www.accountingweb.com/article/survey-almost-half-cpas-know-about-aicpa-frf-smes/222081>, accesat la data de 02.12.2013.
- Eierle, B., Haller, A. (2009), *Does Size Influence the Suitability of the IFRS for Small and Medium-Sized Entities? Empirical Evidence from Germany*, *Accounting in Europe*, Vol. 6, No. 2, pag. 195-230.
- Gîrbină, M., Albu, C., Albu, N., *Convergence of National Regulations with IFRS for SMEs: Empirical Evidences in the Case of Romania*, *World Academy of Science, Engineering and Technology*, Vol. 69, pag. 879-883.
- Jarvis, R., Collis, J. (2003), *International Financial Reporting Standards and Differential Reporting*, 26th ISBA National Small Firms Policy and Research Conference.
- Kuqi, S., Jonuzi, J. (2011), *Accounting for SMEs and suitability of IFRS for SMEs in Macedonia*, Master Thesis, Lund University, School of Economics and Management.
- Nicolescu, O. (2001), *Managementul întreprinderilor mici și mijlocii*, Editura Economică, București.
- Page, M. J. (1984), *Corporate financial reporting and the small independent company*, *Accounting & Business Research*, Vol. 12, No. 47, pag. 271-282.
- Rădulescu S. M. (2007), *Metodologia cercetării științifice*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), (2013), *Financial Reporting Framework for Small-and Medium-Sized Entities (FRF for SMEs)*, disponibil la adresa <http://www.aicpa.org/InterestAreas/FRC/AccountingFinancialReporting/PCFR/DownloadableDocuments/FRF-SME/FRF-SMEs-Framework.PDF>, accesat la data de 02.12.2013.
- International Accounting Standards Board (IASB), (2009), *International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs)* (Standardul Internațional de Raportare Financiară pentru întreprinderi mici și mijlocii), disponibil la adresa <http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Pages/IFRS-for-SMEs-and-related-material.aspx>, accesat la data de 02.12.2013.
- *** Ordinul Ministerului Finanțelor Publice (OMFP) 3055 / 2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene publicat în Monitorul Oficial nr. 766 bis din 10 noiembrie 2009, disponibil la adresa http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OMFP_3055_2009.pdf, accesat la data de 05.10.2013.
- *** Ordinul Ministerului Finanțelor Publice (OMFP) 2239 / 2011 pentru aprobarea Sistemului simplificat de contabilitate publicat în Monitorul Oficial nr. 522 bis din 25 iulie 2011, disponibil la adresa <http://www.econ.ubbcluj.ro/~victor.muller/legislatie/OMFP%20%202239%20din%202011%20pentru%20aprobarea%20Sistemului%20simplificat%20de%20contabilitate.pdf>, accesat la data de 03.10.2013.

Studiu privind asocierile dintre capitalul intangibil și unii factori contextuali

Introducere

Acest articol continuă seria studiilor dedicate analizei corelațiilor existente între capitalul intangibil al întreprinderilor românești și diverși indicatori economico-financiari, având drept obiectiv identificarea unui model de evaluare a capitalului imaterial, pe baza analizei de regresie. În studiile anterioare, am arătat că volumul de informații publicate cu privire la capitalul intangibil este asociat direct cu cifra de afaceri a firmei, rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalurilor proprii (Fădur - 2013b), cu dividendul pe acțiune și coeficientul de capitalizare bursieră (Precob - 2014). Prezentul demers științific aduce în prim plan ipoteze referitoare la legăturile dintre capitalul intangibil și unii factori contextuali: ramura de activitate a firmei și auditorul contractat, precum și asocierile dintre subcomponentele capitalului intangibil.

Metodologie

Populația țintă pe care dorim să o cercetăm este formată din firmele listate la Bursa de Valori București, secțiunea BVB. La data de 15.11.2012, la secțiunea BVB, figurau 106 firme, din care 25 erau nelistate, iar 13 companii erau bănci și societăți de investiții financiare. De asemenea, nu există date disponibile pentru 5 companii (Comcm SA Constanța, Petrolexportimport S.A., Rompetrol Well Services S.A., Siretul Pașcani S.A și Zimtub¹), astfel că eșantionul final este format din 63 de firme românești. Acestea își desfășoară activi-

Cristina-Ionela PRECOB*

Abstract

Study on the Correlations Between Intangible Capital and Certain Contextual Factors

The purpose of this paper is to test if certain contextual factors (activity field, contracted auditor) are in association with the mean dissemination ratio of the information concerning intangible capital. The study revealed direct connection, of medium intensity, between the mean dissemination ratio of the information on intangible capital and the contracted auditor. The hypothesis referring to the existence of a connection between the mean dissemination ratio of the information on intangible capital and the activity field of the company was not confirmed. The study also identified direct correlations between human capital and structural capital, as well as between relational capital and structural capital. Contrary to the expectations, there was no connection between human capital and relational capital.

Key words: intangible capital, human capital, relational capital, structural capital, auditor, activity field

JEL Classification: M10, M40, C12

Cuvinte cheie: capital intangibil, capital uman, capital relațional, capital structural, auditor, ramură de activitate

* Dr., Universitatea "Al. I. Cuza" Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, e-mail: cristina.fadur@yahoo.com

¹ Conform hotărârii AGEA din 19.10.2011, acționarii SC ZIMTUB SA au aprobat retragerea de la tranzacționare de pe piața reglementată a valorilor mobiliare emise de SC ZIMTUB SA Zimnicea și radierea acestora din evidențele CNVM (actualmente, Autoritatea de Supraveghere Financiară).

tatea în 7 ramuri economice: 44 de companii fac parte din industria prelucrătoare, 5 sunt firme de construcții, 3 sunt firme de transport și depozitare, 2 firme au ca obiect de activitate producerea și furnizarea de energie electrică și termică, 3 operează în comerț, 2 în industria extractivă și 4 în ramura de activitate „hoteluri și restaurante”.

Pentru a calcula gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil am analizat rapoartele anuale², rapoartele de responsabilitate socială, informațiile de pe pagina oficială a companiilor, rapoartele întocmite conform Regulamentului CNVM (actuala Autoritate de Supraveghere Financiară), folosind pentru cuantificarea componentelor capitalului intangibil același sistem de criterii de exprimare utilizat în studii precedente (Fădur *et al.* - 2013, Fădur - 2013a, Fădur - 2013b). Criteriile de exprimare sunt redată în Tabelul 1.

Fiecare criteriu de exprimare a capitalului intangibil, respectiv a subcomponentelor sale (capital uman, capital structural și capital relațional) a fost notat cu puncte de la 0 la 1, unde 1 reprezintă un răspuns satisfăcător, complet, detaliat. Grila de notare este prezentată în Tabelul 2.

În urma parcurgerii etapei de analiză a documentelor și acordare a punctajelor conform grilei de notare, am obținut valorile pentru capitalul uman, capitalul relațional și capitalul structural, media lor aritmetică fiind atribuită gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil (Tabelul 3).

La nivelul celor 63 de companii românești analizate, variabila „gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil” ia valori cuprinse între [0.08;0.73], în timp ce subcomponentele capitalului intangibil înregistrează valori medii de 0.35 (capitalul uman), 0.37 (capitalul relațional), respectiv 0.21 (capitalul structural).

Tabel 1. Criterii de exprimare a capitalului intangibil

Criterii de exprimare a capitalului uman	Criterii de exprimare a capitalului relațional	Criterii de exprimare a capitalului structural
Numărul și vârsta angajaților	Certificări naționale și internaționale obținute în domeniul calității produselor	Inovație, activități de cercetare-dezvoltare
Motivații/beneficii acordate salariaților	Preocupare față de mediul înconjurător	Sisteme (informaționale, de gestiune, contabile etc.)
Timp alocat pregătirii angajaților	Indicele de satisfacție a clienților	Număr de brevete
	Programe sociale, donații	

Sursa: Proiecția autorului

Tabel 2. Criterii de acordare a punctajelor

Punctaj acordat	Criterii
0,00	Lipsă răspuns
0,25	Răspuns lapidar, general
0,50	Răspuns parțial
0,75	Răspuns detaliat, dar nu complet
1,00	Răspuns complet și detaliat

Sursa: Proiecția autorului

Tabel 3. Analiza descriptivă a variabilelor analizate

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil	63	0,08	0,73	0,3178	0,15666
Capitalul uman	63	0,17	1,00	0,3503	0,22365
Capitalul relațional	63	0,00	0,75	0,3702	0,18944
Capitalul structural	63	0,00	0,75	0,2081	0,18802
Valid N (listwise)	63				

Sursa: Prelucrare autor după output SPSS 15.0

Ipotezele de cercetare

Având în vedere rezultatele studiilor empirice (Bozzolan *et al.* - 2003, Axtle Ortiz - 2009) cu privire la legătura dintre ramura de activitate a firmei și informațiile publicate referitoare la capitalul intangibil, am decis să testăm

această ipoteză pentru firmele autohtone:

H1: Există o legătură semnificativă între ramura de activitate a întreprinderii și gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil.

Analiza situațiilor financiare anuale consolidate efectuată în studii anterioare

² Rapoartele anuale au fost întocmite conform prevederilor art. 227 din Legea nr. 297/2004 privind piața de capital, pentru exercițiul financiar încheiat la data de 31 decembrie 2011.

(Fădur *et al.* - 2013, Fădur - 2013a) ne-a permis să observăm că, în general, companiile care sunt auditate de o firmă de audit din grupul marilor firme de audit, cunoscut și sub denumirea de Big Four (PricewaterhouseCoopers, Ernst & Young, KPMG și Deloitte), prezintă în rapoartele anuale informații mult mai detaliate cu privire la capitalul intangibil decât companiile care nu au situațiile financiare anuale auditate de o societate de audit din Big Four. Prin urmare, a doua ipoteză de cercetare este:

H2: Gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil este mai ridicat în cazul firmelor ale căror situații financiare anuale sunt auditate de firme mari de audit (din Big Four).

Unii cercetători afirmă că între elementele componente ale capitalului intangibil trebuie să existe interacțiuni pentru a putea crea valoare pentru întreprindere (Cohen și Kaimenakis - 2007, *apud.* Clarke *et al.* - 2011, Edvinsson și Malone - 1999, *apud.* St-Pierre și Audet - 2011, Bontis *et al.* - 2000). Am dorit să analizăm aceste interacțiuni la nivelul firmelor românești:

H3: Între componentele capitalului intangibil există corelații pozitive.

Rezultatele cercetării

Pentru a verifica dacă ramura de activitate a firmei influențează valorile gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil, în lipsa îndeplinirii condiției de normalitate a distribuției de către variabila ram_activ (ramura de activitate), am aplicat testul neparametric Kruskal Wallis.

Rezultatele testului Kruskal Wallis demonstrează că nu există o corelație între ramura de activitate a firmelor și

volumul de informații publicate cu privire la activele necorporale și capitalul intangibil (Tabelul 4):

Pentru 6 grade de libertate (avem 7 grupe în funcție de ramura de activitate) și un risc asumat de 5%, valoarea lui *chi-square* din tabelul probabilistic este egală cu 12.592. În cazul nostru, valorile calculate ale lui *chi-square* sunt mai mici decât valoarea critică, ceea ce ne determină să concluzionăm că nu există o diferență semnificativă din punct de vedere statistic între ramurile de activitate ale companiilor cu privire la gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil.

Am apelat, de asemenea, la analiza factorială a corespondențelor, al cărei obiectiv de bază îl reprezintă studierea simultană a liniilor și coloanelor unui tabel de contingență cu scopul de a

pune în evidență legăturile sau corespondențele între cele două ansambluri (Lefter - 2004, *apud.* Kulcsár - 2010) (Tabelul 5).

Pentru realizarea analizei factoriale a corespondențelor am efectuat, mai întâi, discretizarea variabilei GmCi (gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil). Astfel, am construit trei clase, după cum urmează:

- Grad redus de diseminare pentru valori ale variabilei GmCi cuprinse în intervalul [0; 0.3);
- Grad mediu de diseminare pentru valori ale variabilei GmCi cuprinse în intervalul [0.3;0.6);
- Grad ridicat de diseminare pentru valori ale variabilei GmCi cuprinse în intervalul [0.6;1];

Tabel 4. Rezultatele testului Kruskal Wallis

Categoriile ale gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil	
Chi-Square	3,927
df	6
Asymp. Sig.	0,687

a Kruskal Wallis Test; b Grouping Variable: Ramura de activitate a companiei
Sursa: Proiecția autorului

Tabel 5. Tabelul de corespondență între categoriile gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil și ramura de activitate a firmei

Ramura de activitate a companiei	GmCi_cat		
	Redus	Mediu	Ridicat
Industria prelucrătoare	24	18	2
Comerț	1	2	0
Producerea și furnizarea de energie electrică și termică	1	0	1
Hoteluri și restaurante	4	0	0
Construcții	4	1	0
Industria extractivă	0	2	0
Transport și depozitare	2	0	1
Total	36	23	4

Sursa: Proiecția autorului

Ipoteza cu privire la existența unei legături semnificative între ramura de activitate a întreprinderii și gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil nu este confirmată.

E posibil ca modul de raportare a capitalului intangibil să depindă, în mare măsură, de trăsăturile individuale ale firmei, reprezentând un element al strategiei de comunicare a acesteia cu partenerii săi: clienți, furnizori, investitori, angajați etc.

Analiza de corespondență produce o reprezentare vizuală (geometrică) a relației complexe dintre două variabile categoriale, o hartă perceptuală în care categoriile cu distribuții similare ocupă poziții apropiate, iar categoriile cu distribuții diferite sunt așezate în poziții depărtate. Categoriile variabilelor sunt reprezentate ca puncte într-un spațiu cu dimensionalitate redusă.

Companiile din ramura de activitate reprezentată de producerea și furnizarea de energie termică și electrică înregistrează valori medii și ridicate ale gradului mediu de diseminare a informațiilor privind activele necorporale, în timp ce companiile din construcții se caracte-

rizează prin valori ale indicatorului reduse sau medii (de cel mult 0.3, considerând categoriile create).

Puțin peste jumătate, respectiv 54.54%, din firmele din industria prelucrătoare se caracterizează prin valori reduse și medii ale gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil, toate companiile din industria hotelieră și cele din industria extractivă înregistrează valori reduse ale indicatorului, în timp ce doar 4 firme din eșantionul analizat prezintă valori ridicate ale gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil (Figura 1).

Pentru a verifica dacă între angajarea unui auditor din grupul firmelor mari de audit și gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil există corelații, am aplicat testul neparametric Kruskal Wallis, întrucât variabila care contorizează apartenența auditorului la grupul marilor firme de audit nu îndeplinește condiția de distribuție normală.

Rezultatele testului Kruskal Wallis sunt redate în Tabelul 6.

Tabel 6. Valorile calculate în cazul testului Kruskal Wallis

	GmCi_cat
Chi-Square	12,624
df	1
Asymp. Sig.	0,000

a *Kruskal Wallis Test;*
 b *Grouping Variable: Ramura de activitate a companiei*
 Sursa: Proiecția autorului

Putem concluziona că există diferențe în ceea ce privește gradul de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil între companiile care au situațiile financiare auditate de firme de audit din grupul Big Four și celelalte companii (*asympt. sig.* calculat < 0.05, respectiv (*Chi-square* calculat > *Chi-square* teoretic(1;0.05)=3.841).

Testul Kruskal Wallis confirmă ipoteza conform căreia categoria din care face parte auditorul financiar determină diferențe la nivelul gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil.

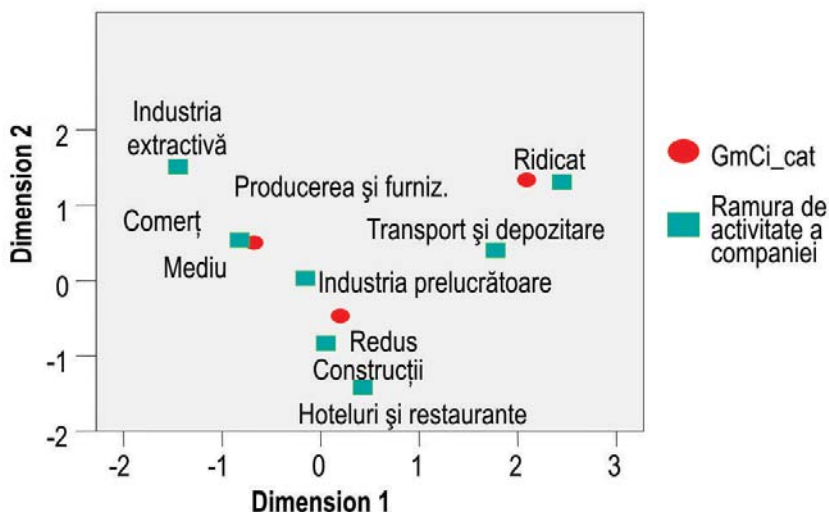
Coeficientul *chi-square* poate atesta prezența asocierii, dar nu și intensitatea sau sensul acesteia, ceea ce impune calcularea și a altor coeficienți.

Variabila „categorie auditor” este o variabilă nominală. Vom determina sensul și intensitatea legăturii dintre gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil și categoria din care face parte auditorul prin analiza coeficientului de contingență C a lui Pearson, rezultatele fiind prezentate în Tabelul 7.

Valoarea coeficientului de contingență (0.411) cu un prag de semnificație sig.=0<0.05 relevă **existența unei asocieri de intensitate medie între categoria auditorului și gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil.**

Trebuie subliniat însă faptul că majoritatea firmelor analizate (41 din 63 de companii) nu au contractat auditori din Big Four.

Figura 1. Reprezentarea grafică a corespondențelor dintre gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil și ramura de activitate a firmei

Sursa: Proiecția autorului

Tabel 7. Coeficientul de contingență

	Valoare	Approx. Sig.
Coeficient de contingență GmCi_cat*Cat_auditor	0,411	0,002

Sursa: Proiecția autorului

Tabel 8. Distribuția companiilor analizate după variabilele GmCi_Cat și Cat_auditor

Variabile dependente		Categorie auditor		Total
		Auditor Big4	Auditor din afara Big4	
GmCi_cat	Redus	6	30	36
	Mediu	13	10	23
	Ridicat	3	1	4
Total		22	41	63

Sursa: Proiecția autorului

Tabelul 8 prezintă distribuția companiilor analizate după gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil și categoria auditorului. Din cele 63 de companii, 36 prezintă valori reduse ale gradului mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil, dintre acestea 30 având situațiile financiare anuale auditate de un auditor din afara grupului Big Four.

În ceea ce privește ipoteza de cercetare H3, rezultatele testului Kruskal Wallis (*asympt.sig*=0.004, respectiv $0.001 < 0.05$) confirmă ipoteza statistică conform

căreia există legături între capitalul uman și cel structural, pe de o parte, și capitalul relațional și cel structural, pe de altă parte (Tabelul 9). Totuși, nu a fost confirmată existența unei legături între capitalul relațional și cel uman. Cu o încredere de 99%, putem afirma că între capitalul uman și cel structural, respectiv între capitalul relațional și cel structural există legături directe, de intensitate medie, ipoteza neconfirmându-se pentru relația dintre capitalul uman și cel relațional (Tabelul 10). Deși în literatura de specialitate s-a ară-

Tabel 9. Rezultatele testului Kruskal Wallis pentru testarea H3

	Cat_Kuman	Cat_Krel
Chi-Square	10,983	14,306
df	2	2
Asymp. Sig.	0,004	0,001

a Kruskal Wallis Test;

b Grouping Variable: Cat_Kstruct

Sursa: Proiecția autorului

tat că este posibil ca valoarea capitalului uman să aibă o influență pozitivă asupra capitalului relațional, prin prisma faptului că experiența și competențele angajaților ar putea să determine abilități sporite ale acestora de a dezvolta relații durabile cu clienții, la nivelul firmelor autohtone analizate această asocierie nu se confirmă. Întreprinderile românești publice, în general, informații cu privire la certificările naționale și internaționale obținute în domeniul calității produselor, rareori fiind publicate informații cu privire la satisfacția clienților (Fădur *et al.* - 2013). Corelând lipsa acestor informații cu faptul că în rapoartele anuale ale companiilor românești nu se regădesc prea multe informații cu privire la pregătirea angajaților, putem explica absența asocierii dintre capitalul uman și cel relațional printr-un grad redus de diseminare a informațiilor non-financiare.

Tabel 10. Corelațiile dintre componentele capitalului intangibil

			Cat_Kuman	Cat_Kstruct	Cat_Krel
Kendall's tau_b	Cat_Kuman	Correlation Coefficient	1,000	0,367(*)	0,079
		Sig. (2-tailed)	.	0,002	0,506
		N	63	63	63
	Cat_Kstruct	Correlation Coefficient	0,367(*)	1,000	0,446(*)
		Sig. (2-tailed)	0,002	.	0,000
		N	63	63	63
	Cat_Krel	Correlation Coefficient	0,079	0,446(*)	1,000
		Sig. (2-tailed)	0,506	0,000	.
		N	63	63	63

* Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Sursa: Proiecția autorului

Concluzii

Prezentul studiu se circumscrie eforturilor de analiză a modului în care informațiile privind capitalul intangibil sunt diseminate. Obiectivele propuse au vizat testarea a trei ipoteze de cercetare referitoare la existența unor legături între capitalul intangibil și unii factori contextuali, precum și asocierile existente între subcomponentele capitalului imaterial. Metodologia de cercetare a presupus utilizarea unui set de zece criterii de exprimare a capitalului uman, relațional și structural pentru cuantificarea volumului de informații referitoare la capitalul intangibil.

Concluziile din acest studiu sunt asemănătoare cu cele din literatura de specialitate. Între gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil și apartenența auditorului la grupul Big4 există o asociere directă, de intensitate medie.

De asemenea, am identificat corelații directe între capitalul uman și cel structural, precum și între capitalul relațional și cel structural. Contrar așteptărilor, nu există o legătură între capitalul uman și capitalul relațional. În același timp, nu a fost confirmată ipoteza referitoare la existența unei legături între gradul mediu de diseminare a informațiilor privind capitalul intangibil și ramura de activitate a firmei. Lipsa acestor corelații ar putea fi justificată prin comportamentul adoptat de firmele românești analizate, cu privire la diseminarea informațiilor non-financiare referitoare la capitalul intangibil. În general, companiile românești publică un volum redus de informații cu privire la capitalul uman, capitalul relațional și capitalul structural.

Demersul nostru de cercetare a urmărit, prin aspectele evidențiate, sublinierea faptului că, în prezent, companiile românești nu acordă suficientă importanță problematicii capitalului intangibil, raportările anuale fiind dominate, aproape exclusiv, de informațiile financiare referitoare la activele corporale. ●

Bibliografie

- Axtle Ortiz, M.A. (2009), *Analysis and valuation of intellectual capital according to its context*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 10 Iss: 3 pp. 451 – 482.
- Bontis, N., Keow, W., Richardson, S. (2000), *Intellectual capital and business performance in Malaysian industries*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 1 No. 1, pp. 85-100.
- Bozzolan, S., Favotto, F., Ricceri, F. (2003), *Italian annual intellectual capital disclosure: an empirical analysis*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 4 No. 4, pp. 543-558.
- Clarke, M., Seng, D., Whiting, R.H., (2011), *Intellectual capital and firm performance in Australia*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 12 Iss: 4 pp. 505 – 530.
- Fădur, C., Ciotină, D., Mironiuc, M. (2013), *Do the Romanian and Spanish Accounting Environments Meet the Challenges Concerning the Acknowledgement of Intangible Elements?*, Journal of Accounting and Auditing: Research & Practice, Volume 2013 (2013), DOI: 10.5171/2013.567342, ISSN 2165- 9532, disponibil la adresa: <http://www.ibimapublishing.com/journals/JAARP/2013/567342/567342.pdf>
- Fădur, C. (2013a), *Considerations on the Financial Reporting of Intangible Capital in Romania, Spain, and France*, International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, July 2013, vol.3, nr.7, ISSN: 2222-6990, pp. 119-128, disponibil la adresa http://hrmars.com/hrmars_papers/CONSIDERATIONS_ON_THE_FINANCIAL_REPORTING_OF_INTANGIBLE_CAPITAL_IN_ROMANIA,_SPAIN,_AND_FRANCE.pdf
- Fădur, C. (2013b), *Intangible capital: the relationship between profitability and disclosure. An empirical analysis on the Romanian companies*, Anale. Seria Științe Economice. Timișoara, ISSN 1582-6333, vol.XIX, 2013, pp.264-269, disponibil la adresa http://fse.tibiscus.ro/anale/Lucrari2013/Lucrari_vol_XIX_2013_044.pdf.
- Kulcsár E., (2010), *Cercetare de marketing privind opiniile, precum și comportamentul consumatorului turistic în Regiunea de dezvoltare Centru, Economie teoretică și aplicată*, Volumul XVII (2010), No. 6(547), pp. 47-62, disponibil la adresa: http://store.ectap.ro/articole/476_ro.pdf, accesată la data de 26.02.2013.
- Precob, C. (2014), *Considerații referitoare la capitalul intangibil al companiilor românești*, Revista „Audit Financiar” nr. 1/2014.
- St-Pierre, J., Audet, J. (2011), *Intangible assets and performance: Analysis on manufacturing SMEs*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 12 Iss: 2 pp. 202 – 223.

Raportarea financiară a instrumentelor derivate în sistemul bancar românesc

Maria Carmen HUIAN*

Abstract

Financial Reporting for Derivatives in the Romanian Banking System

The objective of this paper is to critically assess the way in which commercial banks from Romania disclose information about derivatives in their annual financial statements. Consolidated and individual accounts prepared according to the IFRS rules for the 2010-2012 period are taken into consideration.

The findings show that 80% of the banks use derivatives mainly as risk management tools but only 20% of them apply hedge accounting. The most common types of derivatives are currency/FX swaps and interest rate swaps, while exotic derivatives are only occasionally used. In addition, Romanian banks use exclusively OTC derivatives that represent 2% of the total financial

assets measured at fair value in the statement of financial position. The statement of comprehensive income reports the effects of derivatives' usage mostly as net trading income or net interest income, as part of net income, with aggregated positive figures. Overall, disclosures regarding derivatives meet the IFRS criteria, but do not go beyond minimal requirements which might lead to ambiguities and misinterpretations.

Key words: derivatives, financial reporting, IFRS, hedge accounting

JEL Classification: M41, G21

Cuvinte cheie: derivate, raportare financiară, IFRS, contabilitate de acoperire

* Conf. univ.dr., Universitatea "Al.I.Cuza", Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, maria.huian@uaic.ro

Introducere

Utilizarea instrumentelor financiare derivate a atins cote spectaculoase în ultimele decenii, piețele organizate și cele OTC raportând valori naționale și volume ale tranzacțiilor ce depășesc 54.000 mld. \$ (pentru piețele reglementate) și 630.000 mld. \$ (pentru piețele OTC) în anul 2012¹. Iar cifrele arată creșteri importante de la un an la altul, chiar în condițiile celei mai recente crize financiare, în care derivatele au jucat un rol semnificativ. Conform studiilor întreprinse de International Swaps and Derivatives Association (ISDA), 94% dintre marile companii ale lumii², din toate domeniile de activitate, recurg la derivate, în scopuri de management al riscurilor sau speculative. Preferate sunt derivatele pe cursul de schimb (88% din companii le folosesc) și cele pe rata dobânzii (83%). Sectorul financiar raportează cel mai ridicat nivel al utilizării derivatelor, 98% dintre companiile de profil apelând la asemenea contracte.

Prin urmare, interesul ridicat al cercetătorilor în legătură cu subiectul derivatelor nu este unul surprinzător.

Abordările variază de la studierea măsurii în care companiile bancare sau nefinanciare dintr-o țară sau de la nivel internațional utilizează derivatele (Grant et al. 1997, Bodnar et al. 1998), la scopul folosirii acestora (Minton et al. 2009, Bartram et al. 2009) sau la factorii determinanți în utilizarea lor (Goldberg et al. 1998, Bartram et al. 2009).

Aspectele legate de contabilizarea și raportarea financiară a derivatelor constituie tema principală a multor studii, aplicarea normelor internaționale sau americane de către bănci sau entități nefinanciare fiind abordată în diverse lucrări (Edwards&Eller 1995, Woods&Marginson 2004, Naor 2006,

Lins et al. 2011). Lucrarea de față se încadrează în categoria celor care analizează modul de raportare financiară a derivatelor de către băncile ce întocmesc situații financiare în conformitate cu IFRS. Pornind de la convingerea că o raportare corectă și de calitate a derivatelor îi ajută pe utilizatorii de informație financiar-contabilă să înțeleagă activitățile cu derivate, promovând disciplina pe piețe și sporind transparența în vederea îmbunătățirii procesului de luare a deciziilor, lucrarea își propune să umple golul existent în literatura de specialitate din țara noastră în legătură cu acest subiect. În contextul adoptării de către bănci a IFRS ca bază a contabilității curente de la 1 ianuarie 2012, tema abordată este de și mai mare interes.

Reguli de raportare financiară a derivatelor de către bănci

Până la 1 ianuarie 2012, băncile din România foloseau standardele internaționale de raportare financiară (IFRS) în mod obligatoriu la întocmirea situațiilor financiare consolidate (obligație introdusă în anul 2006). În ceea ce privește conturile individuale, pentru o perioadă de trei ani (2009-2011) a existat obligativitatea de a pregăti un al 2-lea set de situații financiare conform IFRS, pe lângă cel întocmit pe baza normelor naționale, însă doar în scopuri informative. Cu alte cuvinte, în contabilitatea curentă se aplicau normele naționale (ce erau conforme cu directivele europene și, parțial, cu IFRS), iar cele internaționale se utilizau doar la retratarea cifre-

lor în vederea publicării de situații financiare în scop informativ. Situația s-a schimbat din 2012, când IFRS au devenit bază a contabilității curente.

Procesul de trecere la IFRS a trezit interesul specialiștilor români, care au cercetat diverse aspecte legate de implementarea referențialului internațional de către bănci. Studiile publicate de KPMG România în 2010 și 2011 inventariază diferențele existente între normele naționale și cele internaționale, iar în ceea ce privește instrumentele financiare fac trimitere în principal la valoarea justă a acestora, la calcularea costului amortizat și la regulile de evaluare a deprecierei creditelor acordate clienței, constatând diferențe mai mici sau mai mari între cele 2 seturi de norme. Pe aceeași linie, Ștefan & Mușat (2011) analizează reglementările emise de BNR în vederea aplicării IFRS de către instituțiile de credit. Grecu (2011) evidențiază provocările generate de implementarea IFRS în termeni de impact asupra situațiilor financiare ale băncilor și de costuri, în timp ce Răducănescu & Dima (2011) abordează subiectul prin analiza impactului IFRS asupra filtrelor prudentiale utilizate de BNR. Gîrbină et al. (2012) identifică, în multitudinea de provocări ridicate de trecerea la IFRS în rândul băncilor, metodologia de determinare a deprecierei instrumentelor financiare drept cea mai dificilă arie de aplicat din referențialul IFRS, contabilitatea de acoperire situându-se și ea în top. Mai aproape de tema lucrării noastre, raportarea financiară de către băncile românești a instrumentelor financiare este analizată de Ștefănescu (2012). Aceasta concluzionează că, în privința derivatelor și a contabilității de acoperire, deși la nivelul anilor 2009-2010 exista o îmbunătățire a practicilor de raportare, gradul de armonizare în sfera in-

¹ ***, *Derivative financial instruments traded on organised exchanges*, Septembrie 2013, disponibil la http://www.bis.org/statistics/r_qa1309_hanx23a.pdf, accesat la data de 3.11.2013 și ***, *OTC Derivatives Market Analysis Year-End 2012*, Iunie 2013, disponibil la <http://www2.isda.org/functional-areas/research/studies/>, accesat la data de 3.11.2013

² ***, *Derivatives usage survey*, 2009, disponibil la <http://www2.isda.org/functional-areas/research/surveys/end-user-surveys/>, accesat la data de 3.11.2013

formațiilor de prezentat despre instrumentele financiare era relativ modest, iar transparența lăsa încă de dorit.

Regulile de contabilizare și raportare financiară la care fac trimitere studiile enumerate anterior și la care se circumscrie și lucrarea noastră, sunt cele conținute în IAS 39 și IFRS 7. Conform IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare”, instrumentele derivate, cu excepția celor care participă la operațiunile de acoperire a riscurilor, se includ în categoria „activelor/datoriilor financiare evaluate la valoare justă prin profit sau pierdere”. Scopul achiziționării unor asemenea instrumente este obținerea de profituri de natură speculativă (standardul le numește „deținute pentru tranzacționare”). În această categorie pot fi incluse și derivatele care, deși cumpărate pentru a intra în relații de hedging, nu îndeplinesc condițiile cerute în IAS 39 în vederea aplicării contabilității de acoperire și sunt clasificate automat la deținute pentru tranzacționare. În consecință, toate derivatele de acest tip sunt evaluate la valoarea justă atât la recunoașterea inițială, cât și la cea ulterioară, înregistrând modificările de valoare în contul de profit și pierdere.

Pentru derivatele desemnate ca instrumente de acoperire a riscurilor, tratamentul contabil diferă în funcție de tipul relației de acoperire. Aceste instrumente sunt evaluate tot la valoarea justă, dar modificările sale ulterioare se înregistrează în contul de rezultate (compensând fluctuațiile de natură opusă ale elementului acoperit, reportate tot în profit sau pierdere) în cazul acoperirii valorii juste sau în alte elemente ale rezultatului global (de unde vor fi reclasificate în profit sau pierdere atunci când fluxurile de trezorerie afectează rezultatele curente) în cazul acoperirii fluxurilor de trezorerie.

Regulile privind descrierea informațiilor despre derivate în notele explicative sunt prevăzute în IFRS 7 „Instrumente financiare: informații de furnizat”.

Sursa datelor, eșantion, metodologie

Cercetarea de față se bazează pe datele raportate de băncile comerciale în legătură cu instrumentele derivate utilizate în situațiile lor financiare anuale pentru perioada 2010-2012, documente disponibile pe site-urile acestor instituții. Au fost folosite situațiile financiare consolidate sau individuale, după caz, întocmite pe baza prevederilor IFRS, conform Ordinului BNR 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS, aplicabile instituțiilor de credit. Perioada aleasă a avut în vedere cele mai recente situații financiare anuale publicate, fiind omogenă din punct de vedere al normelor contabile aplicate deoarece în doi dintre cei trei ani (2010 și 2011) situațiile financiare au fost retratate, în scopuri informative, conform IFRS, iar în 2012 ele au fost rezultatul folosirii IFRS și în contabilitatea curentă. Așadar, informațiile publicate au fost comparabile. Cu toate acestea, au existat unele diferențe în ceea ce privește sumele raportate pentru anul 2011 între rapoartele publicate pentru exercițiul financiar 2011 și cele referitoare la anul 2012. În aceste situații, s-au folosit datele retratate din situațiile financiare ale anului 2012.

Pentru studiul nostru a fost luată în considerare lista băncilor comerciale după valoarea activului net bilanțier la 31 decembrie 2012, listă publicată în raportul anual al BNR pentru 2012. A rezultat un eșantion de 29 de bănci comerciale (din cele 31 existente în lista amintită, am exclus BCR Banca pentru Locuințe și Raiffeisen Banca pentru Locuințe deoarece am analizat situațiile financiare consolidate ale grupurilor din care acestea fac parte: BCR, respectiv Raiffeisen Bank România). În cazul a patru bănci (Banca Millennium, Nextebank, Romanian International Bank și Banca Feroviară) situațiile financiare nu au fost disponibile. În plus, patru bănci au raportat că nu folosesc instrumente derivate în perioada

analizată (este cazul ATE Bank, Procredit Bank, Libra Internet Bank și Porsche Bank Romania) sau nu au oferit informații despre acestea în ciuda prezentării, în nota explicativă referitoare la politici contabile, a unor reguli de recunoaștere și evaluare a acestora (cazul Băncii Transilvania). Prin urmare, eșantionul final analizat s-a redus la 20 de bănci comerciale. În cadrul acestuia, au fost analizate 59 de situații financiare anuale (nu au fost disponibile datele referitoare la anul 2012 pentru RBS Bank România).

Bazată pe analiza cantitativă și pe analiza de conținut a situațiilor financiare anuale întocmite conform prevederilor IFRS, lucrarea și-a propus să stabilească:

- ➔ măsura în care băncile din România folosesc instrumentele derivate;
- ➔ scopul pentru care acestea sunt utilizate;
- ➔ structura derivatelor folosite și tipurile de risc acoperite;
- ➔ modul de raportare a derivatelor în situația poziției financiare și situația rezultatului global;
- ➔ gradul de aplicare a contabilității operațiunilor de acoperire a riscurilor (contabilitatea de hedging).

Rezultate și discuții

Descrierea modului de constituire a eșantionului a servit la evaluarea *măsurii* în care băncile comerciale ce activează în România utilizează instrumentele derivate: 20 de bănci din totalul de 25 pentru care au existat rapoartări financiare disponibile au utilizat cel puțin într-un an din cei trei analizați derivate. Aceasta înseamnă 80% din total.

O altă direcție de cercetare a avut în vedere stabilirea *scopului*, declarat în raportările anuale, al utilizării derivatelor de către cele 20 de bănci analizate, scop descris în **Tabelul 1**.

Tabel 1. Scopul utilizării derivatelor

Nr. crt.	Gestiunea riscurilor	Tranzacționare	Contabilitatea de acoperire
1	-	Bancpost	nu
2	-	Carpatica	nu
3	-	Eximbank	nu
4	-	Garanti Bank	nu
5	-	Piraeus Bank	nu
6	-	RBS Bank	nu
7	Alpha Bank	-	nu
8	Banca Românească	-	nu
9	BCR	BCR	da
10	BRD	BRD	da
11	CEC Bank	-	nu
12	Credit Agricole Bank	-	nu
13	Credit Europe Bank	-	nu
14	Intesa SanPaolo Bank	-	nu
15	Leumi Bank	-	nu
16	Marfin Bank	-	nu
17	OTP Bank	OTP Bank	nu
18	Raiffeisen Bank	Raiffeisen Bank	nu
19	Unicredit Ţiriac Bank	Unicredit Ţiriac Bank	da
20	Volskbank	Volskbank	da

Sursa: Proiecție proprie

După cum reiese din tabelul 1, un număr de 14 bănci (70% din eșantion) folosesc derivatele pentru acoperirea riscurilor, dar numai 4 dintre acestea (20% din eșantion) și aplică contabilitatea operațiunilor de acoperire a riscuri-

lor. Mai mult, din totalul de 14, un număr de 8 bănci apelează la derivate doar în scopuri de hedging, dar instrumentele nu îndeplinesc condițiile prevăzute în IAS 39 pentru aplicarea tratamentului contabil special. Celelalte 6

instituții de credit din sub-eșantionul de 14 nu folosesc derivatele exclusiv pentru hedging, ci și în ideea de obținere de profituri pe termen scurt (pentru tranzacționare). Restul de 6 bănci din eșantionul de 20 (30% din total) utilizează derivatele doar pentru tranzacționare. În rândul băncilor din eșantion există și cazuri în care nu se fac precizări despre scopul utilizării derivatelor. În toate aceste situații, derivatele se raportează ca deținute pentru tranzacționare. Dar acest lucru nu înseamnă neapărat că băncile urmăresc exclusiv obținerea de profituri pe termen scurt din deținerea lor. Derivatele pot fi implicate în relații de hedging economic, dar din punct de vedere contabil pot să nu îndeplinească condițiile pentru aplicarea contabilității de acoperire a riscurilor, motiv pentru care sunt încadrate automat la „deținute pentru tranzacționare”. Prin urmare, raportarea lor în această categorie nu confirmă și utilizarea lor în scop speculativ, ci doar neîndeplinirea condițiilor pentru aplicarea contabilității de hedging.

În ceea ce privește tipurile de contabilitate de acoperire aplicate de cele 4 bănci, BCR este singura care utilizează atât contabilitatea de acoperire a valorii juste împotriva riscurilor, cât și pe cea a

Tabel 2. Tipuri de instrumente financiare derivate utilizate de băncile din România

Structura instrumentelor derivate utilizate	2012 - mii lei		2011 - mii lei		2010 - mii lei	
	Active	Datorii	Active	Datorii	Active	Datorii
Swap pe rata dobânzii	160.800	431.608	106.993	313.049	98.823	158.784
Swap pe valută	393.362	1.671.571	151.940	1.888.750	102.994	1.960.112
Swap valutar încrucișat pe rata dobânzii	6.812	495.974	3.827	415.331	19.070	670.245
Opțiuni	64.444	64.637	144.303	143.473	145.602	143.037
Contracte forward pe valute	72.574	38.055	87.729	47.867	52.072	38.953
Alte derivate	92.419	125.597	63.395	82.791	41.247	64.049
Total	790.411	2.827.442	558.187	2.891.261	459.808	3.035.180
Pondere swap în total (%)	70,97	91,93	47,07	90,52	48,04	91,89
Pondere opțiuni în total (%)	8,15	2,29	25,85	4,96	31,67	4,71
Pondere forward în total (%)	9,18	1,35	15,72	1,66	11,32	1,28

Sursa: Proiecție proprie

fluxurilor de trezorerie, în timp ce Unicredit Țiriac Bank și Volskbank aplică contabilitatea acoperirii fluxurilor de trezorerie, iar BRD pe cea a valorii juste. În toate cazurile, instrumentul derivat de acoperire este un contract swap (pe valută sau pe rata dobânzii), iar elementul acoperit este reprezentat de active financiare (obligațiuni cumpărate sau credite acordate clienței) sau datorii financiare (obligațiuni emise sau depozite de la clienți) individuale sau în portofolii. Toate relațiile de acoperire s-au dovedit a fi eficiente.

O a treia direcție de cercetare a urmărit **structura** derivatelor utilizate de bănci în scopuri de acoperire sau speculative (pentru tranzacționare). Din prelucrarea datelor disponibile (au existat cazuri în care nu au fost oferite în notele la situațiile financiare detalii despre structura derivatelor), cele mai utilizate instrumente derivate sunt contractele de tip **swap**, urmate de **opțiuni** și **contractele forward** (Tabelul 2). Principalele **riscuri** acoperite sunt cel de rată a dobânzii și riscul valutar (ceea ce se încadrează în tendința existentă la nivel mondial, conform studiilor ISDA menționate anterior), dar se acoperă și riscul de credit prin derivate exotice de tip Credit Link Note (Banca Carpatica) sau Total Return Swap (Garanti Bank). Un alt tip de instrument derivat mai deosebit este cel tranzacționat de Piraeus Bank sub forma contractelor de aur e-gold.

În același context, majoritatea covârșitoare a derivatelor utilizate sunt de tipul celor negociate pe piețele OTC, doar o singură bancă (din informațiile descrise în note) apelând la contracte futures (instrumente ce se tranzacționează doar la bursă). Este vorba despre RBS Bank, care a folosit futures pe cursul de schimb, dar care a renunțat la utilizarea sa după anul 2010. Pentru contractele de opțiuni folosite (care ar putea fi tranzacționate la bursă) nu se fac precizări despre piața pe care se schimbă.

Folosirea derivatelor încheiate pe piețele la liberă înțelegere se încadrează în trendul general, piața mondială a derivatelor OTC fiind de peste 10 ori mai mare decât cea a derivatelor tranzacționate la bursă³.

Situația bilanțieră a derivatelor utilizate de cele 20 de bănci din eșantion este prezentată în **Tabelul 3**.

Având în vedere faptul că fluctuațiile pozitive de valoare justă a derivatelor sunt prezentate la active, iar cele negative la datorii, se poate afirma că în perioada analizată instrumentele respective au cunoscut mai degrabă variații negative (de 5 ori mai mari decât cele pozitive), datoriile financiare derivate fiind de 4 până la 6 ori mai mari decât activele financiare derivate. Cu toate acestea, valoarea activelor financiare derivate a crescut cu peste 50% în 2012 față de 2010, în timp ce la datorii s-au înregistrat o scădere de aproximativ 5%

în 2011 și o diminuare de 2% în 2012.

Pentru a analiza **volumul activelor financiare derivate** raportate de bănci am decis că este utilă o comparație a acestora cu alte active financiare evaluate la valoarea justă și nu cu întreg activul bilanțier, deoarece această ultimă comparație ar fi fost, în opinia noastră, prea puțin relevantă (de exemplu, la BCR, cea mai mare bancă după valoarea activului net bilanțier, ponderea derivatelor în total activ este de doar 0,18%; or, BCR este printre cele mai active bănci în utilizarea acestor instrumente). În acest sens, au fost identificate, la toate cele 20 de bănci, valoarea activelor deținute pentru tranzacționare (altele decât cele derivate) și valoarea activelor disponibile pentru vânzare, acestea fiind cele două mari categorii de active financiare evaluate la valoarea justă, conform IAS 39. Situația se prezintă ca în **Tabelul 4**.

Tabel 3. Instrumente derivate raportate ca active sau datorii financiare

Derivate raportate la active	mii lei	Derivate raportate la datorii	mii lei
2012	790.411	2012	2.827.442
2011	558.187	2011	2.891.261
2010	459.808	2010	3.035.180
Total	1.808.406	Total	8.753.883

Sursa: Proiecție proprie

Tabel 4. Derivate vs. active financiare evaluate la valoarea justă

Active financiare evaluate la valoarea justă	2012	2011	2010
Active deținute pentru tranzacționare	3.631.443	3.031.476	2.946.300
Active disponibile pentru vânzare	29.196.640	24.410.558	23.275.458
Instrumente financiare derivate	790.411	558.187	459.808
Total active financiare evaluate la valoarea justă	33.618.494	28.000.221	26.681.566
Pondere derivatelor în total (%)	2,35	1,99	1,72

Sursa: Proiecție proprie

3 ***, *Derivative financial instruments traded on organised exchanges*, Septembrie 2013, disponibil la http://www.bis.org/statistics/r_qa1309_hanx23a.pdf, accesat la data de 3.11.2013 și *OTC Derivatives Market Analysis Year-End 2012*, Iunie 2013, disponibil la <http://www2.isda.org/functional-areas/research/studies/>, accesat la data de 3.11.2013

Se poate observa din tabelul nr. 4 că derivatele nu reprezintă decât aproximativ 2% din totalul activelor financiare evaluate la valoarea justă și că, deși ponderea este în continuă creștere în cei trei ani analizați, nu există modificări semnificative în acest sens. În cazul datoriilor financiare derivate, nu s-a putut recurge la o comparație asemănătoare deoarece derivatele sunt, în majoritatea situațiilor, singurele datorii evaluate la valoarea justă, restul fiind prezentate la costul amortizat sau la cel istoric.

O altă comparație interesantă privește **aplicarea contabilității de acoperire a riscurilor** (contabilitatea de hedging), relevată prin ponderea derivatelor desemnate ca instrumente de acoperire în totalul activelor și datoriilor financiare derivate prezentate în bilanț (Tabelul 5). În ciuda scopului declarat al multor bănci de a utiliza derivatele în relații de hedging, doar în puține cazuri se îndeplinesc condițiile restrictive din IAS 39 pentru aplicarea regulilor contabilității de acoperire. Acest lucru înseamnă că, în multe situații, se realizează hedging din punct de vedere economic, dar nu și din punct de vedere contabil. Băncile se mulțumesc prin a informa că derivatele nu se califică pentru contabilitatea de hedging, fără a preciza și motivele care au condus la această situație.

Datele din tabelul 5 arată că, deși se folosesc doar de către patru bănci ca instrumente de acoperire, derivatele de acest tip reprezintă peste jumătate din valoarea datoriilor financiare derivate raportate de întreg sistemul bancar. De remarcat este și faptul că derivatele de acoperire sunt raportate mai degrabă la datorii financiare (ceea ce înseamnă că înregistrează fluctuații negative de valoare), în timp ce în cazul activelor derivate de acoperire ponderea este doar între 5 și 7% în toți cei trei ani analizați. Acest lucru nu arată neapărat o situație negativă, deoarece relațiile de acoperire au fost prezentate de bănci drept eficiente, ceea ce înseamnă că fluctuațiile negative ale derivatelor au fost compensate de cele pozitive ale elementelor acoperite.

În ceea ce privește **rezultatele utilizării derivatelor**, acestea sunt raportate, în marea majoritate a cazurilor, în contul de profit și pierdere, iar pentru operațiunile de acoperire a fluxurilor de trezorerie în alte elemente ale rezultatului global (partea eficientă).

La nivelul **contului de profit și pierdere**, în majoritatea covârșitoare a cazurilor impactul utilizării derivatelor este redat sub forma veniturilor nete din tranzacționare ce includ câștigurile/pierderile realizate și nerealizate aferen-

te derivatelor, indicând toate modificările valorii juste, precum și dobânzile și diferențele de curs valutar pentru aceste instrumente. Denumirea sub care apar aceste rezultate este diferită, pe lângă termenul de venituri nete din tranzacționare folosindu-se cel de câștiguri/pierderi din instrumente derivate sau venituri nete din operațiuni de schimb valutar. Din eșantionul analizat 17 bănci prezintă efectele utilizării derivatelor în această manieră, în timp ce 3 bănci nu oferă deloc asemenea informații. În plus, în unele cazuri rezultatele sunt prezentate împreună cu cele aferente altor instrumente financiare (instrumente ale pieței monetare sau alte active/datorii financiare deținute pentru tranzacționare).

Șase bănci din eșantion prezintă la venituri nete din dobânzi, dobânda aferentă instrumentelor financiare desemnate drept instrumente de acoperire, precum și efectul de dobândă al tranzacțiilor cu derivate de tranzacționare. Motivația acestui mod de raportare ține de „*folosirea derivatelor pentru eliminarea diferențelor de rata dobânzii generate de pozițiile bilanțiere*”⁴. În mărimi absolute, rezultatele publicate de bănci reies din Tabelul 6.

De remarcat, conform datelor agregate din tabelul nr. 6, că sistemul bancar înregistrează profituri din utilizarea

Tabel 5. **Derivate de acoperire vs. derivate pentru tranzacționare**

Aplicarea contabilității de hedging	2012		2011		2010	
	Active	Datorii	Active	Datorii	Active	Datorii
Instrumente financiare derivate de acoperire	48.888	1.741.479	30.696	1.852.356	32.312	1.752.774
Instrumente derivate deținute pentru tranzacționare	741.523	1.085.963	527.491	1.038.905	427.496	1.282.406
Total	790.411	2.827.442	558.187	2.891.261	459.808	3.035.180
Ponderea derivatelor de acoperire în total	6,19	61,59	5,50	64,07	7,03	57,75

Sursa: Proiecție proprie

⁴ Banca Românească, *Situațiile financiare consolidate și individuale la 31 decembrie 2012*, disponibile la <http://www.banca-romaneasca.ro/&files/situatii-financiare-2012.pdf>, accesat la data de 15.09.2013

Tabel 6. **Efectele utilizării derivatelor asupra contului de profit și pierdere**

	2012	2011	2010
Venituri nete din dobânzi (mii lei)	676.051	609.197	1.178.125
Câștiguri nete din tranzacționare/ câștiguri nete din instrumente derivate (mii lei)	655.538	843.007	583.556
Total (mii lei)	1.331.589	1.452.204	1.761.681

Sursa: Proiecție proprie

derivatelor, deși, luate în mod individual, rezultatele sunt, în unele perioade, negative. Acest lucru este cu atât mai interesant cu cât, per total, în cei trei ani analizați s-au înregistrat pierderi semnificative și în creștere la nivelul întregului sistem bancar. Se impune, însă, o precizare în plus: în cazul a 3 bănci, aceste date conțin și rezultate legate de unele instrumente ale pieței monetare sau alte active/ datorii financiare deținute pentru tranzacționare, care nu au putut fi separate.

La nivelul **altor elemente ale rezultatului global** sunt prezentate rezultatele relațiilor de acoperire a fluxurilor de trezorerie - partea eficientă. Cele 3 bănci implicate în acest tip de hedging din anul 2011 raportează o pierdere netă de 69.245 mii lei în 2012 și de 56.650 mii lei în 2011. Această evoluție a valorii juste a derivatelor desemnate instrumente de acoperire în relații de

hedging al fluxurilor de trezorerie a compensat de manieră eficientă evoluția valorii elementelor acoperite. Ineficiența este prezentată în contul de profit și pierdere, ridicându-se la valoarea de 7.740 mii lei în 2012 și 12.795 mii lei în 2011 (o bancă o încadrează la venituri nete din dobânzi, iar cealaltă o clasifică la venituri nete din tranzacționare).

Alte observații legate de informațiile prezentate în legătură cu instrumentele derivate includ:

- ➔ în marea lor majoritate, contractele derivate sunt încheiate cu entități afiliate și, prin urmare, cu instituții financiare;
- ➔ tehnicile utilizate la stabilirea valorii juste a derivatelor se încadrează, în 90% din cazuri, în ierarhia valorii juste din IAS 39 și IFRS 7 pe **nivelul al 2-lea** (care conține tehnici de

evaluare bazate pe date observabile direct sau indirect). Doar două bănci clasifică metodele folosite pe nivelul al 3-lea pentru derivate încorporate de tipul Credit Link Note și pentru derivate de acoperire. Neîncadrarea pe nivelul 1 al ierarhiei nu este surprinzătoare, deoarece derivatele utilizate nu sunt tranzacționate la bursă, ci sunt încheiate pe piețele la libera înțelegere;

- ➔ în legătură cu contabilitatea de hedging, numai o bancă din cele patru care o aplică oferă informații despre evoluția valorii juste a elementului acoperit și doar două prezintă separat, în contul de profit și pierdere, rezultatele aferente derivatelor de acoperire față de restul derivatelor. Nicio bancă nu dă detalii concrete despre modul de evaluare a eficienței rezultatelor relațiilor de hedging;
- ➔ nicio bancă nu aplică IFRS 9, ceea ce era de așteptat având în vedere faptul că standardul nu a fost adoptat încă în Uniunea Europeană. Mai multe bănci declară însă că se pregătesc pentru aplicarea sa de la 1 ianuarie 2015, estimându-i impactul asupra performanțelor și poziției lor financiare.

Concluzii

În urma studiului realizat, putem concluziona că băncile din România raportează informațiile despre instrumentele financiare derivate conform prevederilor referențialului internațional, respectând litera standardelor și aplicând cerințele minime din acestea.

Cu toate acestea, lipsa unor informații adiționale lămuritoare lasă loc la ambiguități și interpretări eronate. Este cazul neprecizării scopului utilizării derivatelor sau cel al neaprecierii motivelor pentru care nu se aplică contabilitatea de acoperire a riscurilor. Această din urmă informație ar fi fost utilă în a stabili dacă neaplicarea tratamentului contabil special se datorează utilizării unor derivate care nu se califică pentru contabilitatea de hedging (de exemplu, pentru că nu sunt tranzacționate pe piețe reglementate) sau, pur și simplu, deciziei luate de manageri, sub impactul raportului costuri-beneficii, de a nu aplica această opțiune din IAS 39.

Mai mult, unele informații prezentate nu sunt altceva decât reproducerea mot-à-mot a prevederilor din standarde, nefiind suficient explicate sau fundamentate (de exemplu, metodele de evaluare a eficienței relațiilor de hedging sau tehnicile de determinare a valorii juste). Pe aceeași linie, anumite prezentări sunt făcute la nivelul tuturor instrumentelor derivate, fără o detaliere pe clase sau tipuri, care ar fi fost mult mai utilă, iar altele nu sunt separate de cele referitoare la alte tipuri de instrumente financiare. Acest lucru face dificilă evaluarea efectelor utilizării derivatelor asupra poziției financiare și performanțelor băncilor.

Fără îndoială, calitatea raportărilor referitoare la instrumentele derivate utilizate de bănci se poate îmbunătăți, experiența acumulată deja în aplicarea IFRS putând contribui decisiv în acest sens. În plus, adoptarea celor mai recente amendamente la IFRS 7 și, de ce nu, a IFRS 9 ar putea juca un rol important în evoluția modului de descriere a informațiilor despre derivate în situațiile financiare ale băncilor din România. ●

Bibliografie

- Bartram, S.M., Brown, G.W., Fehle, F.R., *International Evidence on Financial Derivatives Usage*, Financial Management, 38 (1), 2009, pp. 185–206
- Bodnar, G. M.; Gebhardt, G., *Derivatives usage in risk management by U.S. and German non-financial firms: A comparative survey*, CFS Working Paper, No.17, 1998
- Edwards, G.A., Eller, G.E., *Overview of Derivatives Disclosures by Major US Banks*, 81 Federal Reserve Bulletin, 817, 1995
- Gișbină, M., Minu, M., Bunea, Ș., Săcărin, M., *Perceptions of Preparers from Romanian Banks regarding IFRS Application*, Accounting and Management Information Systems, 11 (2), 2012, pp. 191-208
- Goldberg, S.R., Myung-Sun, J.H., Godwin Kim Tritschler, G.A., *On the Determinants of Corporate Usage of Financial Derivatives*, Journal of International Financial Management and Accounting, 9 (2), 1998, pp. 132-166
- Grant, K., Marshall, A.P., *Large UK Companies & Derivatives*, European Financial Management, 3(2), 1997, pp. 191-208
- Greco, T.A., *Aplicarea IFRS în băncile românești – provocări din perspectiva managementului și auditului*, Revista „Audit financiar” nr. 12/2011, pp. 42-47
- Lins, K.V., Servaes, H., Tamayo, A., *Does fair value reporting affect risk management? International survey evidence*, Financial Management, Fall 2011, pp. 525 – 551
- Minton, B.A., Stulz, R., Williamson, R., *How Much Do Banks Use Credit Derivatives to Hedge Loans?*, Journal of Financial Services Research, 35 (1), 2009, pp. 1-31
- Naor, N., *Reporting on financial derivatives - A Law and Economics perspective*, European Journal of Law and Economics, 21, 2006, pp. 285–314
- Răducănescu, V., Dima, M., *Provocările trecerii la IFRS în planul supravegherii prudențiale a instituțiilor de credit*, Revista „Audit Financiar” nr. 11/2011, pp. 18-26
- Ștefan, C., Mușat, M., *Considerații privind reglementările BNR în contextul implementării IFRS de către sistemul bancar din România*, Revista „Audit Financiar” nr. 10/2011, pp. 28-36
- Ștefănescu, C. A., *Accounting Practices From Financial Instruments Disclosure Perspective. The Case of Romanian Banking System*, University of Oradea, Faculty of Economics, Annals of Faculty of Economics, 2012, vol 1(2), pp. 595-601, disponibil la <http://ideas.repec.org/a/ora/journal/v1y2012i2p595-601.html>
- Woods, M., Marginson, D.E., *Accounting for derivatives: an evaluation of reporting practices by UK banks*, European Accounting Review, 13(2), 2004
- BNR, *Raport anual 2012*, disponibil la <http://bnro.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>, accesat la data de 15.09.2013
- KPMG România, *IFRS: Are you ready? The race is on*, 2010, disponibil la <http://www.kpmg.com/ro/en/topics/pages/ifrs-are-you-ready-the-race-is-on.aspx>, accesat la data de 25.10.2013
- KPMG România, *IFRS: the race is on... The last lap!*, 2011, disponibil la <http://www.kpmg.com/RO/en/to/pics/Documents/are%20we%20there%20yet%202011%20web.pdf>, accesat la data de 25.10.2013
- ***, *Derivative financial instruments traded on organised exchanges*, Septembrie 2013, disponibil la http://www.bis.org/statistics/r_qa1309_hanx23a.pdf, accesat la data de 3.11.2013
- ***, *Derivatives usage survey*, 2009, disponibil la <http://www2.isda.org/functional-areas/research/surveys/end-user-surveys/>, accesat la data de 3.11.2013
- ***, *OTC Derivatives Market Analysis Year-End 2012*, Iunie 2013, disponibil la <http://www2.isda.org/functional-areas/research/studies/>, accesat la data de 3.11.2013

Analiza factorilor care determină mărimea activului net în companiile farmaceutice din România

Ion STANCU* & Andrei TINCA**

Abstract

An Analyze of the Factors that Influence the Net Assets Growth in Pharmaceutical Companies of Romania

A company's main objective is to maximize shareholders' wealth, with equity development being an essential element considered by analysts. Accordingly, it is intended that the equity growth and the factors which influence it are very key to the maximization of shareholder value. Company's revenue and expenses reflect acts of the enrichment or the consumer equity. Real increase of the net profit determines net asset increases and therefore increases the shareholders' wealth. Conversely, losses lead to lower net assets and cause the de-capitalization of shareholders' wealth until its depletion and further to debts impairment. Net assets may indicate an enrichment (increase in equity), in case of net profit reinvestment or, conversely, an impoverishment (a reduction of equity) when closing the year with losses.

In this article, the authors' intention is to test the relationship between the net asset value (ANC), on the one hand, and ten relevant factors on revenue, expenses, assets and debts of three pharmaceutical companies listed on the Bucharest Stock Exchange, on the other hand, using quarterly data from their financial statements. After validation of regression models, our econometric analysis revealed as statistically significant only quarterly changes in: net profit (DPN), fixed assets (DAF), receivables (DCL) and the net asset of the previous quarter (DACR(-1)).

Key words: net asset, revenues, expenses, assets, debts

JEL Classification: G12, L25, M41

Cuvinte cheie: activul net, veniturile, cheltuielile, activele, datoriile

Introducere

Activul net reprezintă activele întreprinderii rămase după deducerea tuturor datoriilor acesteia. Diferența dintre activul total și datoriile totale dă o primă evaluare (contabilă) a valorii capitalurilor investite de către acționari, la data închiderii exercițiului. Conform Ristea (1989, pp 24-26), această ecuație fundamentală a bilanțului redă situația netă a întreprinderii (activul net, neangajat în datorii). În expresie contabilă, activul net este egal cu capitalurile proprii ale întreprinderii.

Deoarece obiectivul principal al finanțelor companiei este maximizarea averii acționarilor, evoluția capitalurilor proprii este un element esențial în analizele efectuate de către analiști. În consecință, se urmărește ca mărimea capitalurilor proprii să crească, iar pentru a putea influența această creștere este foarte important să se cunoască factorii favorizanți care determină maximizarea averii acționarilor.

În înțelesul OMFP nr. 1752/2005 pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene¹ elementele bilanțiere ale companiei se definesc după cum urmează:

→ activele (*assets*, în engleză) sunt o resursă controlată de întreprindere ca rezultat al unor evenimente trecute, de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere și al căror cost poate fi evaluat în mod credibil. Avantajele economice corespund unui potențial de producție, unei posibilități de conversie în lichidități sau unei capacități de reducere a ieșirilor de fonduri (reduceri de costuri) prin care un activ contribuie, direct sau indirect, la un flux de lichidități specifice întreprinderii (Feleagă, Feleagă și Bunea, 2002, p. 58);

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice din București, auditor financiar, e-mail: finstancu@yahoo.com

** Asist. univ. dr. ec., Academia de Studii Economice din București, auditor sisteme informatice, e-mail: andrei.tinca@gmail.com

¹ Monitorul Oficial nr. 1080 din 30 noiembrie 2005, OMFP nr. 1.752/17-11-2005, ORDIN al ministrului finanțelor publice pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene.

- ➔ datoriile (*liabilities or debts*, în engleză) sunt obligații actuale ale întreprinderii ce decurg din evenimente trecute și prin decontarea cărora se așteaptă să rezulte o ieșire de resurse care încorporează beneficii economice. Obligațiile corespund responsabilităților de a acționa sau de a face ceva, de o anumită manieră, ce decurg dintr-o bază contractuală, statutară sau legală, din practici comerciale curente sau din voința întreprinderii de a conserva bune relații de afaceri și echitabile. Noțiunea de datorii (*debts*, în engleză) se asociază cu aceea de pasiv extern în raport cu noțiunea de capitaluri proprii;
- ➔ capitalurile proprii (*equity*, în engleză) exprimă proprietatea acționarilor asupra activelor întreprinderii, rămase după deducerea tuturor datoriilor sale:

Activul net contabil = Activ total – Datorii totale

Activul net contabil (*net asset*, în engleză) este cel mai adesea pozitiv și crescător, ca efect al unei gestiuni economice sănătoase. Această situație marchează, de fapt, atingerea obiectivului major al gestiunii financiare, și anume maximizarea valorii capitalurilor proprii, a activului net finanțat din aceste capitaluri. Creșterea activului net este consecința reinvestirii unei părți din profitul net și a altor elemente de acumulare: provizioane reglementate, reporturi din exercițiul precedent, subvenții etc.

Activul net, averea netă a acționarilor poate avea, în cazuri pre-falimentare, valoare negativă. Aceasta semnifică o depășire a activului real de către datoriile contractate de întreprindere. O astfel de situație este consecința încheierii cu pierderi a exercițiului curent și a celor anterioare. Suma acestor pierderi a consumat integral capitalurile proprii, iar partea neacoperită rămâne în sarcina creditorilor, ca rezultat al asumării riscului de insolvență a întreprinderii.

Veniturile și cheltuielile întreprinderii reflectă acte de îmbogățire sau de consumare a capitalurilor proprii ca o potențialitate (contabilă) de încasări și de plăți viitoare. Activul net poate indica deci o îmbogățire (o creștere a capitalurilor proprii), în cazul realizării și reinvestirii profitului net sau, dimpotrivă, o sărăcire (o micșorare a capitalurilor proprii), în cazul închiderii exercițiului cu pierderi.

Profiturile nete reale determină creșterea activului net și, în consecință, determină creșterea averii acționarilor. Dimpotrivă, pierderile conduc la scăderea activului net, la decapitalizarea averii acționarilor până la epuizarea ei și afectarea, în continuare, a valorii capitalurilor împrumutate.

Veniturile pot lua forma creșterii activelor (primirea de lichidități, creanțe sau bunuri și servicii) și a scăderii datoriilor (livrare de produse și servicii pentru rambursarea unei datorii). În terminologia Standardelor Internaționale de Contabilitate (SIC), veniturile sunt creșteri de avantaje economice viitoare, în cursul exercițiului financiar, ce au ca rezultat o creștere a capitalurilor proprii, diferită de cea care provine din contribuțiile proprietarilor capitalului (Feleagă, Feleagă și Bunea, 2002, p. 84). Veniturile pot lua forma creșterii de active sau pot lua forma diminuării datoriilor.

În aceiași termeni SIC, cheltuielile sunt diminuări de avantaje economice în cursul exercițiului financiar, ce au ca rezultat o diminuare a capitalurilor proprii, diferită de cea care provine din distribuirea în favoarea proprietarilor de capital (restituiri, dividende). Acestea pot să apară sub forma unei diminuări de active (plăți de lichidități, consum de stocuri, active fixe etc.) sau sub forma unei creșteri de datorii (pentru plata salariilor, a impozitelor și taxelor etc.).

Analiza critică a metodelor de evaluare a companiilor

Fernandez (2007) prezintă patru grupuri de metode de evaluare, cel mai frecvent utilizate. Primul grup are la bază activul net reflectat în bilanțul contabil. Al doilea grup are la bază performanța financiară reflectată în contul de profit și pierdere. Cel de al treilea grup de metode este bazat pe actualizarea fluxurilor viitoare de trezorerie și ultimul grup combină mai multe metode de evaluare.

Deși sunt considerate a fi cel mai bine fundamentate teoretic, metodele bazate pe actualizarea fluxurilor de trezorerie prezintă multiple dificultăți în evaluarea companiilor. Aceste probleme apar din cauza caracterului limitat al predictibilității fluxurilor viitoare de venituri și cheltuieli. Celelalte metode, așa zis „incorecte”, continuă să fie frecvent utilizate. Prezentul articol se concentrează pe o combinație a primelor două grupe de metode. Mai precis, se urmărește relația dintre active și datorii, care aparțin primului grup, și fluxurile de venituri și cheltuieli, respectiv profiturile, care aparțin celui de al doilea grup.

Toate metodele de evaluare sunt susceptibile de erori, fiind de preferat o combinație între ele. Iată cele trei mituri și realitatea din aceste mituri, evidențiate de Damodaran (2006):

„**Mitul 1: Orice evaluare are ca obiectiv cercetarea valorii intrinseci.**

- *Adevărul 1.1:* Toate evaluările sunt părtinitoare. Singurele întrebări sunt cât de mult sunt deviate aceste evaluări de la adevărata valoare și în ce direcție.
- *Adevărul 1.2:* Direcția și amploarea devierii în evaluare sunt direct proporționale cu poziția celui care plătește pentru această evaluare și cât de mult plătește.

Mitul 2: O evaluare bună oferă o estimare precisă a valorii.

- *Adevărul 2.1:* Nu există evaluări precise.
- *Adevărul 2.2:* Remunerația pentru procesul de evaluare este mai mare atunci când evaluarea este cel mai puțin precisă.

Mitul 3: Cu cât un model este mai elaborat econometric cu atât va rezulta o evaluare mai bună.

- *Adevărul 3.1:* Claritatea unui model de evaluare este invers proporțională cu numărul de variabile explicative necesare modelului.
- *Adevărul 3.2:* Modelele de evaluare mai simple oferă o reușită mai bună (sunt mai bine înțelese) decât cele complexe.”

Koller, Goedhart și Wessels (2010) au concluzionat că obiectivul managerial al performanței companiilor cel mai urmărit este acela de maximizare a averii acționarilor. Acest obiectiv este în măsură să armonizeze obiectivele acționarilor cu cele ale celorlalți participanți la desfășurarea activităților în companie (*stakeholders*); pentru toți aceștia maximizarea averii acționarilor aduce beneficii suplimentare ca urmare a creșterii performanței respectivei companii.

Evaluarea pe baza activului net contabil este justificată de aprecierea că bilanțul contabil evidențiază fapte obiective în ceea ce privește dreptul de proprietate al companiei asupra activelor, precum și datoriile către creditorii (Arnold, 2003). Mărimea bilanțieră a activelor reflectă doar parțial valoarea totală a companiei. Investitorii pe piața de capital evaluează diferit activele necorporale, peste sau sub valoarea lor identificată și înregistrată în bilanț. Aceștia evaluează fluxurile de venituri viitoare ce vor fi obținute din exploatarea activelor. Aceste fluxuri vor fi generate de activele din bilanț împreună cu active necorporale neînregistrate încă în bilanț: competențele forței de muncă, relațiile cu clienții și furnizorii, valoarea brandurilor, experiența managerială și poziționarea competitivă a produselor companiei (Arnold, 2003, p. 309-310).

Evaluarea întreprinderii pe baza activului net este plină de probleme. Sunt însă situații în care aceasta este utilă (Arnold, 2003, p. 311-314):

1. întreprinderile aflate în dificultate financiară acordă o mare atenție activului lor net, ca potențial pentru vânzarea activelor sau pentru rambursarea împrumuturilor garantate cu active;
2. în ofertele de preluare, acționarii vor fi reticenți să-și vândă acțiunile deținute la mai puțin de valoarea activului net, chiar dacă perspectiva de creștere a veniturilor este slabă. Într-o ofertă de preluare, tactica defensivă standard este reevaluarea activelor bilanțiere pentru a susține un preț de vânzare mai mare.
3. pentru anumite tipuri de companii nu se pot utiliza metodele bazate pe fluxurile viitoare de venituri:
  - Societățile de investiții imobiliare care sunt în principal evaluate pe baza activelor lor (valoarea veniturilor viitoare din chirii și valoarea activelor lor sunt destul de apropiate).
  - Companiile petroliere, cele extractive de resurse minerale în care rezervele au o influență semnificativă asupra valorii activelor.

Conform Damodaran, (2005), Bacidore, (1997) și alții, valoarea unei companii este generată atât de activele fizice în funcțiune, cât și de strategia privind viitoarele oportunități de creștere a afacerii. „Componenta cea mai transparentă a valorii unei firme este cea determinată de activele sale fizice, în funcțiune: instalații și echipamente, imobiliare, capital de lucru etc. O altă componentă este valoarea actualizată netă a oportunităților de

investiții actuale și viitoare ale companiei. Valoarea acestei componente este mai puțin tangibilă, ea fiind determinată în mod semnificativ de strategia firmei și este de mărime considerabilă pentru multe companii. Valoarea totală a companiei poate fi bine evaluată ca sumă a acestor două componente. Întrebarea este: cum putem determina aceste valori?” (Bacidore, 1997).

În cele mai frecvente cazuri, evaluarea companiilor se face prin compararea valorii contabile a companiei (activul net contabil) cu valoarea ei de piață (capitalizarea bursieră) și cu valoarea prezentă a fluxurilor viitoare de trezorerie (Ameels, 2002, p.12).

Pe baza argumentelor teoretice și empirice de mai sus, cercetarea noastră investighează posibilele relații dintre activul net și sursele de creștere/descreștere a acestuia: veniturile și cheltuielile din exploatare, activele fixe și circulante, datoriile pe termen scurt și pe termen lung.

Ipotezele de lucru

Ca urmare a dificultății colectării datelor contabile pe mai multe companii, am ales să cercetăm un domeniu industrial omogen care a avut o evoluție relativ constantă a activității economice, inclusiv în condiții de criză financiară.

În cadrul lucrării de față, ne-am propus analiza evoluției activului net în trei companii farmaceutice listate la Bursa de Valori din București, folosind date trimestriale, obținute din rapoartele financiare publicate de aceste firme. Am ales să fie companii listate la BVB deoarece auditarea raportărilor financiare aduce un plus de încredere privind reflectarea cât mai apropiată de realitate în datele bilanțiere.

În articolul nostru intenționăm testarea relației dintre evoluția activului net contabil (ANC) și evoluția a zece factori relevanți privind veniturile, cheltuielile, activele și datoriile companiilor analizate²:

1. (+) Veniturile din exploatare (CA);
2. (-) Cheltuielile de exploatare (operaționale = OP);
3. (-) Cheltuielile administrative (AD);
4. (+) Profitul din exploatare (PE);
5. (+) Profitul net (PN);
6. (+) Soldul activelor fixe (AF);
7. (+) Soldul activelor circulante (ACR);
8. (+) Soldul creanțelor – clienți (CL);
9. (-) Soldul datoriilor pe termen scurt (< 1 an = ST) și
10. (-) Soldul datoriilor pe termen lung (> 1 an = LT)

Am realizat câteva modele de regresie multiplă între valoarea activului net și acești factori considerați a fi importanți în determinarea averii acționarilor. Din punct de vedere economic, ne putem aștepta ca relația dintre activul net și cei zece factori să fie semnificativă. S-a pornit de la ipoteza existenței:

² Semnele (+) și (-) reprezintă direcția influenței acestor factori asupra activului net contabil (de creștere, respectiv, de descreștere).

- unei corelații directe între evoluția activului net, pe de o parte, și evoluția vânzărilor și a activelor trimestriale, pe de altă parte, precum și a
- unei corelații inverse între evoluția activului net, pe de o parte, și evoluția cheltuielilor și a datoriilor trimestriale, pe de altă parte.

În consecință, cercetarea noastră pornește de la analiza acestor corelații. Modificarea valorii activului net contabil (ANC), respectiv a valorii contabile a capitalurilor proprii ale întreprinderii, este consecința:

1. activității de exploatare (veniturile, cheltuielile, profitul din exploatare și profitul net),
2. activității de investiții în active fixe, circulante, dintre care creanțele au pondere relevantă în industria farmaceutică,
3. activității de finanțare din afara întreprinderii (datoriile pe termen scurt și pe termen lung), precum și consecința
4. politicilor contabile aplicabile în reevaluarea activelor și datoriilor întreprinderii.

Influența activităților de exploatare, de investiții și de finanțare externă a fost sugerată ipotetic în prezentarea anterioară a celor zece factori explicativi. Modele de regresie multiplă, ce le vom analiza ulterior, vor identifica factorii cu influență relevantă asupra evoluției activului net. Din păcate, nu dispunem de informații privind politicile contabile (de amortizare, de evaluare a stocurilor, de evaluare a datoriilor etc.), aplicabile activelor și datoriilor. Din această cauză, nu le-am menționat între factorii explicativi ai activului net.

Obiectivul acestui articol este de a testa impactul factorilor din activitatea de exploatare (venituri, cheltuieli), investiții/dezinvestiții și finanțare/rambursare asupra modificării activului net. Am ales un sector omogen de activitate, respectiv trei companii farmaceutice, listate la Bursa de Valori din București. Datele trimestriale ale celor trei companii au fost obținute din bilanțurile și conturile de profit și pierdere³ pe perioada 2005, trimestrul I

– 2012, trimestrul I. Acestea sunt folosite atât în analiza de regresie la nivelul fiecărei companii, cât și la nivelul portofoliului.

Analiza statistică și validarea modelelor de regresie

Din analiza statistică descriptivă (Tabelul 1) desprindem, în primul rând, că distribuția de frecvență în seriile de date este diferită de cea normală (skewness $\neq 0$, kurtosis $\neq 3$ și valori mici pentru indicatorul Jarque-Bera, respectiv probabilități între 0% și 0,07% de a avea distribuții normale).

Evoluția acestor indicatori pe parcursul perioadei de analiză este prezentată în Figura 1. Se poate observa un trend crescător al activului net pentru compania C, determinat îndeosebi de trendul soldului activelor circulante. Cea mai evidentă creștere a activului net o are însă compania B, ca urmare a investițiilor noi în active fixe. Cifra de vânzări manifestă o evoluție relativ constantă pe întreaga perioadă analizată, la toate companiile, cu un ușor trend descendent. Se remarcă, de asemenea, legătura strânsă între evoluția activului net și evoluția valorii activelor circulante nete, evoluția activului net depinzând într-o măsură ridicată de capacitatea de producție a companiei.

În cazul companiei „A”, din cauza descreșterii investițiilor în active fixe, activul net are o evoluție descrescătoare pe toată perioada. Activul net scade pe întreaga perioadă, cu fluctuații mai accentuate în anul 2010, în ciuda faptului că evoluția activelor circulante înregistrează o evoluție crescătoare determinată, în principal, de evoluția creanțelor-clienți. Aparent, nu sunt explicații evidente ale acestei evoluții a activului net. Sperăm că modelele de regresie ne vor da mai multe indicii asupra factorilor determinanți ai descreșterii activului net.

Tabel 1. Analiza statistică descriptivă a variabilelor ANC, CA, OP, AD, PE, PN, AF, CL, CTS, CTL

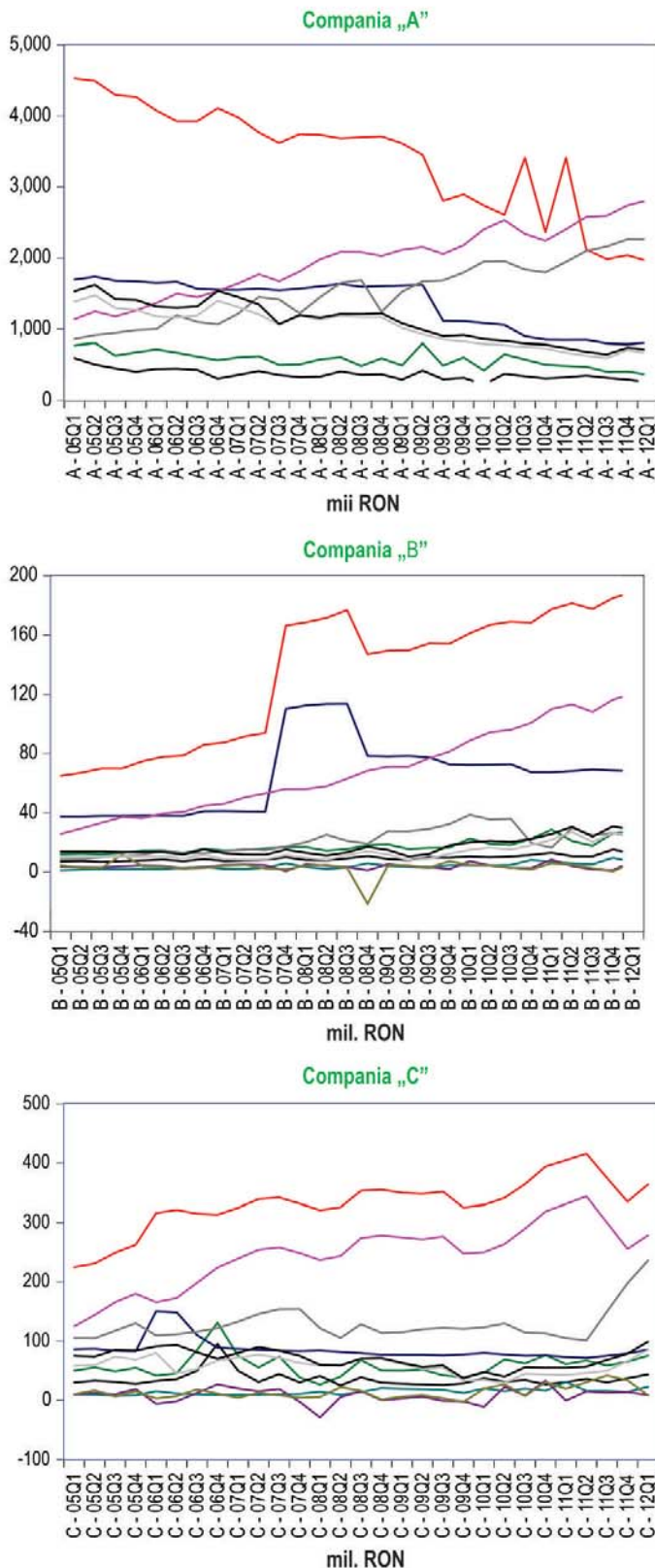
	ANC	CA	OP	AD	PE	PN	AF	ACR	CL	CTS	CTL
Mean	1292.651	216.4847	137.4354	46.24949	35.30913	23.86851	502.9495	783.6471	559.7398	365.5829	396.8567
Median	334.9897	55.52900	31.07200	14.21835	8.983758	8.564000	83.65400	255.7000	120.6500	59.13120	70.51600
Std. Dev.	1573.971	263.1343	169.6245	60.49495	49.51300	33.19541	640.3103	919.4988	734.1609	492.9861	530.6017
Skewness	0.914100	0.892643	0.921126	1.385430	1.311176	1.814792	0.966479	0.904676	1.032220	0.975568	0.999829
Kurtosis	2.060384	2.101412	2.249564	3.862061	3.413865	5.337626	2.156885	2.153276	2.469283	2.254299	2.346208
Jarque-Bera	15.31632	14.48081	14.34430	30.52547	25.54904	67.56412	16.12099	14.46628	16.47044	15.81589	16.04454
Probability	0.000472	0.000717	0.000768	0.000000	0.000003	0.000000	0.000316	0.000722	0.000265	0.000368	0.000328

Sursa: Proiecția autorilor

³ Datele au fost extrase prin licența Thomson Reuters Eikon și completate cu informații de pe site-urile www.ktd.ro și www.bvb.ro. Pentru a putea obține serii cronologice complete, s-au realizat o serie de interpolări ale bazei de date inițiale. Astfel de prelucrări ale bazei de date au fost minimale.

Figura 1. Evoluția indicatorilor financiari ai companiilor analizate în perioada 2005-2012

Sursa: Proiecția autorilor

Din analiza regresiei multiple între evoluția activului net și evoluția factorilor evocați mai sus, exprimați în valori inițiale (bilanțiere), nu am putut identifica modele valide, nici la nivelul fiecărei companii și nici la nivelul întregului portofoliu de trei companii (seriile sunt nestaționare, sunt co-integrate, iar modelele prezintă autocorelare a reziduurilor).

Nestaționaritatea variabilelor de mai sus s-a eliminat prin diferențiere. **Tabelul 2** reflectă rezultatele regresiei multiple după prima diferențiere, respectiv modificările de la un trimestru la celălalt ale variabilelor din model.

Coefficienții de sensibilitate ai activului net în raport cu variabilele explicative sunt statistic semnificativi (au o probabilitate de cel mult 3% de a fi apropiați de zero) atât pe fiecare variabilă independentă, cât și la nivelul întregului model de regresie. Modelele de regresie îndeplinesc criteriile de staționaritate și de necorelare a reziduurilor (cu ușoare corelări la nivelul companiei „B” și al întregului portofoliu).

Factorii explicativi ai evoluției activului net sunt diferiți de la o companie la alta și în proporții diferite de determinare (R^2 ajustat are valori între 41%, la compania „C” și 99%, la compania „B”). Semnificativ este faptul că factorii explicativi reținuți pe fiecare companie se regăsesc, în cea mai mare parte, în explicația evoluției activului net pe întregul portofoliu de companii analizate. Modificarea de la un trimestru la altul a activului net al celor trei companii este explicată în proporție de 54% de către modificările trimestriale ale profitului (DPN cu un coeficient semnificativ de 2,12), ale soldului activelor fixe (DAF = 0,92), ale soldului creanțelor-clienți (DCL = -0,71), precum și ale modificării, în trimestrul anterior, a activului net (DANC(-1) = -0,64). Interesant este faptul că modificările trimestriale ale soldului creanțelor-clienți (DCL) și ale soldului activului net (DANC) din trimestrul anterior „sanționează” evoluția activului net în trimestrul curent. Influența acestor factori este negativă deși, teoretic, aceste variabile ar trebui să determine o influență pozitivă. Este o constatare statistică ce rezultă din datele de analiză și este aplicabilă doar acestei situații analizate.

Dintre variabilele explicative ale activului net la nivelul fiecărei companii, singurele care nu se regăsesc în modelul de regresie la nivelul întregului portofoliu sunt modificările trimestriale ale soldurilor activelor circulante (de la compania „B”) și ale creditelor pe termen lung (de la compania „C”). Acești factori explicativi au semnificație doar la nivelul companiei respective, nu și la nivelul celor trei companii analizate împreună.

Concluzii

Deși teoria economică privind activul net ne relevă existența a zece factori de impact asupra evoluției activului net, respectiv, veniturile și cheltuielile, activele și datoriile întreprinderii, după prima diferențiere în seriile de date, analiza noastră econometrică a reținut, ca relevante statistic, doar modificările trimestriale ale:

- profitului net (DPN),

Tabel 2. **Rezultatele semnificative ale regresiei multiple ale activului net (ANC) pe fiecare companie analizată și pe întregul portofoliu**

Dependent Variable: DANC				
Sample: 2005Q1 2012Q1 IF FIRM="A"				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-160.66	60.85	-2.64	0.01
DPN	2.49	1.05	2.37	0.03
DANC(-1)	-0.66	0.14	-4.78	0.00
Adjusted R ²	0.51	Mean dependent var	-93.96	
F-statistic	14.49	S.D. dependent var	441.11	
Prob(F-statistic)	0.00	Durbin-Watson stat	2.10	

Dependent Variable: DANC				
Sample: 2005Q1 2012Q1 IF FIRM="C"				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	7.03	2.99	2.35	0.03
DCL	-0.68	0.18	-3.81	0.00
DCTL	1.29	0.32	3.99	0.00
Adjusted R ²	0.41	Mean dependent var	4.97	
F-statistic	10.56	S.D. dependent var	20.04	
Prob(F-statistic)	0.00	Durbin-Watson stat	2.05	

Dependent Variable: DANC				
Sample: 2005Q1 2012Q1 IF FIRM="B"				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.33	0.39	0.84	0.41
DAF	1.00	0.02	58.56	0.00
DACR	0.89	0.09	10.02	0.00
Adjusted R ²	0.99	Mean dependent var	4.43	
F-statistic	1720.08	S.D. dependent var	14.96	
Prob(F-statistic)	0.00	Durbin-Watson stat	2.51	

Dependent Variable: DANC				
Sample (adjusted): 2005Q3 2012Q1 ALL FIRMS				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-24.46	20.22	-1.21	0.23
DPN	2.12	0.59	3.56	0.00
DAF	0.92	0.33	2.84	0.01
DCL	-0.71	0.22	-3.25	0.00
DANC(-1)	-0.64	0.08	-8.33	0.00
Adjusted R ²	0.54	Mean dependent var	-28.17	
F-statistic	24.14	S.D. dependent var	256.20	
Prob(F-statistic)	0.00	Durbin-Watson stat	2.34	

Sursa: Proiecția autorilor

- soldurilor activelor fixe (DAF),
- creanțelor-clienți (DCL), precum și ale
- activului net din trimestrul anterior (DACR(-1)).

În cazul companiei „A” și al nivelului întregului portofoliu de trei companii analizate se relevă influența modificării activului net din trimestrele precedente asupra evoluției activului net din trimestrul curent. La nivelul companiilor „B” și „C” s-au reținut ca fiind explicative și modificările trimestriale ale activelor circulante (DACR), respectiv, ale creditelor pe termen lung (DCTL). Surprinzător este faptul că acestea din urmă se află într-o corelație directă, contrară ipotezei teoretice.

Coefficientul de determinare, R² ajustat, are valori între 41% și 99%. Statistica Durbin-Watson a modelelor validate este aproape de valoarea ideală 2, cu excepția companiei „B” (2,51) și a întregului portofoliu (2,34). Coeficienții de sensibilitate ai factorilor identificați sunt validați la un prag de semnificație de 5% iar, în ansamblu, modelele sunt valide la o semnificație de 1%.

Conchidem deci că activul net al companiilor farmaceutice analizate este explicat semnificativ de către modificările din profitul net, din soldurile de active fixe și din soldurile de creanțe-clienți. Cu alte cuvinte, averea acționarilor este dependentă de profitabilitatea afacerilor din aceste companii, de investițiile în dotarea cu active fixe și de evoluția soldurilor de creanțe-clienți către rețelele de farmacii pentru distribuirea produselor farmaceutice. ●

Bibliografie

- Arnold, G., *The Handbook of Corporate Finance*, Financial Times PrenticeHall, 2005;
- Bacidore, J., *The search for the Best Financial Performance Measure*, Financial Analysts Journal, May/June, 1997;
- Damodaran, A., *Damodaran on Valuation: Security Analysis for Investment and Corporate Finance*, 2nd Edition, August 2006, <http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>;
- Feleagă, N., Feleagă, L. și Bunca, Șt., *Bazele contabilității*, Ed. Economică, București, 2002;
- Koller, T., Goedhart, M, Wessels, D., *Valuation: Measuring and Managing the Value of Companies*, 5th Edition, John Wiley&Sons, New Jersey, 2010;
- Pablo, F., *A Definition of Shareholder Value Creation*, IESE Business School, University of Navarra, Barcelona, Spain, April 26, 2001;
- Pablo, F., *Company Valuation Methods. The Most Common Errors in Valuation*, IESE Business School, University of Navarra, Barcelona, Working Paper no 449, Spain, 2002 (Rev 2007);
- Stancu I., Stancu D., *Finanțe corporative cu Excel*, Editura Economică, București, 2012.

Seminarii profesionale la Cluj-Napoca

❖ În ziua de 22 noiembrie 2013, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, în parteneriat cu Camera Auditorilor Financiari din România și Magyar Könyvvizsgáló Kamara (Camera Auditorilor din Ungaria) a organizat workshop-ul „Provocările actuale ale profesiei de audit”.

În cadrul manifestării, **Ana Dincă**, prim-vicepreședinte al Consiliului CAFR, și **Lukács János**, președintele MKVK Ungaria, au prezentat preocupările actuale ale organismelor profesionale pe care le reprezintă, particularități privind organizarea profesiei de audit în cele două state și provocări internaționale și europene la care trebuie să facă față profesia de audit.

În a doua sesiune de dezbateri, practicienii invitați au prezentat o serie de aspecte actuale ale profesiei: **Clemente Kiss**, Senior Manager Audit, KPMG România - Cerințe privind

conținutul raportului de audit, **Emil Culda**, director general EC Group - Auditarea finanțării din fonduri europene, **Mihaela Bococi**, CTL Consulting -Raportările societăților comerciale și intrarea în profesie a tinerilor auditori, conf. univ. dr. **Istvan Pete**, consilier Curtea de Conturi a României – Elemente de noutate privind exercitarea auditului public extern, conf. univ. dr. **Nagy Agnes**, membru în CA BNR - Cerințe ale auditului bancar, conf. univ. dr. **Gheorghe Fătăcean**, - Particularități privind auditul intern la IFN-uri, **Ionuț Ciupe**, MDM Group - Audit financiar al societăților comerciale.

❖ La 9 decembrie 2013, la Cluj-Napoca, în organizarea ACCA în colaborare cu Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor, s-a desfășurat un seminar având drept subiect „Prezentarea situațiilor financiare în conformitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)”. Manifestarea s-a adresat profesioniștilor din domeniul financiar-contabil și de business. Din partea Camerei Auditorilor Financiari din România, prof. univ. dr. **Ana Morariu**, vicepreședinte al Consiliului CAFR, a susținut tema „Cadrul general conceptual pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare”.

Important pentru autori!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea double-blind-review, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: originalitatea, actualitatea, importanța și încadrarea în aria tematică a revistei; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și relevanța prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere. Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific. Articolele se trimit redacției la

adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic cu extensia **.doc**, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului - **română**, pentru autorii români sau **engleză**, pentru autorii străini; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spații/pagină; în articol se precizează titlul în limba română și engleză, metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor și referințele bibliografice în subsolul paginii; un rezumat în limbile engleză și română de circa o pagină redactat la persoana a III-a, în care se prezintă obiectivul cercetării, principalele probleme abordate și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză, inclusiv clasificarea JEL.

Detalii pe site-ul www.revista.cafr.ro, la secțiunile „Recenzii” și „Manuscrise”.

Important for the Authors!

The review of the articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit” Journal, a double-blind-review, which means that those who perform the reviews do not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Assessment criteria for articles: innovative input, actuality, importance and the relevance for the subject matter of the review; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources used; contribution made to the research in the area.

The **recommendations** of the Scientific Council are: accepted,

accepted with reviewing, rejected. The results of the assessments are communicated to the authors and only the articles approved by the Scientific Council are published. The articles are submitted to the editor by e-mail at: revista@cafr.ro, compulsory in Microsoft Word format containing the following elements: the language the article is drafted is **English**; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs/page spaces included; the article mention the research methodology used, authors' contributions, footnote references from the bibliography; an abstract in English presenting the subject of the research and authors' contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, in English, and also by JEL Classification.

Details on our website www.revista.cafr.ro, section: „Reviews” and „Manuscripts”.

